

PROGRAMMABEGROTING 2022

MEERJARENRAMING 2023 - 2025

Gemeente Laren
Postbus 71
3755 ZH Eemnes

T 14 035
E info@laren.nl
I www.laren.nl

Uitgave
© Gemeente Laren
Oktober 2021

Inhoudsopgave

.....	1	
Aanbieding		7
Leeswijzer		9
Collegesamenstelling en portefeuillevverdeling		11
Begroting in één oogopslag	13	
Hoofdpijnen financiële positie 2022 – 2025		15
A. Beleidsbegroting	21	
A.1 Programmaplan		23
Verplichte beleidsindicatoren		24
Programma 1 - Bestuurszaken		28
Programma 2 - Burgerzaken		30
Programma 3 - Openbare orde en veiligheid		33
Programma 4 - Wegen, groen, water en verkeer		36
Programma 5 - Onderwijs		39
Programma 6 - Cultuur, sport en recreatie		42
Programma 7 - Sociaal Domein		46
Programma 8 - Bouwen en wonen		52
Programma 9 - Milieu en duurzaamheid		57
Programma 10 - Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en economie		62
Algemene dekkingsmiddelen		64
Overhead		66
Onvoorzien		68
Vennootschapsbelasting		69
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves		70
A.2 Paragrafen		71
Paragraaf A - Lokale heffingen		72
Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing		78
Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen		92
Paragraaf D - Financiering		97
Paragraaf E - Bedrijfsvoering		101
Paragraaf F - Verbonden partijen		103
Paragraaf G - Grondbeleid		119
B. Financiële begroting	121	
B.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting		122
B.1.1 Meerjarenbegroting 2022 – 2025		122
B.1.2 Effecten na programmabegroting 2021		123
B.1.3 Incidentele baten en lasten.....		126
B.1.4 Structurele mutatie reserves.....		127
B.1.5 Structureel en reëel begrotingsevenwicht		128
B.2 Uiteenzetting financiële positie		129
B.2.1 Geprognosticeerde begin- en eindbalans		129
B.2.2 Toelichting geprognosticeerde balans.....		130
B.2.3 Investeringsplanning 2022 – 2025.....		131
B.2.4 Staat van de reserves 2021 - 2024		135
B.2.5 Staat van de voorzieningen 2021 - 2024.....		137
B.2.6 EMU-saldo 2021 -2024.....		140
Bijlagen	141	
Bijlage 1. Baten en lasten per taakveld (taakveldindeling)		143
Bijlage 2. Baten en lasten per taakveld (programma indeling)		146
Bijlage 3. Toelichting algemene uitkering		149

Aanbieding

Geachte leden van de gemeenteraad van Laren,

Voor u ligt de laatste begroting van deze raadsperiode. De gemeenteraad stelt met de begroting de financiële kaders vast voor het aankomende jaar, met een doorkijk naar 2022-2025.

Waarom is er in 2022 een fors tekort?

De afgelopen jaren zijn de kosten in het sociaal domein fors opgelopen, onder andere omdat meer mensen langer gebruik maken van voorzieningen. Gemeenten zijn hier onvoldoende door het Rijk voor gecompenseerd. In 2022 moeten we eenmalig investeren om de belastingtaken goed over te dragen aan Huizen. Ook andere kosten stijgen door, terwijl het gemeentefonds onvoldoende meegroeit. De OZB wordt in 2022 slechts met inflatie verhoogd. Wel wordt de kostendekkendheid van leges en heffingen vergroot en beginnen verschillende bezuinigingsmaatregelen effect te hebben. Anders was het tekort nog groter. Incidentele opbrengsten uit verkoop van gronden worden wel verwacht, maar mogen nog niet in de raming mee worden genomen.

Welke maatregelen zorgen dat het in 2023 en verder sluitend wordt?

In 2023 en verder wordt het effect van het bezuinigingspakket, dat de raad vorig jaar vaststelde, echt zichtbaar. In het sociaal domein vlakt de kostenstijging af en diverse bezuinigingen gaan effect hebben. Een aantal meerjarige investeringen uit het coalitieakkoord 2018-2022 lopen af. Ook gaan we een extra slag maken om leges verder kostendekkend te maken. Een overzicht van de bezuinigingsmaatregelen en de voortgang is als onderdeel van de Kadernota gepresenteerd en zal ook volgend jaar bij de Kadernota worden aangeboden.

Onzekerheden en risico's

Er is een aantal serieuze risico's voor de begroting. Voor een belangrijk deel zijn die het gevolg van Haags beleid.

- In het Sociaal Domein is een hogere vergoeding voor de Jeugdzorg afgesproken, maar die is na 2022 nog niet formeel vastgelegd. Daarom mag die van de provincie maar voor 75% meegerekend worden. Op de uitgavenkant krijgen we steeds meer grip (het nieuwe kader voor huishoudelijke hulp zorg bijvoorbeeld al voor flink lagere toekenningen), maar de sturingsmogelijkheden blijven beperkt.
- Het Rijk en de VNG bereiden een herverdeling van het gemeentefonds voor. In de voorlopige ramingen pakt die voor Laren flink negatief uit. De korting zou in 2023 €15 per inwoner bedragen, oplopend naar €60 per inwoner in 2026. Omdat deze nog onzeker is, heeft de provincie geadviseerd het nog niet mee te nemen in de ramingen.
- De Kabinetsformatie laat op zich wachten. Het is de vraag of daar nog aanvullende effecten uit te verwachten zijn. Met de VNG en veel andere gemeenten lobbyen wij voor vergroting van de totale koek voor gemeenten, niet enkel een herverdeling.
- De septembercirculaire, die op Prinsjesdag is gepresenteerd liet een positief beeld zien, maar is door het Rijk weer ingetrokken in verband met foute verwerking van cijfers. We verwachten de raad voor de behandeling van de begroting te kunnen informeren over het effect op het financiële beeld.

Reserves van de gemeente

De gemeentelijke reserves staan onder druk. De belangrijkste maatregel om verdere terugloop tegen te gaan is het doorwerken aan een sluitende begroting, waardoor verder interen niet nodig is. In 2022 investeren we nog (zoals in de belastingsamenwerking), om daarna grip te krijgen op de kosten en kwaliteit te borgen. Op dezelfde wijze is geïnvesteerd met het coronafonds om verenigingen en instellingen te helpen in zware tijden, maar verwachten we dat ze het komende jaren met een lagere subsidie redden.

Met incidentele opbrengsten (die nu nog niet meegerekend zijn) kunnen we de reserves komende jaren aanvullen. De verkoop van de Ligweide en het Raadhuis brengen, onder voorbehoud van instemming van de raad, gezamenlijk een substantiële versterking van de reserves op.

Nu kiezen voor continuïteit, volgend jaar weer belangrijke keuzes

In 2023 ontstaat een beperkt tekort, ten opzichte van het beeld voor de zomer. Het college kiest ervoor vol in te zetten op het maatregelenpakket dat vorig jaar in de begroting is vastgelegd. Dat is een haalbare, maar geen gemakkelijke taak, die niet alleen van onze inwoners en maatschappelijke organisaties het nodige vraagt. Ook de druk op onze organisaties (BEL, HBEL, G&V) neemt toe om meer met minder te doen en de bezuinigingen goed uit te voeren.

Het college kiest er daarom voor om dit jaar geen nieuwe maatregelen te nemen of alvast lastenverhogingen of aanvullende bezuinigingen door te voeren. Daarover is ambtelijk met onze toezichthouder, de provincie overlegd. Daar is begrip voor deze keuze, gezien de onzekerheid in de besluitvorming bij het Rijk.

Voor 2022 is een aantal zaken, waar de raad bij de Kadernota om vroeg, zoals bestrijding van de Eikenprocessierups en de bladcampagne, gewaarborgd. Voor de jaren daarna zal de nieuwe raad integrale afwegingen moeten maken met het op dat moment actuele perspectief.

Namens het college van burgemeester & wethouders van de gemeente Laren,

Peter Calis

Wethouder financiën gemeente Laren

Leeswijzer

De programmabegroting 2022 bestaat uit de begroting in één oogopslag, de beleidsbegroting en de financiële begroting. Tenzij anders vermeld zijn alle bedragen in euro's en afgerond op hele getallen. Door deze afronding kan een optelverschil ontstaan. Duiding 'resultaat' in de financiële tabellen:

Bedrag +:	resultaat is negatief (verlies)	méér uitgaven of minder inkomsten dan begroot
Bedrag -:	resultaat is positief (winst)	minder uitgaven of méér inkomsten dan begroot

In de verschillenverklaring per programma is met de aanduiding **V** (voordeel) en **N** (nadeel) aangeduid of er sprake is van een voor- of nadeel.

Hieronder worden de verschillende onderdelen van de programmabegroting kort beschreven.

Begroting in één oogopslag

Bij de begroting in één oogopslag is op hoofdlijnen inzicht in de financiële positie van de gemeente gegeven voor de komende jaren. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de belangrijkste inkomsten en uitgaven van de gemeente Laren.

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan

In het programmaplan wordt per programma ingegaan op de maatschappelijke effecten en de wijze waarop er naar gestreefd zal worden die effecten te verwezenlijken. Naast de programma's bevat het programmaplan een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de overheadkosten, het bedrag voor de heffing van de vennootschapsbelasting, het bedrag voor onvoorzien en het overzicht met de mutaties reserves.

Paragrafen

In de paragrafen worden de onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente Laren. De voorgeschreven paragrafen betreffen: lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en het grondbeleid.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie.

Overzicht van baten en lasten

Het overzicht van de baten en lasten bestaat uit de meerjarenraming 2022-2025 waarmee inzicht wordt gegeven van de totale baten en lasten per programma. Daarnaast is in een overzicht het totaal van alle mutaties na de programmabegroting 2021 gegeven. Beide overzichten sluiten aan met de cijfers en toelichtingen zoals opgenomen in het programmaplan. Tevens zijn de incidentele baten en lasten, de structurele mutaties in de reserves en de analyse op het structureel en reëel evenwicht van de begroting gepresenteerd.

Uiteenzetting van de financiële positie

Samen met het overzicht van baten en lasten is de 'uiteenzetting van de financiële positie' het deel van de begroting dat de basis vormt voor de controle van de rechtmatigheid en het oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening door de accountant. Dit onderdeel bestaat uit de meerjarige geprognosticeerde balans, de investeringsplanning, een overzicht van de reserves en voorzieningen inclusief toelichting en tot slot het overzicht van het EMU-saldo.

Algemene opmerking inzake verschillenanalyse m.b.t. verklaring inzake inlezen nieuwe DVO

Bij het opstellen van een begroting in een jaar wordt gebruik gemaakt van de basis begroting van het voorafgaande jaar waarbij het nieuw toe te voegen jaar een kopie is van het jaar daarvoor. In de gebruikte basis begroting is verwerkt de uur-inzet van de dienstverleningsovereenkomst van het jaar daarvoor. Bij het opstellen van de nieuwe dienstverleningsovereenkomst wordt er een nieuwe inschatting gemaakt van de voor de beleidsproducten en onderliggende activiteiten gewenste in te zetten uren. Dit heeft geleid tot een nieuwe dienstverleningsovereenkomst 2021. Deze is nu verwerkt in de begroting 2022 Laren, de DVO 2022 is namelijk nog in bewerking en zal naar verwachting in december 2021 worden voorgelegd aan het College. Het afvoeren van de DVO 2020 en de opvoer van de DVO 2021 leidt op beleidsproducten tot soms aanzienlijke toe- en afname uur-inzet BEL Combinatie, per saldo is het effect hiervan echter saldoneutraal in de begroting 2022.

Bijlagen

De bijlagen bestaan onder andere uit het overzicht van de taakvelden en de toelichting op de algemene uitkering.

Collegesamenstelling en portefeuillevverdeling

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) is het dagelijks bestuur van de gemeente. Ook zorgt het college voor het uitvoeren van landelijke regelingen, het zogenaamde medebewind. Als dagelijks bestuur is het college van B&W de eerst verantwoordelijke instantie voor de financiën van de gemeente. De gemeente Laren telt drie wethouders. De burgemeester en de wethouders zijn verantwoordelijk voor de uit te voeren bestuurlijke taken en hebben ieder een eigen portefeuille die is gekoppeld aan de verschillende programma's in de begroting.

Burgemeester de heer N. Mol

De heer N. (Nanning) Mol is burgemeester van gemeente Laren

Portefeuille

- Algemene Bestuurlijke en Kabinetszaken
- Bestuurlijke vernieuwing/versterking bestuurskracht Laren
- Openbare Orde en Veiligheid, handhaving
- Burgerzaken
- Communicatie
- Zorg- en Veiligheidshuis
- Kunst en cultuur

Ambtshalve nevenfuncties

- Voorzitter dagelijks bestuur BEL Combinatie
- Bestuur Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek
- Lid Districtelijk Veiligheidscollege Gooi en Vechtstreek
- Commissaris, Commissie van Beheer Singer Laren
- Voorzitter, Stichting Vrienden van de Johanneskerk
- Lid Raad van Advies Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

Wethouder de heer P.A.M. Calis

De heer P.A.M. (Peter) Calis is wethouder en is eerste loco-burgemeester van gemeente Laren.

Portefeuille

- Financiën
- Economische aangelegenheden en toerisme
- Digitale diensten
- Subsidiebeleid
- Larens Journaal
- Hart van Laren, Brinkhuis en Bibliotheek

Ambtshalve nevenfuncties

- Bestuur GR BEL Combinatie
- Algemeen Bestuur regio Gooi en Vechtstreek
- Bestuur Gooisch Natuurreservaat
- Aandeelhoudersvergadering Crailo
- Bestuur GEM Rioolwaterzuiveringsinstallatie Gooiergracht

Wethouder de heer A.H.M. Stam

De heer A.H.M. (Ton) Stam is wethouder en is tweede loco-burgemeester van gemeente Laren.

Portefeuille

- Grondzaken en vastgoed (inclusief onderwijshuisvesting)
- Vergunningen en bouw- en woningtoezicht
- Ruimtelijke ordening, waaronder invoering Omgevingswet
- Project Crailo
- Volkshuisvesting
- Monumentenbeleid
- Verkeer en vervoer
- Openbare ruimte en groen
- Duurzaamheid en milieu
- Sport en zwembad

Ambtshalve nevenfuncties

- Bestuur GR Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek

Wethouder de heer J.G. den Dunnen

De heer J.G. (Jan) den Dunnen is wethouder en is derde loco-burgemeester van gemeente Laren.

Portefeuille

- Volksgezondheid
- Onderwijsbeleid
- Maatschappelijke zorg en welzijn
- Jeugdbeleid
- Sociale Zaken

Nevenfuncties

- Bestuur van de Tomingroep
- Portefeuillehoudersoverleg HBEL

Begroting in één oogopslag

Hoofdpijnen financiële positie 2022 – 2025

Meerjarenperspectief 2022 - 2025

De voorliggende begroting 2022 laat in de eerste begrotingsjaar een groot tekort zien. In het jaar 2023 is dit tekort al aanzienlijk kleiner, in de jaren 2024 - 2025 is er naar verwachting weer sprake van een begrotingsoverschot. Hieronder zijn de saldi van de begroting 2022 per programma gepresenteerd. Een uitgebreider overzicht is opgenomen op pagina 122 e.v. van deze programmabegroting.

Omschrijving	Realisatie 2020	Begr. 2021 v. wijziging	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Programma:	Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo
1. Bestuurszaken	-383.226	979.668	977.598	-	1.022.770	1.022.770	1.023.430	1.023.430
2. Burgerzaken	202.472	484.358	484.358	-144.500	592.069	447.569	447.569	447.569
3. Openbare orde en veiligheid	1.241.761	1.315.870	1.362.870	-86.760	1.601.720	1.514.960	1.513.180	1.512.925
4. Wegen, groen, water en verkeer	2.679.805	2.673.306	2.950.053	-84.822	2.721.421	2.636.599	2.447.867	2.466.135
5. Onderwijs	458.028	431.124	459.004	-107.532	627.342	519.810	462.359	549.791
6. Cultuur, sport en recreatie	1.823.177	947.041	1.089.111	-374.088	1.268.132	894.044	794.018	786.038
7. Sociaal Domein	7.512.086	7.308.966	7.367.830	-2.258.811	9.612.352	7.353.541	7.227.044	7.084.292
8. Bouwen en wonen	214.353	184.828	253.428	-855.663	1.522.414	666.751	556.007	555.603
9. Milieu en duurzaamheid	-230.776	-301.412	-8.523	-2.904.452	2.624.941	-279.511	-594.297	-603.786
10. Grondexploitatie, dorpsver, economie	170.140	141.227	141.227	-47.280	214.586	167.306	167.334	167.357
Totaal programma's	13.687.819	14.164.976	15.076.956	-6.863.908	21.807.747	14.943.840	14.044.510	13.989.353
Algemene dekkingsmiddelen	-17.094.038	-18.171.975	-17.292.135	-18.846.943	800.810	-18.046.133	-18.235.418	-18.352.506
Overhead	4.619.532	4.544.577	4.644.577	-302.000	4.641.690	4.339.690	4.282.320	4.297.847
Onvoorzien	-	10.000	10.000	-	10.000	10.000	10.000	10.000
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-
Geraamde saldo van baten en lasten	1.213.313	547.578	2.439.398	-26.012.851	27.260.247	1.247.396	101.412	-55.306
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	-1.188.963	-303.069	-2.126.289	-170.912	-	-170.912	-29.156	-
Het geraamde begrotingsresultaat	24.350	244.509	313.109	-26.183.763	27.260.247	1.076.484	72.256	-22.308

Het bovenstaande begrotingsresultaat is een optelling van de meerjarenbegroting zoals opgenomen in de programmabegroting 2021, de mutaties uit de kadernota 2022 en tot slot de nieuwe mutaties die zijn toegelicht in dit nieuwe begrotingsdocument. Hieronder is de opbouw van de begroting 2022 en het meerjarenperspectief opgenomen.

Meerjarenperspectief 2022-2025	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Meerjarenbegroting 2021-2024	459.333	-7.939	-317.368	-317.368
Mutaties kadernota 2022	296.689	6.895	41.980	22.054
Nieuwe mutaties na kadernota 2022	321.462	73.300	220.082	273.006
Geraamd begrotingsresultaat 2022	1.077.484	72.256	-55.306	-22.308

De mutaties kadernota 2022 en de nieuwe mutaties na kadernota 2022 zijn toegelicht vanaf de volgende pagina.

Samenvatting financiële ontwikkelingen kadernota 2022

Een totaaloverzicht van de financiële ontwikkelingen in de kaderbrief is opgenomen in onderstaande tabel. Volstaan wordt met deze tabel, de inhoudelijke achtergronden ontwikkelingen zijn al eerder met uw raad besproken in de kadernota 2022.

Verloopstaatje Kadernota 2022 Laren					
Begrotingsjaren		2022	2023	2024	2025
1	Standen conform boekwerk begroting Laren 2021	459.336	-7.938	-317.364	-317.364
2	Mutatie AU september-/ decembercirculaire 2020	92.601	108.576	85.901	85.901
	Mutatie OZB jaar 2025 - inflatiecorrectie 1,6%				-82.960
	Toename / afname kosten Verbonden Partijen				
	BEL combinatie (basis kaderbrief 2022)	134.149	137.482	136.863	136.863
	GR regio Gooi & Vechtsreek	-11.331	-19.153	-17.037	-15.591
	GR regio Gooi & Vechtsreek dienst GAD	132.938	120.083	120.596	107.184
	GR Veiligheidsregio	20.517	20.517	20.517	20.517
	Regionale Uitvoeringsdienst GR OFGV	14.220	14.220	14.220	14.220
	Goois Natuurreservaat	-2.080	-2.080	-2.080	-2.080
3	Totaal toename lasten GR-en	288.413	271.069	273.079	261.113
4	SD - netto begrotingswijziging met verrekening	-21.500	-15.250	-36.000	-36.000
5	verplaatsen mantelzorgcompliment in Larense begroting verwerkte stelpost bezuiniging	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
A	TUSSENREGEL (optelling 1+2+3+4+5)	807.850	345.457	-5.384	-100.310
6	Totaal effect mutaties BEL afdelingen	310.175	15.500	92.000	167.000
7	Mantelzorgcompliment	11.000	11.000	11.000	11.000
B	TUSSENREGEL 2 (is A + 6 7)	1.129.025	371.957	97.616	77.690
8	Kostendekkende Afvalstoffenheffing (begrote heffing 2021 bedraagt 1,4 mln)	-228.000	-228.000	-228.000	-228.000
9	Kostendekkende Rioolheffing	-145.000	-145.000	-145.000	-145.000
	TUSSENREGEL 3 (is B + 8 +9)	756.025	-1.043	-275.384	-295.310
	Verwacht begrotingsresultaat kadernota 2022	756.025	-1.043	-275.384	-295.310

Samenvatting ontwikkelingen na kadernota 2022

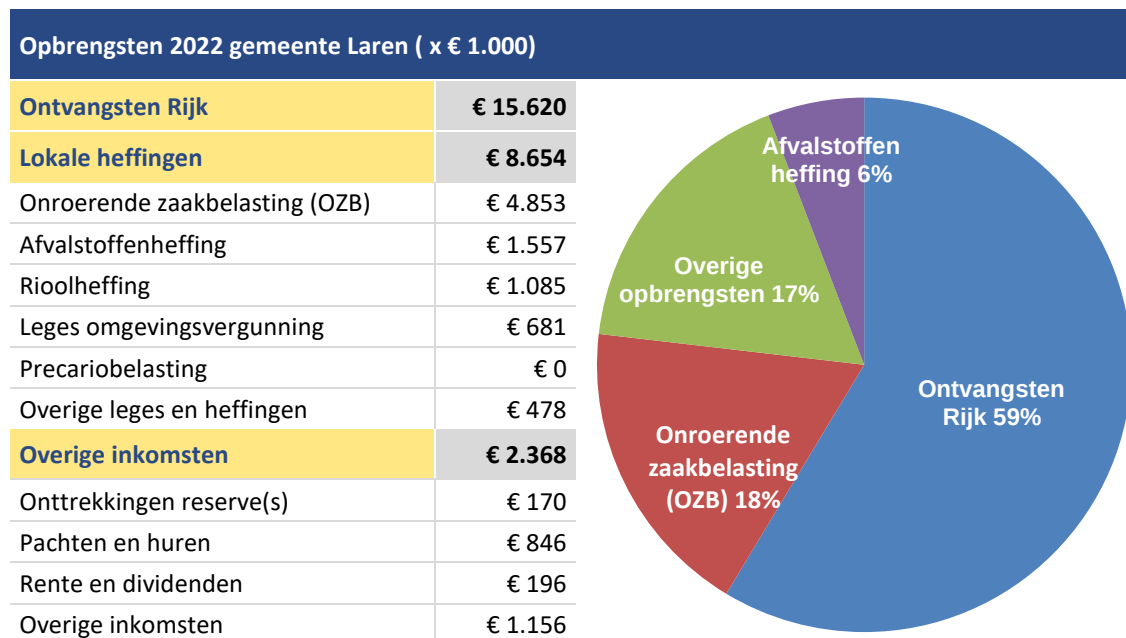
In de toelichting op de meerjarenbegroting 2022 - 2025 (pagina 124) staat een totaaloverzicht van de ontwikkelingen per programma opgenomen. De verschillen ten opzichte van de voorgaande begroting zijn in het programmaplan uitgebreid toegelicht in de verschillenverklaringen per programma.

Structureel en reëel evenwicht

Zoals in onderstaand overzicht valt af te lezen is er voor de jaren 2022 en 2023 geen sprake van een structureel sluitende begroting. De verwachting is dat vanaf 2024 alsnog een structureel evenwicht wordt bereikt. Hieronder is de berekening opgenomen van het structureel saldo voor de meerjarenbegroting 2022 – 2025. Een nadere toelichting op het structureel en reëel evenwicht voor de programmabegroting 2022 is gegeven op pagina 130.

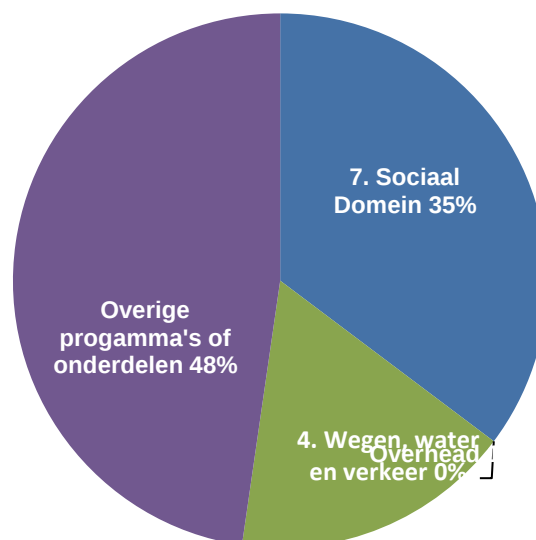
Berekening structureel saldo		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Geraamd resultaat		1.077.484	72.256	-55.306	-22.308
-/-	Incidentele lasten	-539.165	-29.140	-96.506	-223.971
+	Incidentele baten	-	-	-	-
-/-	Incidentele toevoegingen reserves	-	-	-	-
+	Incidentele onttrekkingen reserves	169.912	29.156	-	-
Structureel saldo begroting		708.231	72.272	-151.812	-246.279
Structureel evenwicht?		Nee	Nee	Ja	Ja

In dit concept is het tekort in jaar 2023 nog zorgelijk vanuit het door de provincie aangegeven “verschuivend perspectief”. Is met provincie voor-besproken en lijkt geen invloed te krijgen op het af te geven toezichtregime.

Lasten 2022 gemeente Laren (x € 1.000)

Programma's	€ 21.808
1. Bestuurszaken	€ 1.023
2. Burgerzaken	€ 592
3. Openbare orde en veiligheid	€ 1.602
4. Wegen, water en verkeer	€ 2.721
5. Onderwijs	€ 627
6. Cultuur, sport en recreatie	€ 1.268
7. Sociaal Domein	€ 9.612
8. Bouwen en wonen	€ 1.522
9. Milieu en duurzaamheid	€ 2.625
10. GREX dorpsver, economie	€ 215
Overige onderdelen	€ 5.452
Algemene dekkingsmiddelen	€ 801
Overhead	€ 4.642
Onvoorzien	€ 10
Vennootschapsbelasting	€ 0
Stortingen reserve(s)	€ 0

Ontwikkelingen financiële positie

De financiële positie van de gemeente Laren wordt naast het weerstandsvermogen ook beoordeeld aan de hand van een aantal op grond van de verantwoordingsvoorschriften (BBV) verplichte financiële kengetallen. Deze kengetallen zijn een verplicht onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (pagina 93). Ten behoeve van het inzicht op hoofdlijnen zijn de kengetallen ook beknopt gepresenteerd in de begroting in één oogopslag.

Toetsingskader financiële kengetallen

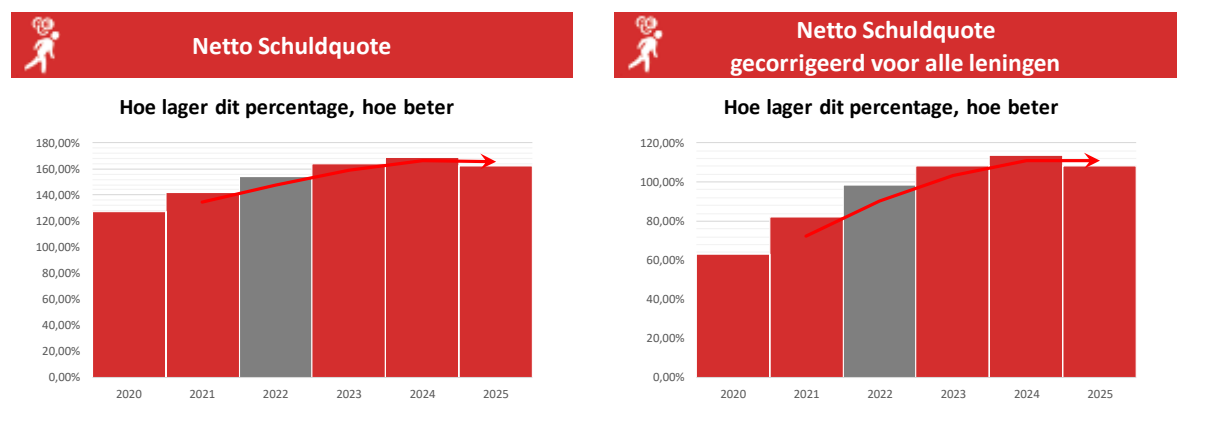
Voor de toezichthouder (provincie) hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente. De toezichthouder hanteert dus geen normering, maar maakt zo nodig gebruik van onderstaande signaleringswaarden¹.

Signaleringswaarden financiële kengetallen		Minst Risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1	Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%
2	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	< 90%	90-130%	> 130%
3	Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
4	Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
5	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
6	Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Ontwikkeling financiële kengetallen gemeente Laren

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

Voor de gemeente Laren bedraagt de netto schuldquote 153,9% in 2022. In de meerjarenbegroting loopt deze verder op. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de vaste schulden door de grote financieringsbehoefte die met name voortvloeit uit de investeringsplanning. Hiermee bevindt de gemeente Laren zich in het hoogste risicoprofiel. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen laat een iets positiever beeld zien en bedraagt 99,2% in 2022 en loopt op tot 114% in 2024 / 2025.

Solvabiliteit

De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 5,2% in 2022, nagenoeg stabiel tot en met 2025, waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De verslechterende solvabiliteit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van het eigen vermogen terwijl de totale schuldenpositie in de meerjarenbegroting sterk toeneemt. In het laatste begrotingsjaar verbetert de solvabiliteit zich iets ten opzichte van de jaren daarvoor doordat er in de laatste twee boekjaren sprake is van een wat toenemend begrotingsoverschot.

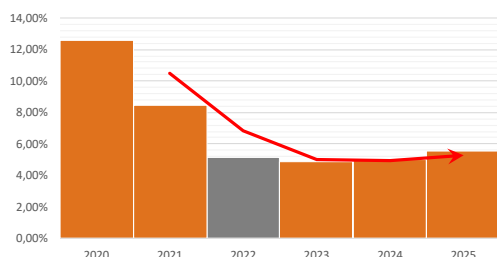
¹ Bron: Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) 2020

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. Aangezien de gemeente Laren momenteel geen eigen grondexploitaties (behalve klein bedrag in project Ligweide) heeft doen zich daar ook geen risico's voor.

Solvabiliteit

Hoe hoger dit percentage, hoe beter

Grondexploitatie

Hoe lager dit percentage, hoe beter

Structurele exploitatieruimte

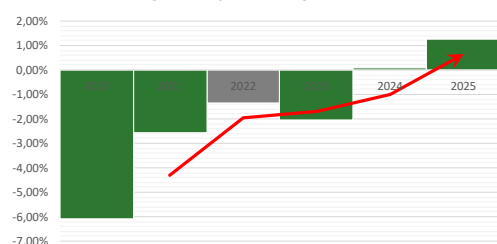
In 2022 bedraagt de structurele exploitatieruimte 1,3% negatief waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De meerjarenbegroting laat daarbij wel een herstel van de structurele exploitatieruimte zien vanaf 2023. Ook is de negatieve exploitatieruimte in 2022 geen direct probleem aangezien er voorsnog sprake is van reserves waarmee deze incidentele tekorten gedekt kunnen worden.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend door deze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een percentage betekent dit dat de belastingcapaciteit van Laren 185,8% bedraagt in 2022. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in de begroting 2022 d afvalstoffenheffing als ook de rioolheffing in 2022 verhoogd (+17%). Beide verhogingen zijn noodzakelijk om de (meerjaren)begroting sluitend te krijgen als ook een kostendekkende heffing te realiseren. Voor een verder inzicht op de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

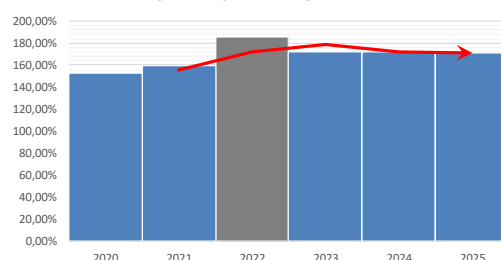
Structurele Exploitatieruimte

Hoe hoger dit percentage, hoe beter

Belastingcapaciteit

Hoe lager dit percentage, hoe beter

A. Beleidsbegroting

A.1 Programmaplan

In het programmaplan gaan we per programma in op de maatschappelijke effecten en op de manier waarop we die effecten willen verwezenlijken. Dat gebeurt aan de hand van de vier W-vragen:

- Wat willen we bereiken? (doelstellingen);
- Wat gaan we daarvoor doen? (activiteiten);
- Wie zijn daarbij betrokken? (verbonden partijen);
- Wat mag het kosten?

Per programma zijn beleidsindicatoren opgesteld. Een aantal indicatoren is verplicht voorgeschreven. De verplichte indicatoren zijn in het volgende hoofdstuk verzameld, onder vermelding van de doelstellingen per programma. Wij presenteren de drie BEL-gemeenten naast elkaar.²

Naast de programma's, bevat het programmaplan een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de overheadkosten, het bedrag voor de heffing van de vennootschapsbelasting, het bedrag voor onvoorzien en een overzicht met de totale mutaties reserves.

Opzet programmaplan

De opbouw per programma is als volgt:

- Visie programma;
- Wat willen we bereiken?
- Doelstellingen en activiteiten;
- Betrokkenheid verbonden partij om de doelstelling(en) te realiseren;
- Speerpunten van beleid en relevante beleidsontwikkelingen (indien van toepassing);
- Niet verplichte beleidsindicatoren en servicenormen (indien van toepassing);
- Programmakosten;
- Toelichting op verschil begroting 2022 ten opzichte van de actuele begroting 2021.

² Vergelijking met alle gemeenten is digitaal mogelijk op de website "Waar staat je gemeente.nl"

Verplichte beleidsindicatoren

Op grond van het BBV zijn gemeenten verplicht om per programma de beoogde en gerealiseerde maatschappelijke effecten van de verschillende programma's toe te lichten aan de hand van zogenaamde beleidsindicatoren. Deze indicatoren zijn in de begroting 2022 opgenomen in één totaaloverzicht. Op de website waarstaatjegemeente.nl zijn de recentste gegevens te raadplegen.

Programma 1 - Bestuurszaken en overhead								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	-	0.0	Formatie	0,17	0,38	0,18	2021	Eigen gegevens
2	-	0.0	Bezetting	0,17	0,39	0,13	2021	Eigen gegevens
3	-	0.0	Apparaatskosten	€ 328	€ 325	€ 409	2021	Eigen gegevens
4	-	0.0	Externe inhuur	7%	21%	27%	2021	Eigen gegevens
5	-	0.0	Overhead	11%	11%	12%	2021	Eigen gegevens

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Het aantal fte per 1.000 inwoners.
- 2 De bezetting in aantal fte per 1.000 inwoners.
- 3 De apparaatskosten per inwoner.
- 4 De kosten van externe inhuur als % van het totaal van de loonsom en de totale kosten van inhuur externen.
- 5 Percentage van de totale lasten.

Programma 3 - Openbare orde en veiligheid								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	3.1	1.0	Verwijzingen Halt	5	4	11	2016	Stichting Halt
1	3.1	1.0	Verwijzingen Halt	5	8	2	2017	Stichting Halt
1	3.1	1.0	Verwijzingen Halt	8	8	1	2018	Stichting Halt
1	3.1	1.0	Verwijzingen Halt	7	1	5	2019	Stichting Halt
1	3.1	1.0	Verwijzingen Halt	13	8	8	2020	Stichting Halt
2	3.1	1.0	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	x	x	x	2020	CBS - diefstallen
3	3.1	1.0	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,6	1,6	2,7	2020	CBS - diefstallen
4	3.1	1.0	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	x	x	x	2020	CBS - criminaliteit
5	3.1	1.0	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	4,3	2,7	5,3	2020	CBS - criminaliteit
6	3.1	1.0	Jongeren met een delict voor de rechter	1%*	1%**	0,0%	2015	CBS Jeugd

x = geen info.

*2019

**2017

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 jongeren van 12-18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
- 2 Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
- 3 Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
- 4 Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.
- 5 Het aantal vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vorme van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden: opruiing, huis-, computer- en lokaal-vredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze 2 delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
- 6 Percentage 12 t/m 21 jarigen dat met een delict voor de rechter is verschenen. T/m 2015 zijn de cijfers afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut-Kinderen in Tel. Vanaf 2016 zijn de cijfers afkomstig van het CBS.

Programma 5 - Onderwijs								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	5.3	4.0	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	1,5%	1,6%	0,9%	2019	DUO / Ingrado
2	5.3	4.0	Absoluut verzuim	0	0	0	2019	DUO / Ingrado
3	5.3	4.0	Relatief verzuim	25	23	18	2019	DUO / Ingrado

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2019" staat voor het schooljaar 2018/2019.
- 2 Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling is ingeschreven. De periodeaanduiding "2019" staat voor het schooljaar 2018/2019.
- 3 Het aantal jongeren dat wel staat ingeschreven op een school, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding "2019" staat voor het schooljaar 2018/2019.

Programma 6 - Cultuur en recreatie								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	6.2	5.0	% Niet-sporters	45,7%	46,7%	42,1%	2016	CBS/RIVM/GGD

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder.
Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens 1 x per week aan sport doet.

Programma 7 - Sociaal Domein								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	7.3	6.0	Banen	585,1	584,1	793,8	2019	CBS-bevolk./LISA
2	7.3	6.0	Kinderen in uitkeringsgezin	3,0%	2,0%	3,0%	2019	CBS Jeugd
3	7.3	6.0	Netto arbeidsparticipatie	66,2%	70,1%	64,9%	2019	CBS - arbeidsdeelIn.
4	7.3	6.0	Percentage werkloze jongeren	nb	nb	nb	2019	CBS Jeugd
5	7.3	6.0	Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inw.	278,6	244	330,6	2020	CBS - particip.wet
6	7.3	6.0	Lopende re-integratievoorzieningen	137,5	119,3	132,9	2020	CBS - particip.wet
7	7.1	6.0	Jongeren met jeugdhulp	8,6%	11,2%	8,6%	2020	CBS Jeugd
8	7.1	6.0	Jongeren met jeugdbescherming	0,4%	0,5%	0,7%	2020	CBS Jeugd
9	7.1	6.0	Jongeren met jeugdreclassering	x	x	x	2020	CBS Jeugd
10	7.3	6.0	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	250	260	260	2020	CBS - mon.SD/WMO

x = geen info.

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar. Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreft zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.
- 2 Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is is een huishouden waarvan minimaal 1 lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens ogv de Wet Werk en Bijstand (WWB tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. T/m 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut-Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.
- 3 Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
- 4 Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. T/m 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut-Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.
- 5 Het aantal personen met een bijstandsuitkering o.g.v. de Wet Werk en Bijstand (WWB t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015) De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
- 6 Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
- 7 Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere of opvoedingsproblemen van de ouders.
- 8 Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.
- 9 Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringsmedewerker om te voorkomen dat hij/zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.
- 10 Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Programma 8 - Bouwen en wonen								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	8	8.0	WOZ-waarde woningen	€ 504	€ 283	€ 536	2016	CBS - stat.WOZ
1	8	8.0	WOZ-waarde woningen	€ 527	€ 289	€ 559	2017	CBS - stat.WOZ
1	8	8.0	WOZ-waarde woningen	€ 575	€ 322	nb	2018	CBS - stat.WOZ
1	8	8.0	WOZ-waarde woningen	€ 606	€ 344	€ 626	2019	CBS - stat.WOZ
1	8	8.0	WOZ-waarde woningen	€ 647	€ 378	€ 686	2020	CBS - stat.WOZ
2	8	8.0	Nieuwbouw woningen	21,1	19,7	9,6	2020	BAG-ABFresearch
3	8	8.0	Demografische druk	97,4%	78,7%	112,4%	2021	CBS - bevolk.stat.
4	8	8.0	Woonlasten éénpersoonshuishouden	€ 1.068	€ 770	€ 1.085	2021	COELO
5	8	8.0	Woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 1.217	€ 1.013	€ 1.267	2021	COELO

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
- 2 Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
- 3 De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
- 4 Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
- 5 Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Programma 9 - Milieu en duurzaamheid								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	9.3	7.0	Omvang huishoudelijk restafval	139	123	143	2019	CBS - stat.hh afval
2	9.1	7.0	Percentage hernieuwbare elektriciteit	3,6%	30,9%	2,0%	2019	RWS - klimaatmon.

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg. per inwoner).
- 2 geen toelichting beschikbaar.

Programma 10 - Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en econ. zaken								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	10	3.0	Funcitiemenging in percentage	43,0%	46,4%	47,3%	2019	CBS BAG / LISA
2	10	3.0	Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners	180,4	212,5	247,9	2019	LISA

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
- 2 Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Programma 1 - Bestuurszaken

Visie

De gemeente Laren wil dichtbij haar inwoners staan en inwonerparticipatie stimuleren. Laren heeft in het verleden bewezen zelfstandig én bestuurskrachtig te zijn. De komende jaren wordt ingezet op behoud en versterking van de bestuurskracht, ook via regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?

Na de vaststelling van de Regionale Strategische Agenda (RSA) zetten we het komende jaar verder in op versterking van de samenwerking met de daarbij behorende sturing daarin. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de experimenteerruimte die de minister heeft geboden aan de regio Gooi en Vechtstreek.

Ook wordt gekeken naar de samenwerking met andere partners, bijvoorbeeld binnen de regio Amersfoort en Utrecht maar ook binnen de Metropool Regio Amsterdam (MRA), om te zien of dit leidt tot versterking van de bestuurskracht en meer kwaliteit van dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
1.1	Meer invloed bij en structureel versterken van de regionale samenwerking en bestuurskracht, zowel binnen regio G&V als andere samenwerkingsverbanden (H)BEL.	1.1.1	Meer invloed in de regionale samenwerking via: vaststelling van prioriteiten binnen de Regionale Strategische Agenda, deelname aan het Algemeen Bestuur van de regio en door voorzitterschap van en deelname aan diverse portefeuillehouders-overleggen.
		1.1.2	Actief mee blijven doen aan de samenwerking in het kader van de MRA (Metropool Regio Amsterdam) met focus op maatregelen op langere termijn voor de rijksweg A1 (ondertunneling) en beter openbaar vervoer.
		1.1.3	Voortzetten van de samenwerkingsverbanden met buurgemeenten.
1.2	Het bevorderen van inwonerparticipatie door inwoners meer te betrekken bij het beleid in hun buurt en door het inspelen op hun ideeën	1.2.1	Verder inzetten op ontmoetingen tussen college en inwoners (waaronder een 'open deur' praktijk van het college, intensivering overleg met buurtpreventieverenigingen en gebiedsgerichte bijeenkomsten van het college met buurtbewoners in de wijk).
		1.2.2	De participatienota aanpassen, met meer aandacht voor betrokkenheid van inwoners bij processen van besluitvorming.
1.3	Gemeenteraad tijdig betrekken bij discussies over kaderstelling	1.3.1	Voortzetten van meer informele bijeenkomsten met de raad, met name op gebied van RO en het Sociaal Domein.
1.4	Verbeteren ondersteuning bestuur	1.4.1	Nader onderzoeken hoe de ondersteuning van het college kan worden versterkt.
1.5	Tijd om de ambtelijke samenwerking tussen Blaricum, Eemnes en Laren te evalueren op effectiviteit en efficiency.	1.5.1	Effectiviteit van de BEL Combinatie evalueren: versterking van de BEL-organisatie ondersteunen maar ook open oog voor efficiëntie en besparing waar mogelijk.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

GR Regio Gooi en Vechtstreek

De Gooise gemeenten werken samen door de uitvoering van de Regio G&V van afvalverwerking, geneeskundige dienst, inkoop zorg en voor regionale opgaven als energietransitie, mobiliteit en werkgelegenheid.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

1. Bestuurszaken	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-1.528.900	-16.860	-	-	-	-
Lasten	1.145.674	994.458	1.022.770	1.023.430	1.023.430	1.023.430
Saldo	-383.226	977.598	1.022.770	1.023.430	1.023.430	1.023.430

Toelichting verschillen

1. Bestuurszaken	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	958.768	958.768	N
Begrotingswijzigingen 2021	977.598	-	-977.598	V
Kadernota 2022	-	-	-	V
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	64.002	64.002	N
Totaal saldo	977.598	1.022.770	45.172	N

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

Aanpassing tarief accountant vanuit verlenging contract 2 jaar **4.500** **N**

Met de accountant was een vierjarige overeenkomst gesloten t/m controle jaarrekening 2020.

Vanuit operationeel oogpunt, alsmede het lastig vinden van een nieuwe accountant is besloten de overeenkomst met 2 jaar te verlengen onder invoering van een indexering op het tarief.

Bijstelling personeelsbegroting **50.465** **N**

Betreft een stijging van kosten door budgettaire aanpassingen van de personeelsbegroting, een verschuiving van salarislust vanuit het taakveld overhead, met daarbij ook nog een toename van pensioenlasten en een hogere werkgeversbijdrage voor ziektekosten.

Saldo van de overige verschillen **9.037** **N**

Programma 2 - Burgerzaken

Visie

Een correcte en efficiënte dienstverlening aan de bewoners van Laren.

Wat willen we bereiken?

Uitvoeren Programma Dienstverlening

De huidige visie op Dienstverlening 2020 wordt vanuit een BEL-brede kijk herijkt en het uitvoeringsprogramma zal, waar nodig, worden bijgesteld en/of worden uitgebreid naar de huidige ontwikkelingen. Het KCC, als eerste aanspreekpunt van de organisatie, ontwikkelt zich door. Daarbij zetten we, waar mogelijk, klanttevredenheidsmetingen in. Zo kunnen we continue de dienstverlening monitoren. Om de twee jaar doen we mee aan de landelijke benchmark www.waarstaatjegemeente.nl.

Burgerzaken

- Professionalisering kwaliteit gegevens Basis Registratie Personen (BRP);
- Verdere digitalisering Burgerzaken;
- Aanpak identiteits- en adresfraude;
- De verkiezing voor de Tweede Kamer organiseren. Het verkiezingsproces wordt geprofessionaliseerd door continue project- en procesverbetering

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
2.1	Verbetering van de dienstverlening	2.1.1	Betere communicatie met inwoners en ondernemers: we zijn goed bereikbaar, we leveren status updates waar mogelijk, we zetten in op nieuwe sociale media, medewerkers zijn klantgericht en oplossingsgericht en tonen eigenaarschap.
		2.1.2	Verhoging kwaliteit dienstverlening: producten en diensten zijn beschikbaar via zoveel mogelijk kanalen, waarbij het digitale loket de voorkeur geniet. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet. Communicatie, informatie en data zijn betrouwbaar, transparant en begrijpelijk.
		2.1.3	Klanttevredenheid: we meten frequent de klanttevredenheid van onze inwoners en ondernemers. Elke 2 jaar doen we mee aan het onderzoek "WaarStaatJeGemeente". Op basis van de uitkomsten werken we continue aan het behouden van de klanttevredenheid en daar waar mogelijk aan een verhoging daarvan.
		2.1.4.	De huidige visie op Dienstverlening 2020 wordt vanuit een BEL brede kijk herijkt, het uitvoeringsprogramma Dienstverlening zal, waar nodig, worden bijgesteld en/of uitgebreid naar de huidige ontwikkelingen.
2.2	Data in de Basisregistratie Personen (BRP) is structureel van hoge kwaliteit.	2.2.1	Maandelijks wordt de BRP onderworpen aan een wettelijk verplichte controle vanuit Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) en waar nodig verbeterd.
		2.2.2	Jaarlijks wordt de BRP en het uitvoeringsproces van reisdocumenten onderworpen aan een zelfevaluatie. Op inhoud, proces en privacy wordt er gecontroleerd en geactualiseerd.

Doelstellingen		Activiteiten	
		2.2.3	Het ontwikkelen van een aanpak naar identiteitsfraude. Daarmee willen we identiteitsgebruik van burgers door criminelen voorkomen.
		2.2.4	Het intensiveren van adresonderzoek. Door samen te werken met partners willen we adresfraude terugdringen.
2.3	Digitaliseren producten wordt daar waar mogelijk continue verbeterd.	2.3.1	De mogelijkheden van iBurgerzaken worden gemonitord om de digitale dienstverlening te blijven bevorderen.
2.4	Het proces verkiezingen, voorbereiding, organisatie en uitvoering, blijven wij verbeteren en voldoet aan wettelijke bepalingen.	2.4.1	De toegankelijkheid van stemlokalen voor minder validen blijven we toetsen en waar mogelijk aanpassen. Kosten worden PM geraamd. Als de basisregel van 1,5 meter afstand blijft gelden, kan dit ook invloed hebben op de uitvoering van het verkiezingsproces in 2022.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Beleidsindicatoren

Niet-wettelijk verplichte indicatoren:

Indicator bij Doelstelling 2.1	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
De klanttevredenheid van de gemeentelijke Dienstverlening is stabiel of neemt bij voorkeur jaarlijks toe op basis van een 2-jaarlijkse nulmeting, Waar Staat Je Gemeente. Laatste meting voorjaar 2020.	7	7	7
Aan onze balie hoeft u gemiddeld niet langer dan 15 minuten te wachten als u een afspraak heeft*	100%	100%	100%
Digitaal bestelde en betaalde producten ontvangt u binnen 5 werkdagen**	100%	90%	90%

**Cijfers hebben betrekking op wachttijden aan de balie van Publiek (Burgerzaken/Vergunningen)*

***Betreffen digitale producten die worden aangeboden door Burgerzaken*

Meldingen Openbare Ruimte (MOR):

De MOR meldingen kunnen sinds november 2019 worden gemeld via de 'Slimmer Melden' applicatie op de website van de gemeente. Een melding via 'Slimmer Melden', wordt maar één keer geregistreerd, waardoor er geen dubbele meldingen meer aanwezig zijn. Wél kan een tweede melder, op de reeds gedane melding, een tweede stem uitbrengen waardoor de urgentie wordt verhoogd. De meldingen worden in alle gevallen zo snel mogelijk afgehandeld. De afhandeltijd van een melding kan verschillen vanwege urgentie en complexiteit van een melding. De Slimmer Melden applicatie wordt ondersteund door een online dashboard waarop management- en sturingsinformatie zichtbaar is. Het draagt bij aan de continue verbetering van het meldingenproces. Ons uitgangspunt is om de voortgang van het afhandelproces inzichtelijk te tonen op de website, waardoor de inwoners de gemiddelde afhandeltijden per melding kunnen zien.

Wettelijk verplichte indicatoren:

Indicator bij Doelstelling 2.2	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Oordeel BRP zelfevaluatie volgens wettelijke vereisten	Positief	Positief	Positief
Oordeel zelfevaluatie reisdocumenten volgens wettelijke vereisten	Positief	Positief	Positief

Indicator bij Doelstelling 2.3	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Stemlokalen voldoen aan wettelijke vereisten qua toegankelijkheid	100%	100%	100%

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

2. Burgerzaken	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-133.099	-144.500	-144.500	-144.500	-144.500	-144.500
Lasten	335.571	628.858	592.069	592.069	592.069	592.069
Saldo	202.472	484.358	447.569	447.569	447.569	447.569

Toelichting verschillen

2. Burgerzaken	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	484.358	484.358	N
Begrotingswijzigingen 2021	484.358	-	-484.358	V
Kadernota 2022	-	-	-	V
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	-36.789	-36.789	V
Totaal saldo	484.358	447.569	-36.789	V

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:**DVO 2021 - BEL Combinatie****36.582** **V**

Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.

Saldo van de overige verschillen**208** **V**

Programma 3 - Openbare orde en veiligheid

Visie

Veiligheid is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid waarbij een nauwe samenwerking erg belangrijk is om tot goede resultaten te komen. Samen met onze ketenpartners en inwoners behouden wij een veilige leefomgeving (wonen, werken, recreëren) door integraal en wijkgericht samen te werken en deze samenwerking te verstevigen.

Wat willen we bereiken?

High Impact Crime en digitale veiligheid

Woninginbraken vallen onder 'high impact crime' omdat deze vorm van criminaliteit een grote impact heeft op de veiligheidsbeleving van de slachtoffers. Het gaat daarbij om de speerpunten: woninginbraak, auto-inbraak en virtuele vormen van criminaliteit (digitale criminaliteit en cybercrime). Met name op dit laatste punt gaan we actiever inzetten met diverse bewustwordingscampagnes.

Het aantal woninginbraken daalt over het algemeen de laatste jaren, maar iedere woninginbraak is teveel. Daarom blijft dit onderwerp een terugkerend speerpunt. Belangrijk bij dit onderwerp is om aandacht te blijven besteden aan de bewustwording en om de alertheid bij bewoners te vergroten, bijvoorbeeld via voorlichtingsbijeenkomsten. Ook goede, sociale netwerken in een wijk helpen om woninginbraken tegen te gaan. Om die reden faciliteren en stimuleren wij initiatieven als buurtpreventieverenigingen en WhatsApp groepen. Dit doen we via berichtgeving in de gemeentebladen (zoals Larens Journaal) en via preventieacties, in nauwe samenwerking met de buurtpreventieverenigingen. Daarbij wordt er ook verwezen naar het keurmerk veilig wonen.

Lokale persoonsgerichte aanpak (PGA)

De PGA is een methodiek voor de begeleiding van personen die betrokken zijn bij overlast en/of criminaliteit met een zorgbehoefte. Deze methodiek houdt in dat er structureel overleg is met relevante partijen op het gebied van zorg (bijv. GGZ, sociaal wijkteam) en straf (bijv. OM, Reclassering, politie). Het is met name bedoeld voor complexere overlast- en criminaliteitsdossiers met individuen waarbij zowel zorg- als strafmaatregelen worden ingezet om te komen tot een veilige leefsituatie. Met regelmaat wordt de methodiek (ambtelijk) geëvalueerd om de werkwijze indien nodig aan te scherpen.

Particuliere beveiliging

Voor toezicht op probleemgebieden hebben we, aanvullend op de (schaarse) politiecapaciteit en BOA's, een contract met de particuliere beveiliging. Deze zetten we naar behoefte in op hotspots in het dorp. Voor overlastsituaties of vermoedens van criminaliteit die (nog) geen opsporingsbevoegdheid vereisen, kan deze particuliere beveiligingsdienst een uitkomst bieden. In 2021 evalueren we het contract en de dienstverlening opnieuw.

Signaleringsnetwerk Jeugd

De kern van de aanpak van het signaleringsnetwerk jeugd is enerzijds vroegtijdig, snel en consequent reageren op overlastsituaties die door jeugdigen gepleegd worden, anderzijds ondersteunt het kwetsbare individuele jongeren in vraagstukken die van belang zijn voor hun ontwikkeling. In de aanpak werken we nauw samen met jongerenwerk, politie en Halt. Wanneer preventie niet genoeg is, wordt er op maat gekeken wat nodig is om een jongere uit de problemen te houden. Een optie kan zijn dat een jongere aangemeld wordt voor triage van de lokale persoonsgerichte aanpak of aangemeld wordt bij het Veiligheidshuis. We hebben oog voor alle kwetsbare jongeren die overlast veroorzaken, maar in het bijzonder aandacht voor jongeren die worden beïnvloed om deel uit te maken van criminele netwerken.

Georganiseerde Ondernijende Criminaliteit (GOC)

De onder- en bovenwereld raken met elkaar vermengd doordat criminelen voor hun illegale activiteiten gebruikmaken van legale bedrijven en dienstverleners. Dat zorgt voor onveilige situaties, ontwricht de samenleving en ondermijnt de rechtstaat. Midden Nederland speelt een grote regisserende rol in de (inter)nationale cocaïnehandel. Omdat het bij GOC veelal gaat om grote bedragen en belangen, wordt excessief geweld, intimidatie, afpersing en bedreiging van zowel omwonenden als vertegenwoordigers van de overheid niet geschuwd.

We zetten in 2022 verder in op bestrijding van ondermijning in de relevante sectoren. Die sectoren worden bepaald aan de hand van informatie van het RIEC (Regionaal Informatie en Expertisecentrum). Ook hier zetten we in op bewustwording en melding. Onder meer via M: Meld misdaad anoniem.

Crisisbeheersing

Om de mensen van de crisisorganisatie zo goed als mogelijk voor te bereiden op de bestrijding van een ramp of crisis, is het belangrijk om voldoende te oefenen. Dit is en blijft van cruciaal belang. In 2022 is er extra opleidingsbudget, bedoeld om naast de reguliere oefeningen ook lokaal georganiseerde oefeningen te kunnen houden, zowel voor bestuur als voor de ambtelijke organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
3.1	Laren staat te hoog in de top-10 van Nederland waar het gaat om inbraken. Het beleid op het voorkomen ervan wordt versterkt. Op het gebied van handhaving het beleid intensiveren. Gevoel van veiligheid bij inwoners verbeteren.	3.1.1	In totaal drie BOA's inzetten voor betere handhaving en toezicht (incl. overlast door jongeren).
		3.1.2	Versterking van de aansluiting op de structurele basis tussen politie en BOA's, zodat informatie-uitwisseling kan worden geoptimaliseerd.
		3.1.3	Burgerinitiatieven zoals buurtpreventie en WhatsApp groepen stimuleren en faciliteren.
		3.1.4	Regelmatig pop-up sessies organiseren op de markt, bij Hart van Laren of in wijken. Bij de pop-up beantwoorden wijkagenten en BOA's vragen van bewoners en stimuleren zij het politiekeurmerk veilig wonen. Daarbij komt ook extra aandacht voor digitale veiligheid.
		3.1.5	Opstellen van een uitvoeringsplan integrale veiligheid 2020-2022 behorend bij het integraal veiligheidsplan 2019 – 2022. In het uitvoeringsplan staan concrete acties ter bevordering van de veiligheidsthema's die spelen in de gemeente.
		3.1.6	Communicatie over preventie middels gemeentebladen zoals het Larens Journaal en middels de sociale mediakanalen.
3.2	Adequaate bestuurlijk optreden bij ondermijnende criminaliteit (zoals drugscriminaliteit, witwassen, mensenhandel), over een goede informatiepositie beschikken en een ontmoedigingsbeleid voor vestiging en beïnvloeding van ambtsdragers.	3.2.1	De ondermijningsbeelden en signalen van ondermijnende criminaliteit worden in het lokaal ondermijningsoverleg met de partners onderzocht en opgepakt. Bibob-beleid wordt uitgevoerd.
3.3	Een persoonsgerichte aanpak voor multi-probleem casuïstiek om de overlast en/of criminaliteit te verminderen / te stoppen.	3.3.1	Voor inwoners met multi-problematiek wordt een persoonsgerichte aanpak opgesteld op lokaal niveau. Als de lokale aanpak niet toereikend is of als er een strafrechtelijk component mee gemoeid is, kan de casuïstiek ingebracht worden bij het Zorg- en Veiligheidshuis Gooi en Vechtstreek.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Veiligheidsregio Gooi & Vechtstreek

De voorbereiding op rampen en crises wordt door de gemeente op regionaal niveau georganiseerd door deelname aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek. In deze gemeenschappelijke regeling werken brandweer, geneeskundige hulpdiensten en gemeenten samen om zo effectief mogelijk op te treden wanneer zich een ramp of crisis voordoet. In totaal nemen zeven gemeenten deel aan deze gemeenschappelijke regeling.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

SoZa HBEL

Door de verbonden partij worden activiteiten verricht in het kader van het jeugdwerk.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

3. Openbare orde en veiligheid	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-82.906	-86.038	-86.760	-86.760	-86.760	-86.760
Lasten	1.324.667	1.448.908	1.601.720	1.599.940	1.599.685	1.599.421
Saldo	1.241.761	1.362.870	1.514.960	1.513.180	1.512.925	1.512.661

Toelichting verschillen

3. Openbare orde en veiligheid	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	1.316.125	1.316.125	N
Begrotingswijzigingen 2021	1.362.870	-	-1.362.870	V
Kadernota 2022	-	22.392	22.392	N
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	176.443	176.443	N
Totaal saldo	1.362.870	1.514.960	152.090	N

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

Bijstelling budgetten brandweerkazerne (Groene Gerritsweg 2-4d) 15.800 N

De kosten van de brandweerkazerne nemen met name toe door een verhoging van de reguliere onderhoudskosten (indexatie door leverancier) en een bijstelling van de dotatie aan de voorziening groot onderhoud op grond van de meerjarenonderhoudsplanning (MJOP).

DVO 2021 - BEL Combinatie 155.675 N

Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.

Saldo van de overige verschillen 4.968 N

Programma 4 - Wegen, groen, water en verkeer

Visie

Betere veiligheid en betere begaanbaarheid zijn onze ambitieuze uitgangspunten. Begaanbaarheid en toegankelijkheid staan bovenaan de agenda. De parkeerdruk en aantal verkeersbewegingen in de gemeente moeten omlaag. De 'hufferigheid' in het verkeer wordt aangepakt. Daarom meer aandacht voor handhaving. Ook de begaanbaarheid van de stoepen voor jonge ouders met kinderwagens, visueel gehandicapten en de oudere inwoners in ons dorp wordt verbeterd. Daarvoor moeten soms stevige keuzes gemaakt worden aangaande het groen.

Wat willen we bereiken?

Invasieve soorten

Vermindering van de overlast door de eikenprocessierups, de reuzenbereklauw en de Japanse Duizendknoop.

Onderhoud buitenruimte

Het onderhoud van de buitenruimte op niveau houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
4.1	We willen een aantal samenhangende verbeteringen doorvoeren met betrekking tot verkeer en vervoer. Daarbij zijn drie ambities leidend: - De verbetering van verkeersveiligheid - Het zorgdragen voor een goede bereikbaarheid ten behoeve van het sociaal en economisch functioneren van de gemeente Laren en haar inwoners en ondernemers - De verbetering van de leefbaarheid.	4.1.1	Uitvoeren van het door de raad vastgestelde Verkeers- en Vervoersplan 2017 – 2021 en het op te stellen jaarlijkse uitvoeringsprogramma met daarin de prioriteitsvolgorde. Voor 2021 met doorkijk 2022 wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld en jaarschijf aangevraagd. De projecten worden in de DVO 2022 opgenomen. Er volgt in Q4 2021 een terugkoppeling naar de raad wat er in het kader van het GVVP is uitgevoerd en nog uitgevoerd gaat worden.
		4.1.2	Verkeersveiligheid op micro niveau op een aantal locaties in de woonwijken verbeteren.
		4.1.3	Realiseren van een Schoolzone bij de Binckhorst Sint Jan en Gooische school
		4.1.4	Beperken van overlast door vrachtverkeer.
4.2	Verbeteren van het onderhoud van de openbare ruimte (groen, bomen, straatvegen, kolken, onkruid uit de bestrating).	4.2.1	Uitvoeren van het integraal bestek (groen, bomen, vegen, onkruid, etc.). Aanpassingen aan integraal bestek n.a.v. evaluatie in 2021 en bezuinigingstaakstelling voor 2022.
		4.2.2	Uitvoering van het in 2021 vastgestelde geactualiseerd Groenplan en kapbeleid.
		4.2.3	Uitvoeren reconstructies: Co Bremanlaan (fase 1) Hoefloo, Houtweg en (in fase 2- 2023 i.v.m. bouwontwikkelingen La Gare), Stationsweg 1
		4.2.4	Onderzoek naar kwaliteit fiets- en voetpaden uitvoeren.
4.3	Bestrijding invasieve soorten.	4.3.1	Beheersing overlast t.g.v. Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw, eikenprocessierups etc.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Tominggroep

De gemeenschappelijke regeling 'Werkvoorziening Tominggroep' voorziet in de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. Tominggroep wordt ingezet voor de uitvoering van de bladcampagne en het dagelijkse onderhoud van het Hertenkamp.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Stichting Goois Natuur Reservaat

De laatste verbonden partij die activiteiten verricht binnen dit programma betreft de Stichting Goois Natuur Reservaat (GNR). Het GNR beheert een groot deel van de "beschermde landschappen" gelegen in de gemeente.

Speerpunten en Ontwikkelingen

Verkeer en Vervoer

Gemeentelijk Verkeer en VervoersPlan (GVVP)

Het gemeentelijk verkeersbeleidsplan loopt af eind 2021. Het college heeft eerder bij de kadernota afgewogen om geen middelen op te nemen voor het opstellen van een nieuw Beleidsplan omdat we nog volop bezig zijn met het uitvoeren van het huidige GVVP 2017-2021 en er nog financiële capaciteit beschikbaar is in de jaarschijven in de lopende begroting.

SPV 2030

In 2022 wordt verder gewerkt aan het Regionale uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid in het kader van Rijksprogramma Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV). Wordt opgepakt door provincie samen met de regio gemeenten. Per gemeente wordt duidelijk waar aandachtspunten zitten en investeringen wenselijk zijn. Er is een gemeentelijke bijdrage nodig. Omdat de benodigde budgetten nog niet in beeld zijn is er nog geen bedrag opgenomen in de begroting. Per project komt het college met voorstellen inclusief mogelijke subsidies.

Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF)

Daarnaast wordt er gewerkt aan het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (Tour de Force). Dit plan beziet op het stimuleren van het gebruik van de fiets. Wordt opgepakt door provincie samen met de regiogemeenten. Omdat de benodigde budgetten nog niet in beeld zijn is er nog geen bedrag opgenomen in de begroting. Er wordt gewerkt aan een regionale uitvoeringsagenda. Opmerken dat Laren een voorbehoud heeft gemaakt bij het ondertekenen van de intentieverklaring van regio en PNH. College heeft concrete bedenkingen om snelfiets- c.q. doorrijfietspaden door het centrum van Laren te leiden. Daar zal in goed overleg een oplossing voor moeten worden gevonden.

Regionaal MobiliteitsPlan (RMP)

Komt voor uit het Klimaatakkoord. Er dient door elke wegbeheerder een bijdrage te worden geleverd aan de landelijke opgave om te komen tot een reductie van de uitstoot van CO2 ten gevolge van wegverkeer. De provincie stelt met de regiogemeenten een menukaart op. Gemeenten kunnen op basis daarvan keuzes maken waar de reductie kan worden gerealiseerd. Omdat de benodigde budgetten nog niet in beeld zijn is er nog geen bedrag opgenomen in de begroting.

Knoop Crailo/ Ter Gooi

Regio Gooi en Vechtstreek is samen met de betrokken gemeentes aan het verkennen of er een subsidieaanvraag bij het Rijk gedaan kan worden uit de Woningbouwimpuls ten behoeve van een verbetering van de knoop Crailo/ Ter Gooi. Op dit moment is nog niet bekend wat dit voor consequenties heeft voor de gemeentelijke begroting of inzet van de Bel-combinatie. In het DVO 2022 wordt hier wel op geanticipeerd, zodat dit project kan worden opgepakt.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

4. Wegen, groen, water en verkeer	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-85.186	-84.822	-84.822	-84.822	-84.822	-84.822
Lasten	2.764.991	3.034.875	2.721.421	2.532.689	2.550.957	2.518.281
Saldo	2.679.805	2.950.053	2.636.599	2.447.867	2.466.135	2.433.459

Toelichting verschillen

4. Wegen, groen, water en verkeer	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Verschil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	2.595.119	2.595.119	N
Begrotingswijzigingen 2021	2.950.053	-	-2.950.053	V
Kadernota 2022	-	137.420	137.420	N
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	-95.940	-95.940	V
Totaal saldo	2.950.053	2.636.599	-313.454	V

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

Actualisatie kapitaallasten 50.714 N

Het nadeel ontstaat voor een deel door versnellingen en verschuivingen in de investeringsplanning met de in 2021 geactiveerde investeringen. Het vanuit operationele overwegingen naar voren halen van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar eerdere boekjaren.

DVO 2021 - BEL Combinatie 163.480 V

Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.

Budget storkosten door gemeenten ingezameld afval 17.000 N

De kosten van het door de gemeente ingezamelde vuilcomponenten zijn in het verleden te laag of niet verwerkt in de begroting. Vanuit de corona-pandemie, met toename afvalcomponenten in de openbare ruimte, als ook de verwerkingskosten via de gemeentewerf in Eemnes is budget geraamd voor de te verwachten kosten.

Verduurzaming Brink alsmede de bomen op de Brink 15.000 N

Door de afdeling groen van de BEL Combinatie is aangegeven dat de inzet van een incidenteel budget voor verduurzaming van de Brink met de daarop aanwezige bomen op korte en langere termijn substantiële positieve effecten voor het groen op de Brink kan zorgen.

Actualisatie investeringsplanning 15.249 N

Na de actualisatie van de investeringsplanning, m.n. verschuiven jaren naar voren is een hogere kapitaallast uit de investeringen te verwachten.

Saldo van de overige verschillen 75 N

Programma 5 - Onderwijs

Visie

De gemeente Laren behoudt de A-status voor de uitvoering van de Wet Kinderopvang. Alle ouders van 2 en 3 jarigen kunnen gebruik maken van betaalbare kinderopvang. Er is een aanbod van Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en wordt het aanbod van muziek, cultuur en natuuronderwijs gestimuleerd. Volwassenen en jeugdigen die de Nederlandse taal niet vaardig zijn kunnen gebruikmaken van speciale voorzieningen. Ook is er voldoende onderwijshuisvesting en is inzichtelijk wat de gevolgen zijn als het Rijk besluit de renovatie van onderwijsgebouwen onder te brengen als zorgplicht van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Renovatievraagstuk onderwijshuisvesting

In 2021 hebben gemeente en schoolbesturen een begin gemaakt met het opstellen van een kwaliteitskader onderwijshuisvesting. Onder begeleiding van adviesbureau ICS is inzicht verkregen in de lokale situatie, ambities en scenario's, inclusief een financiële vertaling. De belangrijkste constatering is dat er een grote opgave is op het vlak van onderwijshuisvesting met aanzienlijke financiële consequenties. Er zijn veel oude, vaak monumentale schoolgebouwen in de gemeente die op korte (0-5 jaar) tot middellange termijn (5-10 jaar) renovatie of vervangende nieuwbouw behoeven. Dit terwijl zowel bij de gemeente als de schoolbesturen op dit moment de middelen ontbreken om de benodigde investeringen te doen.

Samen met de schoolbesturen gaan we in het vervolg van 2021 en in 2022 de gezamenlijke opgave verder uitwerken. Deze zal bestaan uit meerdere oplossingsrichtingen:

- Een begin zal worden gemaakt met de opbouw van een reserve onderwijshuisvesting. Met ingang van 2024 is het voorstel om € 75.000,- extra budget in de begroting hiervoor op te nemen (2025 € 150.000,-) om hiermee een onderwijshuisvesting-voorziening te vormen.
- Een vervolgonderzoek in de vorm van een technische schouw per schoolgebouw vindt plaats om de minimale wettelijke ingrepen (veiligheid) in beeld te brengen. .
- De schoolbesturen worden uitgedaagd tot creatieve, onorthodoxe, 'out-of-the-box' maatregelen om geld te genereren (bv. grondruil, grondverkoop, herontwikkeling inclusief woningen) om de plannen de komende jaren alsnog mogelijk te maken. In het najaar van 2021 gaan we met alle schoolbesturen afzonderlijk om de tafel om de concrete en haalbare scenario's te bepalen.
- De subsidiemogelijkheden voor monumenten zullen worden onderzocht.

In het najaar van 2021 zal uw Raad nader worden geïnformeerd over de uitdagende financiële opgave, de mogelijke oplossingen daarvoor en de voortgang ervan. Begin 2022 zal het kwaliteitskader ter vaststelling worden aangeboden.

Voorzieningen onderwijshuisvesting

Voor het jaar 2022 zijn geen voorzieningen voor onderwijshuisvesting aangevraagd.

Doorontwikkeling onderwijs-zorgarrangement

Een onderwijs-zorgarrangement richt zich op leerlingen met complexe onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Hierbij is een integrale aanpak tussen passend onderwijs en jeugdhulp nodig. De gesprekken met de schooldirecteuren, internbegeleiders, zorgcoördinatoren, jeugdconsulenten, consulenten Jeugd & Gezin over dit thema blijven wij in 2022 voortzetten teneinde deze aanpak te borgen.

Evaluatie Eerste Opvangonderwijs

Begin 2022 wordt de evaluatie van het convenant eerste opvangonderwijs afgerond, waarbij we naast bekostiging ook kijken naar de behoefte van regulier basisonderwijs wat betreft het aanbieden van taalondersteuning. Het nieuwe convenant zal vanaf augustus 2022 geëffectueerd worden.

Toezicht kinderopvang

Het huidige toezicht,- en handhavingsbeleid heeft als uitgangspunt 'meer toezicht waar nodig, minder waar mogelijk'. Handhaving is daarin het sluitstuk en wordt ingezet als toezicht niet tot het gewenste resultaat leidt. De gemeente Laren legt jaarlijks verantwoording af aan het ministerie van OCW over de uitvoering van de Wet kinderopvang. Daaruit blijkt dat Laren voldoet aan het naleven van haar wettelijke taak om toe te zien op de kwaliteit van de diverse vormen van kinderopvang. De gemeente Laren heeft van de Inspectie van het Onderwijs de A-status toegekend gekregen. Met het huidige toezicht,- en handhavingsbeleid wordt de A-status ook in 2022 opnieuw een ambitie.

Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE)

In 2022 zullen we met de partners van Voor- en vroegschoolse educatie (GGD, kinderopvang en basisonderwijs) de samenwerkingsafspraken evalueren en eventueel bijstellen.

Elke Peuter een Kans

Bij de kinderopvang worden peuters doelbewust, maar spelenderwijs, gestimuleerd in hun ontwikkeling. Alle peuters hebben recht op een plek in de kinderopvang. De regeling 'Elke Peuter een Kans 2020-2022' maakt het voor alle ouders van 2 en 3-jarigen mogelijk om gebruik te maken van betaalbare kinderopvang. Ouders/verzorgers die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag van het Rijk betalen een aangepast tarief. Dat geldt ook voor ouders/verzorgers van een peuter met een door de GGD afgegeven indicatie voor vroegschoolse educatie. In de gemeente Laren gaat het jaarlijks om circa 14 peuters. In 2022 zal de regeling geëvalueerd worden en zal er bekeken worden of dat er een doorstart wordt gemaakt en hoe deze dan vorm zal krijgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
5.1	Stimuleren muziek-, cultuur en natuuronderwijs.	5.1.1	In overleg treden met de scholen.
		5.1.2	Bijdrage aan leesonderwijs, verkeerseducatie, Anne Frank Krant en erfgoededucatie.
5.2	Onderzoeken wat er nodig is zodat onderwijsgebouwen in redelijkheid voldoen aan de huidige bouwkundige en onderwijs-technische eisen.	5.2.1	Onderzoek is afgerond. Technische staat en eventuele benodigde investeringen op de korte en lange termijn in beeld. Met ingang van 2022 starten met opbouw van een onderwijshuisvestingsvoorziening met jaarlijkse bedragen van euro 250.000.
		5.3.2	Monitoren van ontwikkeling leerlingaantallen.
		5.3.3	Opstellen programma en overzicht voorzieningen onderwijs 2022-2025.
5.4	Borgen van aanpak onderwijs-zorgarrangementen	5.4.1	Afstemming met samenwerkingsverband Unita en Qinas en de regiogemeenten teneinde de ondersteuning binnen de school te organiseren en de aanpak te borgen.
5.5	Kinderen uit het buitenland die de Nederlandse taal niet machtig zijn kunnen gebruikmaken van eerste opvangonderwijs.	5.5.1	Evalueren en afsluiten nieuw regionaal Convenant Eerste Opvangonderwijs.
5.6	Voortzetten volwasseneneducatie.	5.6.1	Continueren aanbod volwasseneneducatie en aanscherping werkwijze.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkkaparaat.

Regio Gooi en Vechtstreek

Uitvoering en coördinatie van de leerplicht, voortijdige schoolverlaters en volwasseneneducatie is belegd bij de Regio Gooi en Vechtstreek en valt onder de RVE Jeugd en Gezin.

GGD Gooi en Vechtstreek

De GGD Gooi en Vechtstreek voert in het kader van de Wet Publieke Gezondheidszorg voor de gemeente de taken uit op het gebied van gezondheidszorg, ouderenzorg, epidemiologie en bestrijding infectieziekten, evenals bijkomende ondersteunende werkzaamheden inzake de gedecentraliseerde taken. Ook verzorgt de GGD de inspecties van de kinderopvang.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

5. Onderwijs	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-116.703	-106.811	-107.532	-107.532	-107.532	-107.532
Lasten	574.730	565.815	627.342	569.891	657.323	731.993
Saldo	458.028	459.004	519.810	462.359	549.791	624.461

Toelichting verschillen

5. Onderwijs	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	426.480	426.480	N
Begrotingswijzigingen 2021	459.004	-	-459.004	V
Kadernota 2022	-	30.000	30.000	N
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	63.330	63.330	N
Totaal saldo	459.004	519.810	60.806	N

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

Mutaties inzake leerlingenvervoer **10.466** **N**

Door Soza HBEL, de regie-voerder op het laten uitvoeren van het leerlingenvervoer, is aangegeven dat de huidige budgetten niet meer toereikend zijn voor de uitvoering van deze vervoersregeling. Met de verhoging van het budget is dit wel weer te realiseren. Hierbij moet wel bedacht worden dat aantal gebruikers, lees leerlingen, kan fluctueren.

DVO 2021 - BEL Combinatie **1.980** **N**

Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.

Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed **49.737** **N**

Door stijgende verzekeringspremies en andere autonome toename kosten (bijvoorbeeld energie) lopen de kosten van het beheer van het vastgoed onder het programma Onderwijs op. Tevens komen er mutaties voort uit de bijgestelde "Meer Jaren Onderhoud Planningen" (MJOP's).

Saldo van de overige verschillen **1.147** **N**

Programma 6 - Cultuur, sport en recreatie

Visie

Kunst en cultuur is - naast de sport - de voedingsbodem om elkaar te ontmoeten. Geborgd in ons verleden, verrijkt het ons in wie we zijn als gemeenschap. Het bepaalt in hoge mate onze identiteit. Laren kent een hoog voorzieningenniveau. Cultuur is het cement voor onze gemeenschap en moet daarom blijvend versterkt en verstevigd worden.

Wat willen we bereiken?

Exploitatie Hart van Laren

Hart van Laren is verbonden met de Larense gemeenschap en heeft zich bewezen als onderdeel van de basisinfrastructuur van het dorp. Op basis van de herijkte visie op de functie van Hart van Laren, en de wijze waarop het beheer en exploitatie kunnen worden verbeterd, zal het bestuur uitvoering geven aan het plan. Hierin staan samenwerking en synergie tussen de partners centraal. Versa Welzijn zal in goed overleg met de maatschappelijke partners de begeleiding in het preventieve voorveld voortzetten, met als streven effectiviteit ter preventie van geïndiceerde dagbesteding. Bouwtechnische aanpassingen in het Brinkhuis worden afgewogen tegen de meerwaarde van de Versa Welzijn activiteiten.

Investeringssubsidie Sport en Scouting

In 2020 en 2021 zijn verschillende subsidieaanvragen goedgekeurd t.a.v. de investeringssubsidie sportaccommodaties. Ook voor 2022 is er nog geld beschikbaar (€ 85.646,- uit reserve) voor deze investeringssubsidie. We zorgen er zo voor dat onze verenigingen, die dragers zijn van de gemeenschap in het dorp een stabiele basis hebben voor de toekomst.

Onderzoek speelplekken jongeren

Samen met SV Laren wordt op het terrein van SV Laren, een Playcourt voor jongeren aangelegd. Dit past binnen het beleid van SV Laren om haar complex een ontmoetingsplek te laten zijn waar meerdere doelgroepen welkom zijn en sport en bewegen ook in een sociaal maatschappelijke context kan plaatsvinden.

Buurtsportcoaches

Het team van de Buurtsportcoaches blijft zich inzetten op sportstimulering van kinderen (basisonderwijs) en ouderen. In 2022 ligt er meer focus op het in beweging brengen van doelgroepen waar sporten niet vanzelfsprekend is. Denk aan statushouders en inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ook wordt er meer samenwerking gezocht met het voortgezet onderwijs. We blijven samenwerken met Bureau Sportimpuls BV voor de uitvoering van het sportstimuleringsbeleid. De huidige inzet wordt gecontinueerd.

Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK)

De Rijksoverheid wil dat cultuureducatie een vast onderdeel wordt van het lesprogramma. Samen met Laren en Gooise Meren is Blaricum gestart met een nieuw programma CMKIII voor de periode 2021-2024. Singer Laren is voor Laren en Blaricum aangewezen als projectleider. Het Rijk stelt hier financiële middelen voor beschikbaar. CmK wordt financieel ondersteund door het Rijk en aangevuld met een cofinanciering van de gemeenten.

Meer Muziek in de klas

De gemeente heeft in 2021 een intentieverklaring ondertekend voor het Muziekakkoord Meer Muziek in de Klas. Dit project heeft als doel structureel muziekonderwijs voor alle basisschoolleerlingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
6.1	Koesteren van de monumenten in Laren en handhaven van het huidige beleid.	6.1.1	Er is blijvende aandacht voor onderhoud monumenten in de openbare ruimte, gedenktekens en kunst.
		6.1.2	De huidige lijst van monumenten en beeldbepalende panden is geactualiseerd.
6.2	Actief stimuleren in een veranderende sportwereld van sportbeoefening voor alle leeftijden, zowel recreatief als competitief. Faciliteren van sportclubs - ook de kleinere - bij achterstallig onderhoud, renovaties van hun sportaccommodaties en voldoen aan regelgeving waardoor sporten toegankelijk blijft voor iedereen.	6.2.1	De sportraad ondersteunen we actief en betrekken we bij de uitvoering van de door de raad vastgestelde nota Sport, bewegen en meedoen 2018 - 2030. Bij de uitvoering wordt de beweegcoach ingezet.
		6.2.2	Wij realiseren financiële regelingen zoals het Kindarrangement en het Jeugdfonds sport en cultuur om ervoor te zorgen dat jongeren die om financiële redenen geen lid kunnen worden van een sportvereniging alsnog kunnen sporten.
		6.2.3	Er is een nota ten behoeve van de raad opgesteld waarbij aangegeven wordt op welke wijze de gemeente structureel en incidenteel hulp kan bieden bij het in stand houden van de huidige accommodaties en financiële situatie van de sportverenigingen en de scouting. We reserveren een jaarlijks bedrag op structurele basis voor de ondersteuning van de sport.
		6.2.4	We stellen incidenteel geld (via een "startbedrag") beschikbaar voor substantiële investeringen in accommodaties (met duurzaamheid als uitgangspunt) en voor de financiële positie van sportverenigingen en de scouting.
		6.2.5	We bevorderen eigen verantwoordelijkheid, ook in financieel opzicht (scouting, sport), de gemeente is op basis daarvan bereid mee te financieren.
6.3	Speelplaatsen	6.3.1	Vaststelling van het in 2021 opgestelde Speelplan (beheer, onderhoud, uitbreiding, investeringen). Implementatie jaarschijf 2022 van het Speelplan.
6.4	Het subsidiebeleid wordt de komende periode opnieuw tegen het licht gehouden.	6.4.1	De subsidieverordening zal worden bijgesteld.
6.5	Een structureel gezondere exploitatie van het BEL zwembad de Biezem. Een doorlopend aanvullende tekortbijdrage van de gemeente is niet wenselijk.	6.5.1	In overleg met het bestuur van de Stichting Binnensportaccommodaties Laren (SBL) een traject op te starten om te bezien hoe de exploitatie van het zwembad verbeterd kan worden.

Doelstellingen		Activiteiten	
6.6	Laren kent een hoog voorzieningenniveau op het gebied van de cultuur. Kunst is in Laren zowel op hoog niveau als op een laagdrempelige wijze te vinden. Dit hebben we verankerd in een nieuwe kunst en cultuurnota."	6.6.1	Uitvoering van de actiepunten uit de nieuwe kunst en cultuurnota.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Regio Gooi en Vechtstreek

Met ingang van 1 januari 2020 is de Stichting Toerisme Gooi en Vecht opgeheven en zijn haar taken ondergebracht bij de Regio Gooi en Vechtstreek. Naast het toerismebureau is ook de coördinatie, het beheer en het onderhoud van de regionale wandel-, fiets- en vaarroutenetwerken belegd bij de Regio Gooi en Vechtstreek en valt onder de RVE Cultuur en Recreatie.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

6. Cultuur, sport en recreatie	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-484.984	-347.099	-374.088	-364.088	-364.088	-364.088
Lasten	2.308.161	1.436.210	1.268.132	1.158.106	1.150.126	1.274.486
Saldo	1.823.178	1.089.111	894.044	794.018	786.038	910.398

Toelichting verschillen

6. Cultuur, sport en recreatie	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Verschil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	896.610	896.610	N
Begrotingswijzigingen 2021	1.089.111	-	-1.089.111	V
Kadernota 2022	-	15.000	15.000	N
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	-17.566	-17.566	V
Totaal saldo	1.089.111	894.044	-195.067	V

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

Structurele verlaging gemeentelijke bijdrage Singer

10.000 **V**

In het kader van de subsidierelatie met Singer, in combinatie met diverse verleende bijdragen tijdens de corona-pandemie zijn er gesprekken met Singer geweest over de nieuw af te sluiten 4-jarige subsidie-overeenkomst, met hierbij de bepaling van de onderliggende benodigde bijdrage voor de komende 10 jaar.

Mutaties inzet GR Regio Gooi en vechtstreek

7.986 **V**

Vanuit GR Regio zijn diverse mutaties aangeleverd zoals een nieuwe bijdrage in de aan te stellen Regio-Conservator maar ook diverse verlaging van gevraagde deelbijdragen.

DVO 2021 - BEL Combinatie	8.216	N
Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.		
Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed	8.980	V
Door stijgende verzekeringspremies en andere autonome toename kosten (bijvoorbeeld energie) lopen de kosten van het beheer van het vastgoed onder het programma Onderwijs op. Daar tegenover staan lagere mutaties vanuit de bijgestelde "Meer Jaren Onderhoud Planningen" (MJOP's).		
Saldo van de diverse kleine overige verschillen	1.194	N

Programma 7 - Sociaal Domein

Visie

Zelfstandig mee kunnen doen is een belangrijk uitgangspunt voor het sociaal domein in Laren. Voor diegenen die dat niet kunnen bieden wij passende ondersteuning en zorg van kwaliteit als dat nodig is. Wij streven er naar de zorg zo eenvoudig en toegankelijk mogelijk te houden.

Wat willen we bereiken?

Meer inzetten op preventie bij jeugdzorg

In 2021 is de uitvoering van de Bestuursopdracht Jeugdslag 2.0 vervolgd (het samengaan van de Jeugdgezondheidszorg, het Regionaal Bureau Leerplichtzaken en het Centrum voor Jeugd en Gezin in de RVE Jeugd & Gezin). Het preventief voorveld wordt verder verstevigd waarbij de focus ligt op het sneller afvangen van problemen onder jeugdigen, zodat zwaardere zorg kan worden voorkomen. Hiervoor is samenwerking noodzakelijk met externe partijen, waaronder het onderwijs en welzijnsorganisaties, en de consultants van Maatschappelijke Zaken HBEL. Via bindende jaarplannen worden de samenwerkingsafspraken vastgelegd.

Samen met verloskundigen, kraamverzorgenden en jeugdverpleegkundigen maken we samenwerkingsafspraken om deze doelgroep tijdig in beeld te krijgen om de juiste ondersteuning te bieden.

Transformatie van de Jeugdhulp

In 2022 vervolgen we regionaal en lokaal de ingezette focus op de transformatie van de jeugdhulp. In 2020 en 2021 zijn daarvoor regionaal al diverse pilots gedraaid. De pilots zijn bekostigd uit de regionale transformatiemiddelen vanuit het Rijk. Op basis van de evaluatie van de pilots maken we een keuze waarop we inzetten de komende periode. Onze prioriteiten liggen onder andere op het verbinden van de jeugdhulp met het onderwijs en het voorveld. Maar ook op het inzetten van snel inzetbare hulp en passende zorg. Daarnaast willen we zware, duurdere en verblijfs- voorzieningen geleidelijk afbouwen. Vanwege de toenemende vraag naar zwaardere vormen van jeugdhulp en bijbehorende kostendruk willen we meer gaan sturen op de kosten, kwaliteit en kortere behandeling

Nieuwe vorm van begeleiding

De financiële houdbaarheid van de individuele voorzieningen bij jeugd en Wmo staan onder druk. Het aantal indicaties neemt toe alsook de omvang en uitnutting van de indicaties. Individuele voorzieningen worden door consultants en huisartsen ingezet, terwijl ook andere oplossingen mogelijk kunnen zijn.

Vanuit de HBEL maken we van lichte begeleiding een laagdrempelige voorziening zonder indicatie en versterken we de samenwerking tussen deze begeleiding en het voorveld. Deze begeleiders kunnen kortdurende ondersteuningstrajecten bieden, werken samen met andere vormen van ondersteuning in het voorveld, zetten zo nodig door naar maatwerkvoorzieningen en monitoren actief de inzet. Met deze begeleiding en het verbeteren van de samenwerking, beogen we meer samenhang in het geheel van ondersteuning te creëren en meer gebruik te maken van alternatieven voor maatwerkvoorzieningen.

Evaluatie pilot financiële zelfredzaamheid hulp bij het huishouden

In 2022 gaan we na wat het effect is geweest van het opnemen van financiële zelfredzaamheid bij hulp in het huishouden in de verordening sociaal domein: heeft dit geleid tot minder aanvragen.

Ontschotten dagbesteding

We organiseren waardevolle plekken die het best passen bij de inwoners. Niet de wet is leidend, maar de mogelijkheden van de inwoners en daar een passende plek bij vinden. Concreet wordt bij nieuwe aanmeldingen voor lichte wmo dagbesteding nu eerst gekeken naar de lokale mogelijkheden. Hiermee wordt ook een beweging gerealiseerd van de inzet van geïndiceerde dagbesteding naar wijkcentra/inloop en andere lokale organisaties.

Specialistische begeleiding

Momenteel hebben we een groot aantal aanbieders voor specialistische begeleiding op basis van "p x q" financiering (aantal maal de prijs). Specialistische begeleiding laat de laatste jaren een toename in omvang van de ondersteuning zien. We willen partnerschappen aangaan met een beperkt aantal aanbieders met gebruik van lumpsum financiering.

Vroegsignalering schuldhulpverlening

Een belangrijke doelstelling blijft om problematische schulden in een zo vroeg mogelijk stadium te voorkomen. In januari 2021 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in werking getreden. Vroegsignalering van schulden is hiermee een wettelijke taak geworden. Wij blijven doorwerken om met zoveel mogelijk nutsvoorzieningen, zorgverzekeraars en woningcorporaties tot samenwerkingsafspraken te komen. Wij verwachten in het vierde kwartaal van 2021 te kunnen acteren op de eerste signalen van beginnende betalingsachterstanden.

Op basis van positieve ervaringen in Eemnes gaan wij gebruik maken van een budgetcoach. Verder wordt ter versterking van de financiële bewustwording en zelfredzaamheid van (financieel) kwetsbare jongeren de inzet van de budgetcoaches voor jongeren in de gemeente Laren voortgezet. Om de dienstverlening aan kwetsbare inwoners nog verder vorm te geven, start na de zomer een twee wekelijks formulierensprekkuur in het Brinkhuis. Tijdens dit spreekuur kunnen inwoners terecht voor praktische hulp bij het invullen van formulieren, het aanvragen of wijzigingen van sociale voorzieningen en kwijtscheldingen. Daarnaast wordt dit jaar verder gesproken over de inzet van Schuldhulpmaatjes ter versterking van het preventief voorveld.

In 2021 wordt een nieuw beleidsplan schuldhulpverlening vastgesteld. Vanaf 2022 wordt hier uitvoering aan gegeven.

Digitaal platform kindarrangement

Het rijk stelt ieder jaar gelden ter beschikking om de armoede onder kinderen te bestrijden. In de HBEL worden deze middelen ingezet voor de uitvoering van het kindarrangement. Kinderen in armoede krijgen de ondersteuning die nodig is in de vorm van passende kindarrangementen waarbij ondersteuning in natura wordt geleverd die direct ten goede komt aan het kind, in plaats van financiële compensatie/ondersteuning. In 2019 is het digitaal platform voor de uitvoering van het kindarrangement opgezet. Inmiddels laat een tussentijdse evaluatie zien dat met de inzet van het digitaal platform meer gezinnen gebruik hebben gemaakt van het kindarrangement. Op basis van een tweede evaluatie eind 2020, is besloten het kindarrangement ook in 2021 en verdere jaren voort te zetten waarbij, indien gewenst, de samenstelling van het kindarrangement in daar waar nodig wordt aangepast.

Verruiming inkomensgrens minimaregelingen

Per 1 januari 2022 wordt de inkomensgrens van minimaregelingen verruimd naar 120% van de geldende bijstandsnorm. De koopkracht van werkenden met een bescheiden inkomen wordt verhoogd, zodat schuldenontwikkeling en hierdoor een beroep op de gemeentelijke schuldhulpverlening wordt voorkomen. Dit wordt in 2021 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

Plan van aanpak jeugdwerkloosheid

Met name voor jongeren zonder startkwalificatie of met een lichamelijke of psychische beperking is het soms moeilijk de weg naar werk te vinden. Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren willen in een periode van vier jaar 250 jongeren met of zonder uitkering, die geen startkwalificatie hebben of door lichamelijke of psychische problemen nog niet zelfstandig de weg richting arbeidsmarkt kunnen vinden, aan het werk helpen.

Ontwikkelingen Tomin

Er is gekozen voor een koers waarin Tomingroep zich ontwikkelt tot een leerwerkbedrijf en zo een rol kan spelen in het toeleiden naar werk van een steeds moeilijker te bemiddelen doelgroep vanuit de Participatiewet waar gemeenten in toenemende mate mee te maken krijgen. Ook is ervoor gekozen om niet uit te gaan van groei van het bedrijf maar stabiliteit en daarbij de onderlinge verhoudingen, zoals nu opgenomen in de Governance, gelijk te laten. De komende periode wordt de gekozen koers uitgewerkt in een nieuw bedrijfsplan dat vanaf januari 2022 ten uitvoer zal worden gebracht.

Nieuwe wet inburgering

De nieuwe inburgeringswet gaat in vanaf 1 januari 2022. Dan is de regie over de inburgering weer overgedragen aan gemeenten. Hierdoor kan er integraal gekeken worden en een persoonlijk plan voor inburgering én participatie worden gemaakt voor statushouders. Ook heeft de wet als doel dat statushouders vanaf het eerste moment aan de slag gaan met hun inburgering en participatie. De inzet van integratieconsulenten - zij geven intensieve begeleiding aan de statushouders gedurende het gehele inburgeringsproces - in het programma statushouders binnen Zicht op Werk is onderdeel van het uitvoeringsplan. In dit plan zijn de wettelijke taken en de lokale ambities uitgewerkt en in het laatste kwartaal van 2021 geïmplementeerd. In 2022 wordt uitvoering gegeven aan de nieuwe wet én het uitvoeringsplan.

Bescherming en Opvang

Het nieuwe beleidsplan staat gepland voor eind 2021. Voor de komende beleidsperiode zijn de hoofdpunten het voorkomen van dak-, en thuisloosheid, (beschermd) thuis wonen mogelijk maken en het nog beter verbinden van zorg, welzijn, veiligheid en straf. De doordecentralisatie van de financiële middelen voor beschermd wonen staat gepland voor 2023. Hiermee zullen alle gemeenten financieel verantwoordelijk worden voor het beschermd wonen en veranderen de financiële kaders.

Bezuinigingsmaatregelen

Vanaf 2022 wordt in de HBEL-gemeenten gewerkt aan de uitvoering van de bezuinigingsmaatregelen, zoals verwoord in de notitie 'Een toekomstbestendig sociaal domein: lokale maatregelen, februari 2021'.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
7.1	Jongeren zijn onze toekomst. Daarom blijvend aandacht voor een actief jeugdbeleid naast de vele activiteiten die bij de diverse sportverenigingen, scouting en de Scheper al plaatsvinden. Het beleid moet erop gericht zijn om (erger) te voorkomen door preventie en integrale aanpak en uitgaan van maatwerk.	7.1.1	Structureel overleg tussen jeugdwerk en toezichthouders (BOA/politie) en kiezen voor gerichte aanpak.
		7.1.2	Extra (0,5 fte) inzetten op consulenten in het voorveld.
		7.1.3	Herijking van de jeugdactiviteiten Versa
7.2	Alle inwoners zijn zelfredzaam en krijgen ondersteuning waar nodig. Het sociaal wijkteam wordt ingezet voor laagdrempelige ondersteuning en waar nodig hulp bij het ingang zetten van zwaardere ondersteuning.	7.2.1	Continueren van het project Automaatjes in Laren. Vrijwilligers rijden op afroep senioren rond. Daarnaast wordt er op diverse vlakken uitvoering gegeven door aan te sluiten bij het landelijk actieprogramma 'één tegen eenzaamheid'.
		7.2.2	"Dagje Laren" wordt voortgezet in het Brinkhuis.
		7.2.3	De integratieconsulenten begeleiden de statushouders intensief naar inburgering en participatie. Uiteindelijk doel is (betaald) werk of opleiding. Om dit te bereiken wordt samengewerkt met (keten) partners en inzet van instrumenten zoals DOEN.
		7.2.4	Participatie kinderen statushouders bevorderen in overleg met scholen, (sport)verenigingen en buurtsportcoaches.
		7.2.5	Inzet van interventieteam om jeugdigen en volwassenen met complexe problematiek en zorgmijders te ondersteunen.

Doelstellingen		Activiteiten	
		7.2.6	Samenwerking eerstelijnszorg verbeteren (huisartsen, etc.), gericht op integrale aanpak.
		7.2.7	Zorgen dat samenwerkende partners in de regio ondersteuning niet alleen “achter de voordeur” maar ook tijdig de signalen oppakken waaruit blijkt dat er hulp nodig is om te voorkomen dat er zware zorg ingezet moet worden. Inzetten op snel inzetbare hulp om te voorkomen dat jeugdigen uit huis worden geplaatst. Sturen op samenwerking en verbinding tussen het voorveld en de geïndiceerde jeugdhulp. Sturen op handhaven van kwaliteit en verminderen van de duur van de behandeling en kosten van de jeugdhulp. Deskundige inzet voor jeugdigen met psychische en lichamelijke problematiek.
7.3	Gerichter kunnen begeleiden naar zinvolle arbeid in de samenleving.	7.3.1	Meer inzicht krijgen in het uitkeringenbestand van Laren en inclusieve plekken vinden in de Larense samenleving.
7.4	Inzetten op preventie v.w.b. de schuldhulpproblematiek.	7.4.1	Hiervoor een plan opstellen. Mede op basis van de ervaringen van Eemnes met het aanstellen van een budgetcoach.
7.5	Het bevorderen van de gezondheid van inwoners op het gebied van overgewicht, diabetes, depressie, eenzaamheid, ontmoediging roken en schadelijk middelengebruik. Hierbij aansluiten bij de landelijke speerpunten (nationaal preventieprogramma “alles is gezondheid”).	7.5.1	We geven uitvoering aan het bestaande gezondheidsbeleid en nemen dit beleid mee in de het beleidsplan Sociaal Domein.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Regio Gooi en Vechtstreek

Binnen de GR regio Gooi en Vechtstreek is de inkoop en het contractbeheer van de individuele voorzieningen Wmo en Jeugdzorg georganiseerd. Ook voert de regio Veilig thuis uit en is Jeugd & Gezin hier ondergebracht als Resultaat Verantwoordelijke Eenheid (samenvoeging van Jeugdgezondheidszorg, het Centrum voor Jeugd en Gezin en het Regionaal Bureau Leerplichtzaken).

GGD Gooi en Vechtstreek

De GGD Gooi en Vechtstreek voert in het kader van de Wet Publieke Gezondheidszorg voor de gemeente de taken uit op het gebied van gezondheidszorg, ouderenzorg, epidemiologie en bestrijding infectieziekten, evenals bijkomende ondersteunende werkzaamheden inzake de gedecentraliseerde taken. Ook verzorgt de GGD de inspecties van de kinderopvang.

Werkvoorzieningsschap Tomin

Een verbonden partij die via dit programma verantwoord wordt, betreft het Werkvoorzieningsschap Tomin inzake activiteiten vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet.

GR HBEL

Binnen de GR HBEL vindt de uitvoering van de Jeugdwet, de Wmo, Participatiewet, leerlingenvervoer en schuldhulpverlening plaats. De kosten van de inzet van het HBEL ambtelijk werkapparaat ten behoeve van de gemeente Laren bedraagt totaal € ...

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

7. Sociaal Domein	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-4.364.313	-1.989.570	-2.258.811	-2.241.811	-2.232.811	-2.249.811
Lasten	11.902.183	9.357.400	9.612.352	9.468.855	9.317.103	9.295.635
Saldo	7.537.870	7.367.830	7.353.541	7.227.044	7.084.292	7.045.824

Toelichting verschillen

7. Sociaal Domein	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	7.172.124	7.172.124	N
Begrotingswijzigingen 2021	7.367.830	-	-7.367.830	V
Kadernota 2022	-	-32.831	-32.831	V
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	214.248	214.248	N
Totaal saldo	7.367.830	7.353.541	-14.289	V

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

Bijstand 159.209 V

De kosten betreffen het saldo van kosten voor uitkeringen en de rijksbijdrage daarvoor. Met name de bijdrage van het rijk is gedaald ten opzichte van de vorige begroting.

Individuele voorzieningen WMO en maatwerkvoorzieningen 33.300 N

Dit betreft de volgende stijgingen:

- Vervoersvoorzieningen; zowel de kosten voor meer gecompliceerde vervoersvoorzieningen stijgen. daarnaast stijgen de kosten voor indicatiestellingen.
- Woonvoorzieningen. Dit is gebaseerd op gemiddelde stijging van afgelopen 3 jaar. Daarbij is een opvallende stijging te zien van de voorziening trapliften

De overige kosten kennen een kleine daling. Per saldo totaal € 33.300 nadeel.

Verhoging budget Jeugdzorg en reclassering 270.300 N

Voor de uit te voeren activiteiten rondom de Jeugdzorg en mindere mate Reclassering zijn diverse budgetten verhoogd. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar het kopje "Wat willen we bereiken", waar diverse items en activiteiten verder worden toegelicht. Het betreft met name de volgende aandachtspunten / activiteiten:

- Begeleiding jeugd
- Jeugdzorg / dyslexie
- Persoonsgebonden budgetten
- Intensieve zorg (LTA, jeugdzorgplus en verblijf).

Verlaging huuropbrengst gemeente Laren naar Stichting Hart van Laren	30.000	V
Door de verhuurder aan de gemeente van de casco's gebouwen vallende onder de beheerstichting, de Parochie St. Jan / PHS derhalve, is een deel van aan haar uitgeleend bedrag afgelost. Dat geeft de gemeente minder renteopbrengst waar tegenover staat dat de parochie ook minder huur aan de gemeente in rekening kan brengen.		
DVO 2021 - BEL Combinatie	4.282	N
Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.		
Regio Gooi en Vechtstreek	4.301	V
Diverse mutaties Gooi en Vechtstreek, met name veroorzaakt door verlaging relatief aantal inwoners		
Apparaatskosten HBEL	100.686	N
In 2019/2020 is de dienstverlening voor Laren, met name voor de jeugdzorg, relatief gestegen ten opzichte van de andere gemeenten in de HBEL. Als gevolg hiervan stijgt de toerekening van de toegerekende kosten in 2022.		
Saldo van de overige verschillen	810	V

Programma 8 - Bouwen en wonen

Visie

Het behoud van de beeldkwaliteit op het gebied van de ruimtelijke ordening, waarbij het primaat in de eerste plaats ligt bij de raad, krijgt de komende vier jaar bijzondere aandacht. Op het gebied van volkshuisvesting wordt meer aandacht aan sociale woningbouw besteed, dat is conform de nieuw vastgestelde Lokale Woonvisie. Voor bestaande bouwwerken geldt in algemene zin dat terughoudend wordt omgegaan met het wijzigen van vigerend bestemmingsplannen. Eerste prioriteit is het behoud van de beeldkwaliteit van het dorp. Via keuzenota's worden grote (bouw)projecten met de raad besproken. Daarbij komt de keuze tussen herbestemmen en nieuwbouw uitdrukkelijk aan de orde. Aan de hand hiervan stelt de raad vast wat de kaders voor de te ontwikkelen plannen zijn.

Wat willen we bereiken?

Van wateroverlast naar Laren Regenklaar

Om overlast als gevolg van hevige regenval tegen te gaan, is besloten om zo min mogelijk schoon regenwater via het riool af te voeren. Om dat te realiseren worden daken en wegen afgekoppeld van het riool. Dit wordt zoveel mogelijk integraal gedaan en in samenhang met andere projecten via een gebiedsgerichte aanpak. Een (nieuwbouw) project kan een aanleiding zijn voor een integrale gebiedsaanpak voor regenwater. Met de woningbouwvereniging worden afspraken gemaakt over het afkoppelen van huurwoningen in combinatie met andere werkzaamheden, zoals verduurzaming van woningen. In 2022 wordt verder uitvoering gegeven aan het project Laren Regenklaar. Meer daarover ook in programma 9.

Uitvoeren lokale woonvisie 2017-2022

De doelstellingen uit de lokale woonvisie willen we realiseren. Maar duidelijk is ook dat Laren de grenzen nadert van mogelijke in- en uitbreidingsmogelijkheden. Bouwen op engen en in GNR-gebied is uitgesloten, en ook is er geen meerderheid in de raad om grote percelen te splitsen. In de woonvisie is rekening gehouden met de bijzondere positie die Laren inneemt binnen de woningmarkt van de Gooi en Vechtstreek. De Larense woningvoorraad kent een relatief laag aandeel sociale huurwoningen en een gemiddeld dure woningvoorraad. De doelstellingen in de woonvisie vormen de basis voor de gemaakte prestatieafspraken (in 2019) met de woningcorporatie Het Gooi en Omstreken, waarbij in het bijzonder de (on)mogelijkheden van transformatie van bestaande voorraad dienen te worden onderzocht.

Omgevingswet

Wederom is de datum waarop de Omgevingswet in werking treedt uitgesteld, de nieuwe datum is 1 juli 2022. De wet is uitgesteld omdat een deel van het nieuwe digitale stelsel (DSO), dat bij de invoering van de wet hoort, pas in oktober 2021 opgeleverd zou worden. Daar zou, voordat de wet inwerking treedt, niet voldoende mee geoefend kunnen worden om er zeker van te zijn dat ook alles echt werkt. Het lijkt erop dat het gedachtegoed van de wet op steeds meer draagvlak kan rekenen, de kans dat de wet helemaal niet in werking treedt wordt steeds kleiner.

In 2022 wordt gewerkt aan het opstellen van de nieuwe instrumenten die de Omgevingswet kent. In vervolg op het Contourendocument dat in 2021 in elke gemeente wordt vastgesteld, wordt na de verkiezingen een start gemaakt met het in elke gemeente opstellen van de omgevingsvisie. Ook aan het voor elke gemeente opstellen van een omgevingsplan wordt verder in 2022 gewerkt door het definitief maken van een startnotitie en Europees aanbesteden van de drie omgevingsplannen. Het opstellen van de omgevingsplannen zal ca. 5 jaar in beslag nemen.

Voor het bereiken van de doelstellingen van de Omgevingswet is echter meer nodig. De gewenste ontwikkeling vraagt niet alleen het 'technisch' aanpassen van regels, processen en werkwijzen, maar ook om een verdergaande ontwikkeling van o.a. cultuur, vaardigheden en gedrag. Het is nodig om de organisatie verder te laten groeien in de wijze waarop de Omgevingswet wordt uitgevoerd. Deze ontwikkeling zal duurzaam aandacht vragen tot 2030 (en wellicht daarna). Ook hier zal in 2022 aan worden gewerkt.

Wet Kwaliteitsborging

Gelijktijdig met de Omgevingswet zal de Wet kwaliteitsborging in werking treden. Deze wet voorziet in het overhevelen van taken op het gebied van de toetsing van bouwaanvragen op het bouwbesluit en de toezicht daarop door private partijen. Dat betekent dat vanaf 2022 een deel van de werkzaamheden, die nu nog worden uitgevoerd door de gemeente, straks worden uitgevoerd door marktpartijen. In de loop van 2021 zal in beeld zijn gebracht wat dit betekent in termen van vermindering van gemeentelijke inzet en kosten maar ook wat dit betekent voor onze leges-inkomsten, die daarmee ook deels komen te vervallen. Medio 2021 is dat nog niet bekend.

Uitvoeringsprogramma VTH 2023

Jaarlijks stelt het College het Uitvoeringsprogramma VTH vast. In 2022 zullen we daarom de voorbereidingen treffen voor het Uitvoeringsprogramma 2023, waarin zeker naast de programmering van de reguliere VTH-taken, ook de koppeling zal worden gemaakt met de Omgevingswet die nu gepland staat om per 1 juli 2022 in werking te treden. Voor een meer specifieke beschouwing van de beoogde effecten, resultaten, projecten en uit te voeren acties, verwijzen we u graag naar de Uitvoeringsprogramma's.

Nieuwe gemeentelijke taken

Met de komst van de Omgevingswet komen er nieuwe taken bij de gemeente terecht. Zo worden voor bodemtaken, waarvoor nu de provincie bevoegd gezag is, met de inwerkingtreding van de Omgevingswet gemeenten het bevoegde gezag. Het ligt in de rede om de bodemtaken uit te besteden aan de Omgevingsdienst OFGV.

Gooyergracht en Vijzelgemaal Eemmeer

In 2021 hebben het DB van de Gemeenschappelijke Regeling samen met het Waterschap Amstel Gooi en Vecht een stap gezet naar een toekomstbestendige inrichting van de Gooyergracht. Die stap omvatte een inventarisatie van de huidige situatie (technisch, financieel en juridisch) en een eerste aanzet tot een gebiedsvisie. Voor het waterschap was dit tevens een pilotproject in het kader van de Omgevingswet. De pilot richtte zich op een nieuwe vorm van samenwerking. Naar verwachting zal deze samenwerking ook in 2022 worden voortgezet zodat er gezamenlijk vervolgstappen kunnen worden genomen.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Mede gelet op de voorgenomen bezuinigingen zal er geen nieuw integraal bestemmingsplan Natuurgebieden worden gemaakt. Het huidige bestemmingsplan, dat vooral gericht is op de bescherming van de gebieden, is voldoende actueel.

Ter uitvoering van de Woonvisie en de nota Woningbouwlocaties zijn procedures gestart voor de ontwikkeling van een aantal gemeentelijke locaties. Het gaat om de Harmen Vosweg en de Ligweide. In 2021 zijn deze procedures afgerond, de start bouw zal in 2022 zijn. Een ruimtelijke procedure voor het Diaconaal Woonproject aan de Eemnesserweg zal, afhankelijk van besluitvorming van de raad, in 2022 worden vervolgd. Voor de private ontwikkeling locatie Rabobank zullen eveneens procedures worden voortgezet.

In 2022 zal, afhankelijk van de initiatiefnemer, een plan aan de raad worden voorgelegd met betrekking tot de herinrichting van het gebied Caliskamp/Heideveldweg. Dat zal na de verkiezingen wellicht ook voor Torenlaan 1 gebeuren.

Crailo

In de zomer van 2021 is voor Crailo een bestemmingsplan vastgesteld. Dit gebied, voormalig eigendom van de gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren, is bestemd voor een groene circulaire en duurzame buurtschapsontwikkeling waarin plaats is voor woningbouw, bedrijvigheid en natuur. Voor meer toelichting wordt verwezen naar paragraaf Verbonden Partijen als ook risico / weerstandsvermogen.

Verkeersplein en strekken van de fietserstunnel

De provincie bereidt de herinrichting voor van de oversteek op de N525, Westerheide/Oude Postweg. De planologische procedure hiervoor is afgerond. De uitvoering vindt naar verwachting in 2022 plaats. Waar mogelijk wordt dit gekoppeld aan het strekken van de fietstunnel, waarover met de provincie

overeenstemming is bereikt. Voor het strekken van de tunnel is een planologische procedure noodzakelijk en dit leidt tot ambtelijke inzet in 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
8.1	Het behoud van de beeldkwaliteit van het dorp op het gebied van de ruimtelijke ordening.	8.1.1	Voor bestaande bouwwerken geldt in algemene zin dat terughoudend wordt omgegaan met het wijzigen van vigerende bestemmingsplannen.
		8.1.2	Bij grote projecten kan het college met een keuzenota voorstellen aan de raad doen waarbij de keuze tussen herbestemmen en nieuwbouw uitdrukkelijk aan de orde komt.
		8.1.4	Geen inbreiding van Erfgooierscomplex.
8.2	Vorbereidingen treffen ten behoeve van een goede invoering van de Omgevingswet.	8.2.1	Implementeren van de Omgevingswet conform de minimum eisen van de VNG, aangevuld met een beleidsneutraal Omgevingsplan en het opstellen van een Omgevingsvisie.
8.3	Op het gebied van volkshuisvesting wordt aandacht aan sociale woningbouw besteed. We willen de doelstellingen uit de lokale woonvisie realiseren.	8.3.1	Afronding van de door de raad vastgestelde lokale woonvisie. Voor 2022 zal een nieuw visiedocument door het nieuwe college moeten worden opgesteld.
8.4	Goede afspraken maken met Woningcorporatie Het Gooi en Omstreken ten aanzien van investeringen in de huurwoningen (bestaand en nieuw).	8.4.1	Prestatieafspraken 2019-2022 op regelmatige basis met de woningbouwcorporatie monitoren.
8.5	Voldoen aan de landelijke taakstelling van het ministerie t.a.v. de huisvesting van statushouders.	8.5.1	De taakstelling realiseren en halfjaarlijks via adequate monitoring bewaken.
8.6	Laren beschikt over een actueel en adequaat integraal handavings-uitvoeringsbeleid.	8.6.1	Actualiseren BEL Beleidsplan VTH 2019-2022 (omgevingswetbestendig)
		8.6.2	Opstellen Uitvoeringsprogramma 2023.
8.7	Vergunningen, meldingen en ontheffingen worden op een kwalitatief hoog en adequaat niveau afgehandeld.	8.7.1	Alle aanvragen om vergunningen, meldingen en ontheffingen worden binnen de (wettelijke) termijnen afgehandeld. Bij voorkeur gebeurt dit nog sneller.
8.8	Toezicht en Handhaving wordt op een kwalitatief hoog en adequaat niveau afgehandeld.	8.8.1	De registratie van toezicht en handhaving wordt verbeterd en het naleefgedrag wordt inzichtelijk gemaakt, zodat uiterlijk in 2022 het naleefgedrag op de diverse gebieden inzichtelijk is.
8.9	Een standpunt bepalen ten aanzien van de toekomst van het Raadhuis.	8.9.1	In 2021 is onderzoek gedaan naar het mogelijk afstoten van het raadhuis. In 2021 worden aan de raad de keuzes voorgelegd die daaruit voortkomen, onder andere voor de huisvesting van het college en de gemeenteraad.
8.10	Een structurele oplossing vinden voor het	8.10.1	In overleg met bestuur SBL een 10- jarenplan maken waardoor voldoende financiële ruimte beschikbaar

Doelstellingen		Activiteiten	
	achterstallige onderhoud in Klaas Bouthal en de toekomst van gymzaal Standelkruid.		komt voor de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden aan de Klaas Bouthal. De toekomst van gymzaal Standelkruid is sterk afhankelijk van de mogelijke toekomstige renovatieplannen van de Gooische School.
8.11	Een meer verzorgde algemene begraafplaats met inzicht in benodigde structurele budget. Besluit raad over de historische graven implementeren.	8.11.1	Uitvoeren van beheerplan algemene begraafplaats (incl. meerjaren onderhoudsplanning). Uitvoeren van het door de raad vastgestelde lijst historische graven.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Regio Gooi en Vechtstreek

De Regio Gooi en Vechtstreek is een samenwerkingsverband van de gemeenten Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren. De Regio G&V houdt zich onder andere bezig met afvalinzameling, de GGD, gezamenlijke inkoop van zorg, maar ook Veilig Thuis en de ambulancedienst. Tevens ondersteunt de Regio G&V de regionale samenwerking tussen de gemeenten en hun partners om het gebied Gooi en Vechtstreek te versterken.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV)

De OFGV is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van milieu en werkt voor twee provincies en 13 gemeenten in zowel Flevoland als Gooi en Vechtstreek. Dit geldt voor o.a. voor vergunningverlening en handhaving op grond van de Wet milieubeheer, uitvoering Wet bodembescherming, Wet geluidhinder en externe veiligheid.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

8. Bouwen en wonen	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-9.617.224	-800.648	-855.663	-820.663	-820.663	-820.663
Lasten	9.831.577	1.054.076	1.522.414	1.376.670	1.376.266	1.376.334
Saldo	214.353	253.428	666.751	556.007	555.603	555.671

Toelichting verschillen

8. Bouwen en wonen	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Verschil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	174.645	174.645	N
Begrotingswijzigingen 2021	253.428	-	-253.428	V
Kadernota 2022	-	138.020	138.020	N
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	354.086	354.086	N
Totaal saldo	253.428	666.751	413.323	N

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

DVO 2021 - BEL Combinatie 387.962 N

Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.

Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed 8.285 N

Door stijgende verzekeringspremies en andere autonome toename kosten (bijvoorbeeld energie) lopen de kosten van het beheer van het vastgoed onder het programma Onderwijs op. Daar staan ook mutaties vanuit de bijgestelde "Meer Jaren Onderhoud Planningen" (MJOP's) tegenover.

Opstellen nieuwe woonzorgvisie 20.000 N

Afronding van de door de raad vastgestelde lokale woonvisie. Voor 2022 zal een nieuw visiedocument door het nieuwe college moeten worden opgesteld. Afronding van de door de raad vastgestelde lokale woonvisie. Voor 2022 zal een nieuw visiedocument door het nieuwe college moeten worden opgesteld. Hiertoe is een incidenteel budget opgenomen in de begroting 2022 Laren.

Hogere inkomsten bouw- en omgevingsvergunningen 50.000 V

De inkomsten bouw- en omgevingsvergunningen nemen toe doordat de bouwleges zijn verhoogd van 4,1% naar 4,6% in 2021 (idem als Blaricum en Eemnes) en anderzijds door de verwachting dat de toename in bouwactiviteiten/bouwprojecten in de gemeente Laren zoals deze zich voordoet in 2021 zich in 2022 voortzet.

Saldo van de overige verschillen 12.161 V

In dit saldo is ook verwerkt de laat nagekomen bijstelling budget OFGV naar aanleiding van 1^e begrotingswijziging 2022.

Programma 9 - Milieu en duurzaamheid

Visie

We moeten spaarzaam zijn met het milieu en ons steeds meer focussen op duurzaamheid. Duurzaamheid is een breed begrip, het heeft alles te maken met hoe we met onze natuur omgaan, en met leefbaarheid en vooral de leefkwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van duurzaamheid in de gemeente en bij de inwoners

In aanvulling op het Klimaatbeleidsplan 2018-2022 is door het college een Uitvoeringsplan Energietransitie 2019-2020 vastgesteld. Eind 2021 evalueren we dit uitvoeringsplan en wordt er een uitvoeringsplan voor 2022 ter vaststelling aan het college voorgelegd en aan de raad aangeboden. Het is de bedoeling dat voor de daaropvolgende jaren een dergelijk uitvoeringsplan jaarlijks zal worden vastgesteld. Uitvoering van die plannen zal leiden tot extra investeringen voor de gemeente. Denk aan de verduurzaming van het gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed. Deze extra investeringen zullen via aparte voorstellen aan de raad worden voorgelegd ter accordering en vaststelling. De aan deze investeringen verbonden kapitaallasten zullen dan in de begroting verwerkt worden.

In het Uitvoeringsplan Energietransitie 2019-2020 wordt de Transitievisie Warmte genoemd. Iedere gemeente moet eind 2021 in Nederland een Transitievisie Warmte door de raad hebben vastgesteld. Deze visie bevat o.a. een tijdspad voor de implementatie van duurzame verwarming voor de verschillende wijken binnen een gemeente. Voor de gemeente Laren zal vooralsnog een afwachtende houding worden aangenomen ten aanzien van de wijkuitvoeringsplannen. Dit betekent dat voor 2025 geen concrete plannen worden gemaakt voor alternatieve warmtetechnieken voor aardgas. De focus ligt op energiebesparingsmaatregelen binnen de gebouwde omgeving. Samen met de lokale energie coöperatie, de Hut van Mie, schrijven we een plan van aanpak waarbinnen deze focus wordt vertaald naar activiteiten die energiebesparingsmaatregelen onder huiseigenaren moeten gaan bevorderen.

Riolering

Met ingang van 1 juli 2018 (verlate vaststelling in juni) wordt gewerkt conform het nieuwe GRP 2018-2022 (Gemeentelijk RioleringsPlan). Het GRP is een beleidsplan dat op hoofdlijnen de invulling weergeeft van de gemeentelijke water(zorg)taken voor de vastgestelde planperiode. Het gemeentelijk rioleringsplan loopt af eind 2022. In 2022 wordt bezien hoe een eventueel nieuw GRP in relatie met de omgevingswet geïmplementeerd kan worden.

Van wateroverlast naar Laren Regenklaar

Het klimaat is aan het veranderen. Het regent steeds vaker heel hard. Tegelijkertijd is het soms ook extremer droog. In 2014 is als gevolg van een extreme regenbui zichtbaar geworden dat de riolering in Laren regenwater niet voldoende kan opvangen. Dit had een ernstige overstroming van vervuild rioolwater op straatniveau tot gevolg. Laren wil zich voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. In 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Hierin is een aanpak opgenomen die erop gericht is dat het riool ook bij extreme regenbuien goed blijft werken, terwijl wateroverlast wordt voorkomen.

Schoon regenwater moet niet langer verdwijnen via het rioolsysteem. Bij nieuwbouw is dit al de regel. Het riool is nodig voor de afwatering van afvalwater. Het regenwater dat op wegen en daken valt, wordt afgekoppeld van het riool. Het wordt zoveel mogelijk ter plekke vastgehouden zodat het daar kan wegzakken in de grond. Waar dat niet kan, wordt het elders opgevangen. Op deze manier wordt er een decentraal systeem voor het opvangen van regenwater aangelegd. De capaciteitsproblemen van het vuilwaterriool worden zo ook opgelost. Het uitvoeringsteam dat in 2019 gestart is, zorgt voor de realisatie van de plannen. De realisatie wordt zoveel mogelijk gebiedsgericht en integraal (gecombineerd met andere projecten) gedaan. Samenwerking met inwoners is hierbij essentieel. Meedoen wordt zo makkelijk mogelijk gemaakt doordat de gemeente de maatregelen organiseert en betaalt. De ambitie is om in 2025 regenklaar te zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
9.1	Uitvoeren van het Klimaatbeleidsplan Laren 2018 – 2022, waarvoor in 2020 een Uitvoeringsplan Energietransitie is opgesteld. We moeten spaarzaam zijn met het milieu en ons steeds meer focussen op duurzaamheid: intensivering van aanpak duurzaamheid met als doel CO2-reductie en meer duurzame energieopwekking te realiseren. Een belangrijk uitgangspunt is dat gezocht wordt naar mogelijkheden om het “laag hangend fruit” als eerste aan te pakken (isoleren). In regioverband wordt onderzoek verricht naar de mogelijkheid voor het ontzorgen van particulieren om te verduurzamen. Landelijke studies naar objectgebonden financiering, in het verlengde van de studie naar baatbelasting, zijn daar een onderdeel van. Vervolgens komen energiezuinige installaties en duurzame energie-opwek aan de orde. Deze vragen om diepgaandere studie en innovatieve ontwikkelingen	9.1.1	We willen uitbreiding stimuleren van zonnepanelen en andere verduurzamingsmaatregelen op woningen en openbare gebouwen en door het verstrekken van duurzaamheidsleningen (via SVn).
		9.1.2	We willen gemeentelijke gebouwen verduurzamen en verduurzaming bij maatschappelijk vastgoed stimuleren, waaronder scholen en sportclubs.
		9.1.3	In het verlengde van de reeds ingevoerde legeskorting voor zonnepanelen op monumenten, willen we “groene” leges invoeren voor duurzaamheidsmaatregelen in brede zin.
		9.1.4	De zoekgebieden die in RES 1.0 zijn vastgesteld zullen nader worden onderzocht op haalbaarheid. De mogelijkheid om op de bestaande geluidsvoorzieningen zonnepanelen aan te brengen, is daar onderdeel van, en zal nader worden onderzocht binnen welk termijn dit uitgevoerd kan worden.
		9.1.5	Corporaties blijven we motiveren om bestaande woningen te verduurzamen. Door G&O worden in 2021 zo’n 200 woningen verder geïsoleerd middels een investering van circa 15 miljoen euro.
		9.1.6	We stimuleren initiatieven, zoals Hut van Mie, om te komen tot een energiecoöperatie. Daarmee kunnen inwoners worden voorgelicht hun woningen te verduurzamen.
		9.1.7	Uit de Transitievisie warmte, die eind 2021 is vastgesteld, zullen we voorlopig nog niet starten met een wijkuitvoeringsplan. De focus zal liggen op energiebesparingsmaatregelen.
		9.1.8	Met Duurzaam Bouwloket wordt nog in 2021 een plan van aanpak opgesteld om lokale particuliere initiatieven verder vorm te geven.
		9.1.9	Samen met Larderel Energie wordt verder vorm gegeven aan de verkenning samen met Eemnes en de regio G&V naar ultradiepe geothermie
9.2	Een schone en veilige leefomgeving met aandacht voor de natuur.	9.2.1	Bij verlening van kapvergunningen aandacht voor kwaliteit beeld en diversiteit.
		9.2.2	Meer bloemen in perken en wegstroken.
		9.2.3	Bloemkorven aan palen (hanging baskets) bevestigen en bestendigen hiervan.
		9.2.4	Uitvoeren integraal bestek openbare ruimte.
		9.2.5	Toepassen nieuwe regels kapbeleid.
		9.2.6	De APV (Algemene Plaatselijke Verordening) aanpassen op het kapbeleid.

Doelstellingen		Activiteiten	
			Sinds 2020 meten we op 3 locaties in de gemeente de hoeveelheid stikstofdioxide in de lucht dmv Palmes Diffusiebuisjes. Samen met de provincie Noord- Holland bekijken we hoe we dit kunnen uitbreiden met sensoren en mogelijk ook met het meten van geluid (project Hollandse Luchten)
9.3	Afvalinzameling	9.3.1	In 2021 wordt in regionaal verband (GAD) de visie op de toekomst van afvalscheiding in relatie tot circulaire economie en de landelijke doelstellingen geformuleerd: de Grondstoffenvisie regio G&V. Op basis hiervan wordt het GAD-uitvoeringsplan opgesteld wat vanaf 2022 zal worden uitgevoerd.
9.4	Een goed onderhouden begraafplaats	9.4.1	Benodigde werkzaamheden opnemen in werkbeschrijving voor de buitendienst.
9.5	Voorkomen van overbelasting van het riool bij regenval	9.5.1	Periodiek onderhoud en herstel aan riolen, straatkolken en infiltratievoorzieningen.
		9.5.2	Aanleggen van een decentraal systeem voor het opvangen en verwerken van hemelwater.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Regio Gooi en Vechtstreek

De Regio Gooi en Vechtstreek is een samenwerkingsverband van de gemeenten Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren. De Regio G&V houdt zich onder andere bezig met afvalinzameling, de GGD, gezamenlijke inkoop van zorg, maar ook Veilig Thuis en de ambulancedienst. Tevens ondersteunt de Regio G&V de regionale samenwerking tussen de gemeenten en hun partners om het gebied Gooi en Vechtstreek te versterken.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV)

De OFGV is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van milieu die werkt voor 2 provincies en 13 gemeenten in zowel Flevoland als Gooi en Vechtstreek. Dit geldt voor groene wetten, geluid, bodemsanering, luchtvaart, vuurwerk, toezicht op zwembaden/zwembaden, Wabo en het omgevingsrecht.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

9. Milieu en duurzaamheid	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-2.354.747	-2.844.901	-2.904.452	-3.198.371	-3.276.776	-3.288.556
Lasten	2.123.971	2.836.378	2.624.941	2.604.073	2.672.990	2.710.182
Saldo	-230.776	-8.523	-279.511	-594.297	-603.786	-578.375

Toelichting verschillen

9. Milieu en duurzaamheid	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	-361.899	-361.899	V
Begrotingswijzigingen 2021	-8.523	-	8.523	N
Kadernota 2022	-	-240.062	-240.062	V
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	322.450	322.450	N
Totaal saldo	-8.523	-279.511	-270.988	V

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

DVO 2021 - BEL Combinatie

62.785 V

Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.

Hogere inkomsten graf- en begraafrechten

40.000 V

De inkomsten uit de graf- en begraafrechten zijn structureel verhoogd op basis van de gerealiseerde inkomsten in het verleden (2020/2021).

Hogere lasten riolering

155.575 N

De kosten inzake het instandhouden en beheren van het rioolstel nemen jaarlijks toe vanuit de omvangrijke investeringen vanuit het plan Laren Regenklaar. Grotendeels heeft dit dus te maken met het vanaf nu optredende nadeel in de kapitaallasten. Anderzijds zien we ook de reguliere exploitatielasten (o.a. onderhoudskosten) iets teruglopen. Uit de berekening van de kostendekkendheid rioolheffing blijkt dat, zonder het tarief te verhogen, er sprake is van een tekort op de 100%'s dekking in 2022 versus een overdekking begroot in 2021 (zie paragraaf lokale heffingen). De onder-dekking wordt opgevangen door het bij de inwoners in rekening te brengen tarief te verhogen hetgeen in december via de belastingverordeningen geregeld zal worden.

Hogere kosten GAD

143.259 N

De kosten voor de GAD zijn bijgesteld op basis van de vastgestelde begroting 2022 van de Regio Gooi en Vechtstreek. De hogere kosten zitten verdisconteerd in het herrekenende tarief van de afvalstoffenheffing.

Hogere inkomsten riool- en afvalstoffenheffing

De inkomsten vanuit de afvalstoffenheffing worden naar boven bijgesteld. Dit komt door een stijging van de lasten (met name GAD en de uren BEL Combinatie), anderzijds is de afvalstoffenheffing afgelopen jaren nooit volledig kostendekkend geweest (dekkingspercentage 2020: 89%). Waar het tekort voorheen grotendeels verrekend kon worden met de egaliseringsreserve is dit vanaf 2020 niet meer mogelijk aangezien deze reserve ultimo 2019 leeg is. Dit zal betekenen dat als het tarief niet verhoogd wordt het structurele tekort vanuit de exploitatie betaald moet gaan worden. Gezien de status van de gemeentelijke financiën is dit niet wenselijk. Het tarief is voor 2022 zodanig berekend dat de geraamde inkomsten op termijn (nagenoeg) gelijk zijn aan de kosten, zie voor verdere toelichting de Paragraaf Lokale Heffingen.

Toevoegen budget bijdrage GR Gooiergracht Vijzelgemaal Eemmeer

6.000 N

In de begroting van de gemeente Laren was abusievelijk de Bijdrage in de GR Gooiergracht Vijzelgemaal Eemmeer (GVE) weggevalen. Deze met Blaricum gezamenlijk gevoerde GR behelst de belangen van de waterafvoer via de Gooiergracht naar het Eemmeer. Budget was weggevalen vanuit vergaande onderhandelingen met het waterschap inzake overdracht taken GR.

Opstellen geluidkaart gemeente Laren

6.000 N

Door de afdeling Ruimtelijke ordening van de BEL Combinatie is aangegeven dat in 2022 een geluidkaart Laren opgesteld moet worden. Het betreft hier een incidentele / eenmalige last.

Vervallen budget Masterplan 't Gooi inzake waterbeheer regionaal **16.200** **V**

Door e gemeente Laren is in het kader waterbeheer Masterplan 't Gooi gedurende enkele jaren meebetaald inzake het Masterplan. Het waterbeheer regionaal is naar een derde partij overgegaan waaraan de echt aan Gooimeer en andere waterpartijen liggende gemeenten bijdragen.

Actualisatie kapitaallasten **140.527** **N**

Het nadeel ontstaat voor een deel door versnellingen en verschuivingen in de investeringsplanning met de in 2021 geactiveerde investeringen. Het vanuit operationele overwegingen naar voren halen van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar eerdere boekjaren.

Saldo van de overige verschillen **9.926** **V**

Programma 10 - Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en economie

Visie

Het economisch beleid is een voortzetting van de vorige collegeperiode. Het uitgangspunt is het stimuleren van actieve betrokkenheid van ondernemers bij Laren. Het ondernemersfonds wordt daarom verder versterkt.

Wat willen we bereiken?

Ontwikkeling Crailo

Begin 2022 zal het bestemmingsplan in werking treden, tenzij er bij de Raad van State beroep wordt aangetekend.

Dorpsvernieuwing

De bouw van woningen conform de Woonvisie. Dit betekent onder meer de bouw van sociale huurwoningen bij de Harmen Vosweg, Van Erven Dorensark en mogelijk bij de Eemnesserweg alsmede woningen bij de Ligweide, Burgemeester van Nispenstraat 6 en Stationsweg 1.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
10.1	Stimuleren van actieve betrokkenheid van ondernemers bij Laren en streven naar meer variantie binnen het bestaande winkelaanbod. In 2015 is door de Stichting Bijzonder Laren het initiatief genomen te komen tot een ondernemersfonds. De gemeente heeft hieraan mede gewerkt door een opslag op de OZB niet-woningen in te voeren waarmee de stichting de beschikking krijgt over een maximaal jaarbudget in 2022 van €150.000. Zij zet deze middelen in voor de Larense ondernemers als ook om het ondernemersklimaat in Laren een extra impuls te geven (bijvoorbeeld vanuit de maandelijkse koopzondag met een centraal thema). Om het democratische gehalte verder gestalte te geven, en ook tegemoet te komen aan betrokken ondernemers is er in de uitvoering gekomen tot oprichting van een Coöperatieve Ondernemingsfonds welke de daadwerkelijk uitvoering van de activiteiten doet als ook de zogenaamde "Trekkingsrechten" voor deelnemende winkelgebieden beheerd voor specifieke wensen en uitgaven voor die gebieden.	10.1.1	Implementatie van het door de raad in najaar 2021 aanvaarde Centrumplan.
		10.1.2	Voorzetten van de betrokkenheid bij Bijzonder Laren. Via het Coöperatieve ondernemersfonds activiteiten uitvoeren en het fonds adequaat beheren.
		10.1.3	Bijdragen aan een schoner dorp onder andere door meer inzet van 'opruimers' en voor de staat van het straatmeubilair (zie ook Centrumplan).
10.2	Eind 2017 hebben de gemeenteraden van Gooise Meren, Hilversum en Laren ingestemd met de aankoop van Crailo. Dit vroegere kazerne complex ligt ook in deze drie gemeenten. De ontwikkeling van het gebied gebeurt door GEM Crailo B.V. Voor de inrichting van het gebied is een uitgebreid ambitiedocument vastgesteld. Dit geeft richting voor de verdere invulling van het gebied waarvoor nu de diverse uitwerkingen worden opgesteld. Het stedenbouwkundigplan en landschappelijk plan is vastgesteld, in 2021 wordt het bestemmingsplan aan de raden van de 3 gemeenten voorgelegd ter goedkeuring	10.2.1	Ontwikkelen van het gebied samen met Hilversum en Gooise Meren via de GEM Crailo.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Regio Gooi en Vechtstreek

De Regio Gooi en Vechtstreek is een samenwerkingsverband van de gemeenten Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeeren. De Regio G&V houdt zich onder andere bezig met afvalinzameling, de GGD, gezamenlijke inkoop van zorg, maar ook Veilig Thuis en de ambulancedienst. Tevens ondersteunt de Regio G&V de regionale samenwerking tussen de gemeenten en hun partners om het gebied Gooi en Vechtstreek te versterken.

GEM Crailo

De ontwikkeling van het Crailo-gebied gebeurt door GEM Crailo B.V. De gemeente Laren heeft hierin een aandeel van 10%. Gooise Meren en Hilversum ieder 45%. De besluiten worden op basis van unanimiteit genomen.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

10. Grondexploitatie, dorpsver, economie	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-325.333	-47.280	-47.280	-47.280	-47.280	-47.280
Lasten	495.473	188.507	214.586	214.614	214.637	214.660
Saldo	170.140	141.227	167.306	167.334	167.357	167.380

Toelichting verschillen

10. Grondexploitatie, dorpsver, economie	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	141.227	141.227	N
Begrotingswijzigingen 2021	141.227	-	-141.227	V
Kadernota 2022	-	-	-	V
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	26.079	26.079	N
Totaal saldo	141.227	167.306	26.079	N

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

DVO 2021 - BEL Combinatie

25.666 N

Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.

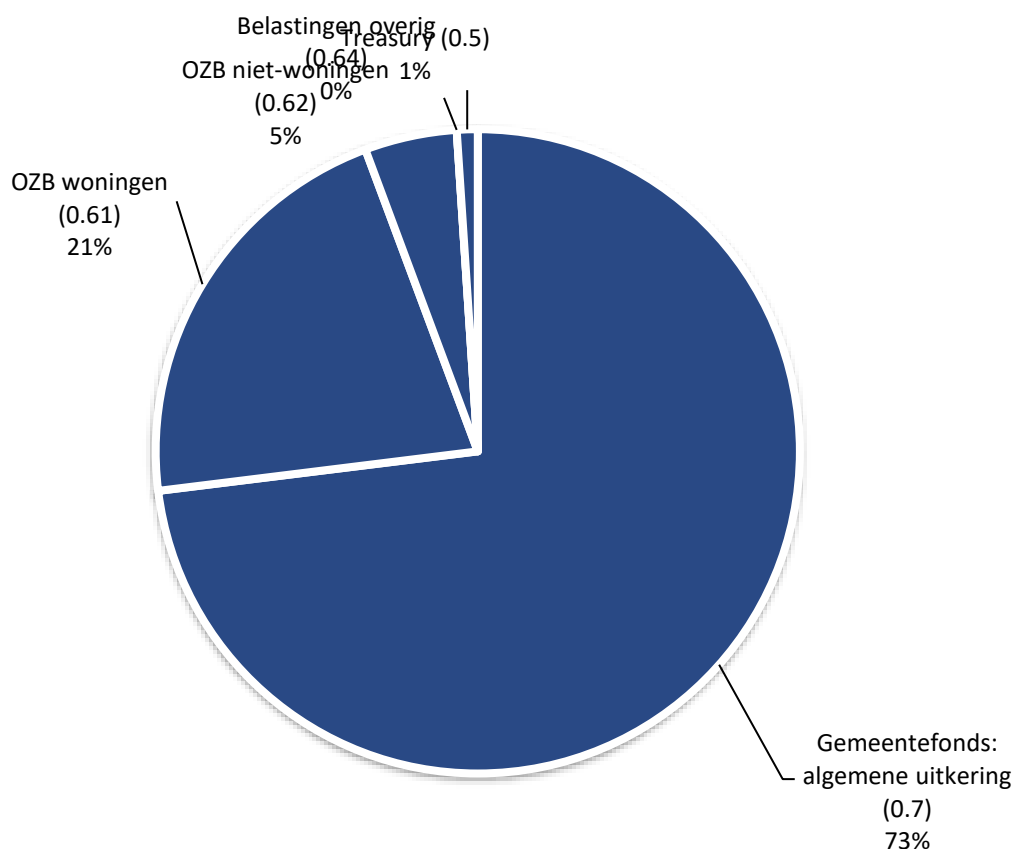
Saldo van de overige verschillen

419 N

Algemene dekkingsmiddelen

Verbetering van het financiële beleid voor de aankomende jaren is het uitgangspunt. Een structureel sluitende begroting is daarbij het streven. De ambitie is er een goed rentmeesterschap te continueren van Larense bezittingen en verworvenheden en een uitgekiende inkoop van diensten en kritische monitoring op (kosten)effectiviteit van de bestuursorganisatie.

Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen

In onderstaand overzicht zijn de baten van de algemene dekkingsmiddelen nader gespecificeerd.

Inkomsten lokale heffingen	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Omschrijving inclusief taakveld	Baten	Baten	Baten	Baten	Baten
Leges paspoorten/rijbewijzen (0.2)	-102.000	-102.000	-102.000	-102.000	-102.000
Leges burgerlijke stand (0.2)	-42.500	-42.500	-42.500	-42.500	-42.500
OZB woningen (0.61)	-3.919.559	-4.212.230	-4.306.587	-4.404.680	-4.498.146
OZB niet-woningen (0.62)	-952.705	-877.576	-894.728	-913.030	-931.290
Precariobelasting (0.64)	-744.930	-	-	-	-
Hondenbelasting (0.64)	-74.000	-74.000	-74.000	-74.000	-74.000
Rioolheffing (7.2)	-1.024.592	-1.094.238	-1.154.630	-1.222.487	-1.222.487
Afvalstoffenheffing (7.3)	-1.443.305	-1.689.087	-1.711.542	-1.731.144	-1.714.916
Graf- en begraafrechten (7.5)	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Leges omgevingsvergunning (8.3)	-631.000	-681.000	-646.000	-646.000	-646.000
Overige leges en heffingen	-126.600	-126.600	-126.600	-126.600	-126.600
Totaal inkomsten lokale heffingen	-9.211.191	-9.049.230	-9.208.586	-9.412.441	-9.507.939

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan de algemene dekkingsmiddelen verbonden zijn.

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-18.487.150	-18.726.334	-18.846.943	-18.849.772	-18.915.587	-19.036.559
Lasten	1.393.111	1.434.199	800.810	614.354	563.081	553.419
Saldo	-17.094.038	-17.292.135	-18.046.133	-18.235.418	-18.352.506	-18.483.140

Toelichting verschillen

Algemene dekkingsmiddelen	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	-17.754.253	-17.754.253	V
Begrotingswijzigingen 2021	-17.292.135	-	17.292.135	N
Kadernota 2022	-	92.601	92.601	N
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	-384.481	-384.481	V
Totaal saldo	-17.292.135	-18.046.133	-753.998	V

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

DVO 2021 - BEL Combinatie 105.766 N

Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.

Bijstelling OZB-inkomsten 114.172 N

De OZB-inkomsten zijn herrekend op basis van de geactualiseerde totaal WOZ-waarden in de gemeente, waarbij rekening is gehouden met een verwachte waardeontwikkeling woningen van 7% en niet-woningen van 1%. In de herberekening van het OZB-tarief is de verwachte waardeontwikkeling gecorrigeerd. Daarbovenop vindt er wel een indexatie plaats ad 2,0%. Hiernaast zijn er waardenbijstellingen op basis bezwaar en beroep als ook latere realisatie van arealen.

Effecten meicirculaire 2021 (algemene uitkering) 392.898 V

Betreft bijstelling van het gemeentefonds/algemene uitkering n.a.v. de meicirculaire 202. Hierin deels ook kleine effect voor extra projecten sociaal domein.

Structureel deel toevoeging Sociaal Domein (toezegging 1,314mld) 412.469 V

Door het Rijk is een extra bijdrage toegezegd om ontstane tekorten in het Sociaal Domein door de gemeenten op te kunnen vangen van 1,314 miljard totaal. Voor 2022 is afgesproken dat het deel voor de gemeente laren 100% structureel mag worden verwerkt, de komende jaarschijven mag van de extra middelen 75% structureel worden meegenomen.

Meerkosten 2022 voorgenomen uitbesteding belastingtaken Huizen 184.194 N

De voorgenomen uitbesteding van de belastingtaken naar de gemeente Huizen, onder ontmanteling van de BEL afdeling Heffen en Waarderen, is een jaar uitgesteld. Daarom dient er 2022 nog gebruik gemaakt te worden van de ingehuurd mensen op de afdeling en zullen er extra kosten gemaakt moeten worden om de over te dragen bestanden te optimaliseren.

Herberekening rentebaten en –lasten inzake wijzigingen renten OG /UG 16.754 N

Vanuit een nieuw afgesloten lineaire lening onder tegelijkertijd aflossing van een fixed lening, als ook een ontvangen aflossing op een uitstaande lening, zijn de rentebaten en –lasten herberekend waaruit een klein negatief effect is ontstaan.

Overhead

Een overzicht van de gemeentelijke overhead is een verplichting uit de wet- en regelgeving van het BBV. Alle overheadkosten zijn niet op de programma's, maar binnen dit programmaonderdeel verantwoord. Dit geldt echter niet voor kosten die aan derden doorberekend worden. Toerekening van de overhead van inzet van derden vindt plaats door berekening van een gemiddeld overheadbedrag per uur. Dit bedrag wordt berekend door de totale begrote overheadkosten van de BEL Combinatie te delen door het aantal begrote werkbare uren. De overhead op de inzet van uren wordt doorbelast in de gevallen van de lokale heffingen (met name riool- en afvalstoffenheffing). In dit programmaonderdeel is dus enerzijds de eigen overhead van de gemeente Laren opgenomen en anderzijds de overhead die doorbelast wordt door onder andere de BEL Combinatie of andere verbonden partijen. Hieronder volgt een beknopte onderverdeling van de overheadkosten.

Overhead	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Gemeente Laren	602.528	455.996	480.619	416.523	422.109	421.974
BEL Combinatie	4.009.752	4.081.151	3.859.071	3.865.797	3.875.538	3.886.381
Regio G&V	7.252	7.430	0	0	0	0
Totaal overhead	4.619.532	4.544.577	4.339.690	4.282.320	4.297.647	4.308.355

Gemeente Laren

De overheadkosten van de gemeente bestaan uit huisvestingskosten (gemeentehuis), de kosten van het bestuurssecretariaat, de representatiekosten en tot slot de overige ondersteuning van het college.

BEL Combinatie

Betreft alle overhead van de BEL Combinatie conform het aandeel in de DVO.

Regio Gooi & Vechtstreek

Betreft de overhead van de Regio Gooi & Vechtstreek (G&V) met betrekking tot de uitbestede gemeentelijke taken conform de programmabegroting Regio G&V 2021.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan de algemene dekkingsmiddelen verbonden zijn.

Overhead	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-295.688	-304.560	-302.000	-302.000	-302.000	-302.000
Lasten	4.915.220	4.949.137	4.641.690	4.584.320	4.599.847	4.610.355
Saldo	4.619.532	4.644.577	4.339.690	4.282.320	4.297.847	4.308.355

Toelichting verschillen

Overhead	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Verschil 2022 -/ 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	4.569.295	4.569.295	N
Begrotingswijzigingen 2021	4.644.577	-	-4.644.577	V
Kadernota 2022	-	134.149	134.149	N
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	-378.754	-378.754	V
Totaal saldo	4.644.577	4.324.690	-319.887	V

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

DVO 2021 - BEL Combinatie	429.568	V
Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële toelichting aan het begin van dit boekwerk.		
Gemeentelijke vastgoed	10.400	V
Betreft bijstelling van budgetten op basis van de (meerjaren)onderhoudsplannen en contractuele verplichtingen.		
Taakmutaties WOO in meicirculaire 2021 structureel	40.319	N
In de meicirculaire is een structurele bijdrage inzake Wet Openbaarheid Overheid (WOO) opgenomen. Hiertegenover staan ook structureel te maken kosten die hier worden verantwoord.		
Taakmutaties WOO in meicirculaire 2021 incidenteel	47.839	N
In de meicirculaire is een incidentele bijdrage voor 4 jaar verwerkt, inzake Wet Openbaarheid Overheid (WOO). Hiertegenover staan naar verwachting ook incidenteel te maken kosten die hier worden verantwoord.		
Actualisatie salarislasten	32.527	V
Opgave HRM kosten personeel, verhoging cao en pensioenpremie etc.		
Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed	21.235	N
Door stijgende verzekeringspremies en andere autonome toename kosten (bijvoorbeeld energie) lopen de kosten van het beheer van het vastgoed onder het programma Onderwijs op. Daar tegenover staan lagere mutaties vanuit de bijgestelde "Meer Jaren Onderhoud Planningen" (MJOP's).		
Saldo van de overige verschillen	15.562	V

Onvoorzien

Volgens de gemeentelijke beleidsuitgangspunten is een beroep op de post onvoorzien slechts mogelijk indien aan drie criteria wordt voldaan: **onvermijdbaar**, **onuitstelbaar** en **onvoorzienbaar**. Voor dit soort onvoorziene uitgaven is een jaarlijks bedrag opgenomen in de begroting.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programmaonderdeel onvoorzien verbonden zijn.

Onvoorzien	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-	-	-	-	-	-
Lasten	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Saldo	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000

Toelichting verschillen

Onvoorzien	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Verschil 2022 -/- 2021	V/N
Meerjarenbegroting 2021-2024	-	10.000	10.000	N
Begrotingswijzigingen 2021	10.000	-	-10.000	V
Kadernota 2022	-	-	-	V
Nieuwe mutaties 2022 - 2025	-	-	-	V
Totaal saldo	10.000	10.000	-	V

Toelichting nieuwe mutaties 2022 - 2025:

Geen verschillen te verklaren.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de belastingplicht in de vennootschapsbelasting uitgebreid voor overheidslichamen en daarmee ook voor gemeenten. Deze belastingplicht geldt bij die activiteiten waarbij de gemeente deelneemt aan het economisch verkeer en in concurrentie treedt met private partijen. Het doel van de wijziging van de wet is om een gelijk speelveld te creëren tussen publieke en private partijen.

Gemeenten zijn nu belastingplichtig indien en voor zover zij een onderneming drijven, zo luidt het wettelijk criterium. Praktisch gezien betekent dit dat alleen die activiteiten van de gemeente in de heffing worden betrokken die als 'zelfstandig onderdeel' kunnen worden beschouwd en die voldoen aan de voorwaarden om als –belaste- onderneming te worden aangemerkt.

De gemeente is in ieder geval voor de jaren 2016 tot en met 2019 niet belastingplichtig. Voor wat betreft de posities van de grondexploitaties heeft hiertoe afstemming plaatsgehad met de Belastingdienst. De gemeente dient wel jaarlijks te toetsen of inderdaad geen sprake is van belastingplicht. Vooralsnog wordt voor het jaar 2022 geen rekening gehouden met vennootschapsbelasting. De kosten inzake advisering Vpb kwesties zijn verantwoord onder programma overhead.

Wat mag het kosten?

Vennootschapsbelasting	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-	-	-	-	-	-
Lasten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

Toelichting verschillen

Geen verschillen te verklaren.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Ten behoeve van het inzicht is een gespecificeerd overzicht opgenomen van de mutaties reserves per programma. Per toevoeging en/of onttrekking is de begrote mutatie gepresenteerd. In de toelichting op de geprognosticeerde balans is een totaaloverzicht opgenomen van het verloop van de reserves.

Wat mag het kosten?

Toevoegingen en onttrek aan de reserves	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijzig.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-2.488.963	-2.226.289	-169.912	-29.156	-	-
Lasten	1.300.000	100.000	-	-	-	-
Saldo	-1.188.963	-2.126.289	-169.912	-29.156	-	-

Toelichting mutatie reserves

Omschrijving mutatie	Reserve	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Programma 1. Bestuurszaken					
			-	-	-
Totaal programma 1. Bestuurszaken		-	-	-	-
Programma 4. Wegen, groen, water en verkeer					
Verduurzaming bomen / Brink	R.93035	-15.000	-	-	-
Totaal prog. 4. Wegen, groen, water en verkeer		-15.000	-	-	-
Programma 6. Cultuur, sport en recreatie					
Vrijval reserve sport	R.93034	-85.646	-	-	-
Totaal programma 6. Cultuur, sport en recreatie		-85.646	-	-	-
Programma 7. Sociaal Domein					
Preventief voorveld	R.93032	-40.000	-3.179	-	-
Uitvoering "Werken aan Werk"	R.93028	-29.266	-25.977	-	-
Totaal programma 7. Sociaal Domein		-69.266	-29.156	-	-
Programma 9. Milieu en duurzaamheid					
		-	-	-	-
Totaal programma 9. Milieu en duurzaamheid		-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen					
		-	-	-	-
Totaal algemene dekkingsmiddelen		-	-	-	-
Totaal mutatie reserves		-169.266	-29.156	-	-

A.2 Paragrafen

De voorgeschreven paragrafen geven een “dwarsdoorsnede” van de begroting. Het doel van de paragrafen is de raad in staat te stellen een aantal wezenlijke beleidslijnen vast te stellen en de uitvoering op hoofdlijnen te controleren. De paragrafen richten zich op de (beheers)onderwerpen die vooral belangrijk zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met de paragrafen heeft de raad een extra instrument (naast de programma’s) om de uitvoering te kunnen controleren.

De volgende paragrafen zijn verplicht voorgeschreven:

- A. Lokale heffingen
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- C. Onderhoud kapitaalgoederen
- D. Financiering
- E. Bedrijfsvoering
- F. Verbonden partijen
- G. Grondbeleid

Waar mogelijk zijn de paragrafen gebaseerd op het reeds vastgestelde beleid voor het betrokken terrein. In dat geval wordt dan ook verwezen naar de relevante beleidsnota’s.

Paragraaf A - Lokale heffingen

Het overzicht lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen en op de heffingen. De lokale lasten zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Een overzicht van de lokale heffingen en daarmee meer inzicht is daarom van belang voor de raad.

Beleid

Voor de hoogte van tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

1. Waar mogelijk kostendekkendheid van tarieven en leges;
2. De tarieven en leges waarbij niet wordt vastgehouden aan het principe van kostendekkendheid, mogen niet meer stijgen dan de aanpassing voor de inflatiecorrectie en/of aanpassing van wettelijke tarieven.

Inflatiepercentage

Voor de begroting 2021 wordt de inflatiecorrectie conform de bestendige gedragslijn bepaald op basis van een weging van twee afzonderlijke indexcijfers, zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Economisch Plan 2020 (CEP 2020).

Het betreft de volgende indexcijfers:

- 2/3 deel van de overheidsconsumptie (ten behoeve van loonontwikkelingen);
- 1/3 deel van de consumentenprijsindex (ten behoeve van prijsontwikkelingen)

Het gewogen gemiddelde van indexering van goederen, diensten en lonen bedraagt afgerond 2,0%. Overall waar in deze paragraaf wordt gesproken over het inflatiepercentage is derhalve uitgegaan van het eerdergenoemde inflatiepercentage van 2,0%. Met dit percentage zullen de gemeentelijke heffingen en inkomsten aangepast worden.

Overzicht van diverse heffingen op hoofdlijnen

De lokale heffingen bestaan uit de OZB-belasting, precariobelasting, baatbelasting, rioolheffing, afvalstoffenheffing, graf- en begraafrechten, toeristenbelasting en verschillende leges. In onderstaande tabel zijn de begrote opbrengsten (baten) van de verschillende heffingen gepresenteerd.

Inkomsten lokale heffingen	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Omschrijving inclusief taakveld	Baten	Baten	Baten	Baten	Baten
Leges paspoorten/rijbewijzen (0.2)	-102.000	-102.000	-102.000	-102.000	-102.000
Leges burgerlijke stand (0.2)	-42.500	-42.500	-42.500	-42.500	-42.500
OZB woningen (0.61)	-3.919.559	-4.212.230	-4.306.587	-4.404.680	-4.498.146
OZB niet-woningen (0.62)	-952.705	-877.576	-894.728	-913.030	-931.290
Precariobelasting (0.64)	-744.930	-	-	-	-
Hondenbelasting (0.64)	-74.000	-74.000	-74.000	-74.000	-74.000
Rioolheffing (7.2)	-1.024.592	-1.094.238	-1.154.630	-1.222.487	-1.222.487
Afvalstoffenheffing (7.3)	-1.443.305	-1.689.087	-1.711.542	-1.731.144	-1.714.916
Graf- en begraafrechten (7.5)	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Leges omgevingsvergunning (8.3)	-631.000	-681.000	-646.000	-646.000	-646.000
Overige leges en heffingen	-126.600	-126.600	-126.600	-126.600	-126.600
Totaal inkomsten lokale heffingen	-9.211.191	-9.049.230	-9.208.586	-9.412.441	-9.507.939

Leges

Leges zijn de heffingen, die de gemeente in rekening brengt voor door haar verleende diensten. De burger betaalt alleen leges als de gemeente daarvoor een specifieke dienst heeft verleend. Omdat de gemeente geen onderneming is met een winst oogmerk mag de opbrengst van alle leges niet meer

zijn dan de daarvoor gemaakte kosten. De legestarieven zijn conform het eerder genoemde inflatiepercentage met 2,0% verhoogd, waarbij op halve euro's is afgerond. Dit met uitzondering van die tarieven die van rijkswege zijn gemaximaliseerd. Daarnaast is in de begroting 2021 rekening gehouden met een stijging van de bouwleges van 4,1% naar 4,6% welke ook in 2022 begroting gebruikt is. De definitieve vaststelling van de legestarieven vindt eind 2021 plaats.

Onroerendezaakbelastingen (ozb)

De ozb is een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente waarmee algemene uitgaven gefinancierd kunnen worden. In de berekening van het ozb-tarief voor 2022 is rekening gehouden met een compensatie voor de verwachte waardeontwikkeling van woningen (+7%) en niet-woningen (+1%) en de inflatiecorrectie ad +2,0%. In onderstaand overzicht zijn de voorlopige tarieven ten opzichte van het voorgaande belastingjaar gepresenteerd.

Tarieven onroerendezaakbelasting	Begroting 2021	Begroting 2022	Vershil in percentage
Gebruikersbelasting niet-woningen	0,146775%	0,148228%	+ 0,99%
Eigenarenbelasting woningen	0,100128%	0,095449%	-/- 4,67%
Eigenarenbelasting niet-woningen	0,214550%	0,216647%	+ 0,98,%

Op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) wordt elk jaar alle onroerende zaken binnen de gemeente gewaardeerd. De resultaten van die waardering komen eind 2021 beschikbaar. Zodra de nieuwe taxatiewaarden bekend zijn, zullen de OZB-tarieven definitief worden vastgesteld. Aan bovenstaande percentages kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

Precariobelasting

Gemeenten mogen tot uiterlijk 1 januari 2022 nog precariobelasting ondergronds heffen, daarna vervalt deze.

Afvalstoffenheffing

De geraamde inkomsten voor 2022 bedragen € 1.627.582. Bij de tariefberekening van de heffing wordt gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. Bij een 100% kostendekkendheid zijn de inkomsten gelijk aan de kosten. De kosten bestaan uit onder andere het ophalen van huisvuil en klein chemisch afval, zwerfafval en de toerekening van de overhead en de btw.

Tarief afvalstoffenheffing

We zijn genooddaakt om het tarief verder te laten stijgen dan het inflatiepercentage van 2,0% om een volledige kostendekkende afvalstoffenheffing te realiseren vanaf 2022. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door een stijging van de lasten (met name GAD en de uren BEL Combinatie), anderzijds is de afvalstoffenheffing afgelopen jaren nooit volledig kostendekkend geweest (dekkingspercentage 2021: 97%). Waar het tekort voorheen grotendeels verrekend kon worden met de egaliseringsreserve is dit vanaf 2020 niet meer mogelijk aangezien deze reserve leeg is. Dit zal betekenen dat als het tarief niet verhoogd wordt het structurele tekort vanuit de exploitatie betaald moet gaan worden. Gezien de status van de gemeentelijke financiën is dit niet wenselijk.

Het tarief is voor 2022 zodanig berekend dat de geraamde inkomsten op termijn (nagenoeg) gelijk zijn aan de kosten. Dit heeft onderstaand effect op het tarief voor de afvalstoffenheffing in 2022:

Tarieven afvalstoffenheffing	Begroting 2021	Begroting 2022	Vershil in percentage
Eenpersoonshuishouden	€ 207,03	€ 246,33	+ 19,00%
Meerpersoonshuishouden	€ 304,34	€ 362,14	+ 19,00%

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

In onderstaand overzicht is het dekkingsoverzicht meerjarig gepresenteerd. Hierbij is reeds rekening gehouden met de hiervoor genoemde tariefsverhoging.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing (herrekend cf. ontwikkelingen)	Begr. 2021 voor wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten zwerfafval (2.1)	-	-	-	-	-
Lasten afval (7.3)	1.098.677	1.231.615	1.218.760	1.219.273	1.205.861
BTW (21%)	230.722	258.639	255.940	256.047	253.231
Netto kosten (excl. uren en overhead)	1.329.399	1.490.254	1.474.700	1.475.320	1.459.092
Uren BEL-combinatie (2.1)	-	-	-	-	-
Uren BEL-combinatie (7.3)	35.738	113.553	113.553	113.553	113.553
Kwijtscheldingen (6.3)	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Toerekening overhead	35.898	44.832	44.832	44.832	44.832
Totale kosten (incl. uren en overhead)	1.451.035	1.698.639	1.683.085	1.683.705	1.667.477
Baten zwerfafval (2.1)	-	-	-	-	-
Opbrengsten afvalstoffenheffing (7.3)	-1.443.305	-1.627.582	-1.685.660	-1.691.659	-1.696.911
Overige opbrengsten en leges (7.3)					
Totale inkomsten	-1.443.305	-1.627.582	-1.685.660	-1.691.659	-1.696.911
Resultaat voor mutatie voorziening	7.730	71.058	-2.576	-7.953	-29.434
Mutaties voorziening (V.91208)	42.269	-	2.576	7.953	29.434
Resultaat na mutatie voorziening	49.999	71.058	-	-	-
Dekkingspercentage na mutatie	96,55%	95,82%	100,00%	100,00%	100,00%

Rioolheffing

De begrote inkomsten (heffingen en leges) voor 2022 bedragen € 1.250.298. Bij de tariefberekening van de heffing wordt net als bij de afvalstoffenheffing gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. De kosten bestaan uit straatreiniging (75%), onderhoud riolering, kapitaallasten en de toerekening van de overhead en de btw.

Tarief rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing gaat in 2022 stijgen, niet enkel met het genoemde inflatiepercentage van 2,0%. Dit heeft met name te maken met het gereed omen van grotere investeringen in Laren Regenklaar hierdoor beginnen de kapitaallasten op te lopen met een klein dempende effect vanuit een lagere toerekening van rente aan de investeringen.

De verwachting is dat de rioolheffing voor de inwoners de komende jaren wellicht nog wat kunnen oplopen, zoals ook blijkt uit onderstaand overzicht:

Tarieven rioolheffing	Begroting 2021	Begroting 2022	Vershil in percentage
Eenpersoonshuishouden	€ 118,67	€ 142,40	+ 20%
Meerpersoonshuishouden	€ 203,25	€ 243,90	+ 20%
Niet-woningen	€ 203,25	€ 243,90	+ 20%

Kostendekkendheid rioolheffing

In onderstaand overzicht is het dekkingsoverzicht meerjarig gepresenteerd.

Kostendekkendheid rioolheffing (herkend cf. ontwikkelingen)	Begr. 2021 voor wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten straatreiniging (2.1)	87.855	113.355	90.855	90.855	90.855
Kapitaallasten riolering (7.2)	148.574	416.382	424.314	500.053	489.330
Overige lasten riolering (7.2)	221.700	208.010	208.010	208.010	208.010
BTW (21%)	59.123	63.162	56.862	56.862	31.423
Netto kosten (excl. uren en overhead)	517.252	800.909	780.041	855.780	819.618
Uren BEL-combinatie (2.1)	80.410	50.428	50.428	50.428	50.428
Uren BEL-combinatie (7.2)	150.685	124.039	124.039	124.039	124.039
Toerekening overhead	220.136	274.923	274.923	274.923	274.923
Totale kosten (incl. uren en overhead)	968.483	1.250.298	1.229.431	1.305.170	1.269.007
Opbrengst leges en overige (7.2)	-	-	-	-	-
Opbrengsten heffingen (7.2)	-1.024.592	-1.167.744	-1.243.971	-1.310.378	-1.314.044
Totale inkomsten	-1.024.592	-1.167.744	-1.243.971	-1.310.378	-1.314.044
Resultaat voor egalisatie	-56.109	82.555	-14.541	-5.209	-45.037
Mutatie voorziening (V.93202)	56.109	-	14.541	5.209	45.037
Resultaat na egalisatie	-	82.555	-	-	-
Dekkingspercentage na mutatie	100,00%	93,40%	100,00%	100,00%	100,00%

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Laren heeft in de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen vastgelegd dat de 100% norm wordt toegepast. Bij de opmaak van de gemeentelijke leidraad is aansluiting gezocht bij de leidraad van de Rijksbelastingdienst. Het is echter geen kopie. Daar waar nodig hebben wij bepalingen toegevoegd of aangepast aan de gemeentelijke situatie.

Op het moment van vaststellen van deze begroting is het verlenen van kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen alleen nog van toepassing voor particulieren. Het voornemen is om op termijn kwijtschelding voor de privébelastingen ook mogelijk te maken voor zelfstandig ondernemers/zpp'ers die op het bestaansminimum rond komen en niet over vermogen beschikken.

Het Inlichtingenbureau (samenwerkingsstichting VNG en SZW) helpt gemeenten bij het toetsen of iemand, aan wie het voorgaande jaar kwijtschelding is verleend, ook dit jaar geen gemeentelijke belastingen hoeft te betalen. Via het BSN vergelijkt het Inlichtingenbureau de gegevens over inkomen en vermogen om te toetsen of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt. Het Inlichtingenbureau doet dit met van de gegevens van het UWV, de RDW en de Belastingdienst.

De gemeente maakt gebruik van de mogelijkheid geautomatiseerd kwijtschelding toe te kennen. Voorwaarde is dat aan de aanvrager in het voorgaande belastingjaar volledige kwijtschelding is toegekend en hij/zij toestemming heeft gegeven aan de gemeente (middels vraag op aanvraagformulier) voor toetsing van de gegevens bij het Inlichtingenbureau. Zolang de toets positief uitvalt, wordt aan belastingschuldige geautomatiseerd kwijtschelding verleend. Het cluster Invordering is verantwoordelijk voor de uitvoering van het kwijtscheldingsproces.

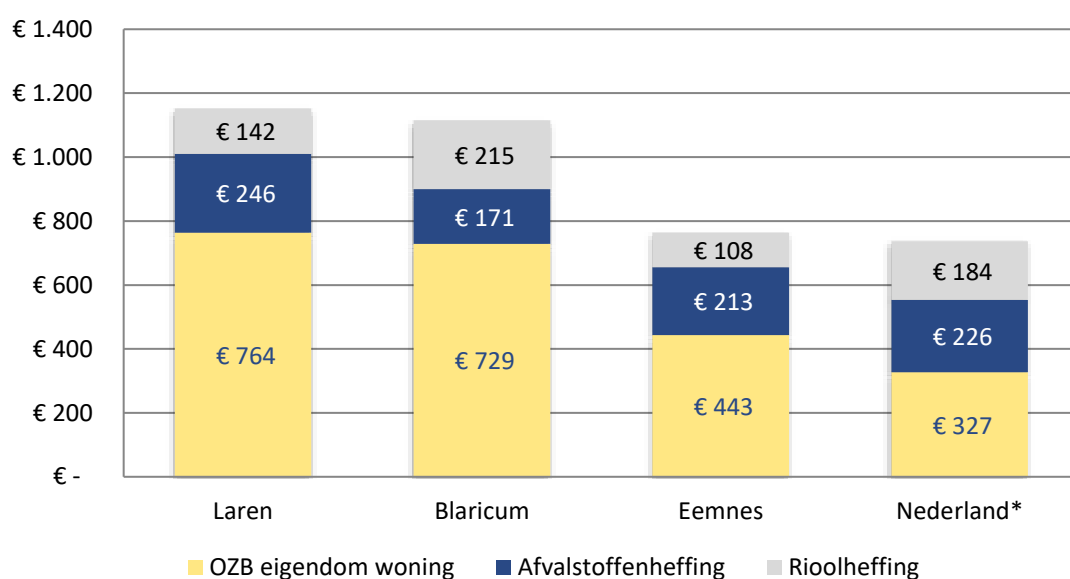
Lokale lastendruk

Om de lokale lastendruk te berekenen is uitgegaan van de tarieven zoals opgenomen in de paragraaf lokale heffingen. De OZB is berekend op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de betreffende gemeente.

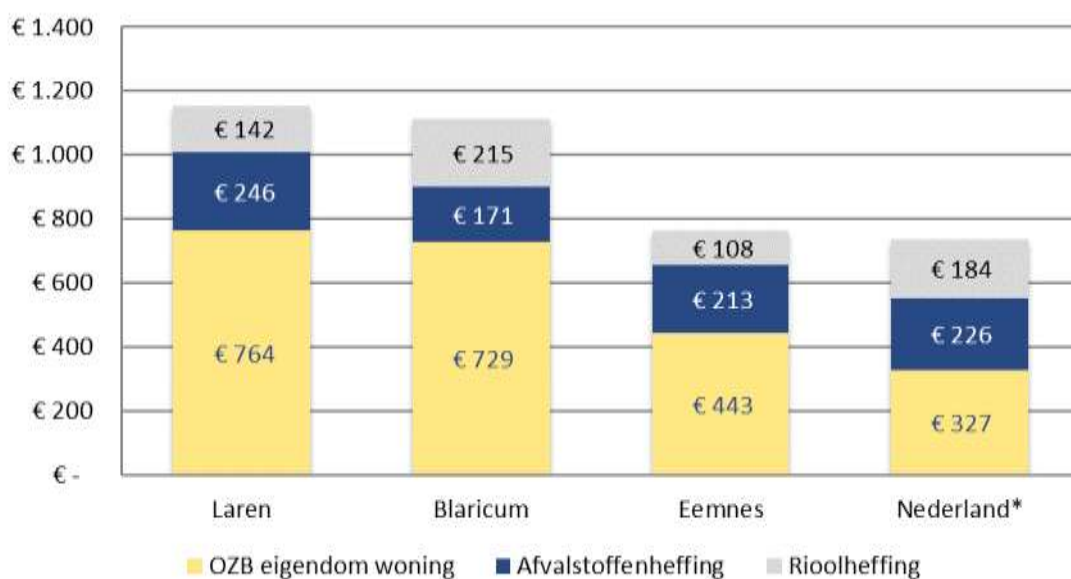
De gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente Laren bedraagt € 740.800 in 2020 (peildatum 1-1-2019). Door daarbovenop de geschatte waardeinstijging van 7% mee te nemen wordt de gemiddelde WOZ-waarde geschat op € 800.082 voor belastingjaar 2022 (peildatum 1-1-2020). Met deze gegevens kan een reële vergelijking met vorig jaar worden gemaakt.

Uit onderstaande grafieken blijkt dat de lokale woonlasten in Laren in 2021 hoger liggen dan het gemiddelde van Nederland en de BEL-gemeenten.

Lokale lastendruk eenpersoonshuishouden

Lokale lastendruk meerpersoonshuishouden

NB: Per individueel huishouden kan door verschillende factoren een afwijkend beeld ontstaan.

Kostendekkendheid leges

De inkomsten van leges dienen in totaal niet hoger te zijn dan de kosten die daarvoor gemaakt worden. In totaliteit dekken de inkomsten uit leges 31 % van de gemaakte kosten. Zie onderstaand de opstelling hiervan per titel.

Kostendekkendheid leges

Titel 1 Burgerzaken leges	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	801.334	811.334	903.069	903.069	903.069
Overhead	409.268	1.021.752	1.021.752	1.021.752	1.021.752
BCF - BTW	-	-	-	-	-
Totaal lasten (A)	1.210.602	1.833.086	1.924.821	1.924.821	1.924.821
Legesopbrengsten	155.500	155.500	155.500	155.500	155.500
Totaal baten (B)	155.500	155.500	155.500	155.500	155.500

Titel 2 Bouwleges (wabo)	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	445.003	445.003	612.855	615.302	617.802
Overhead	414.169	371.499	371.499	371.499	371.499
BCF - BTW	-	-	-	-	-
Totaal lasten (A)	859.172	816.502	984.354	986.801	989.301
Legesopbrengsten	667.138	667.138	725.124	690.124	690.124
Totaal baten (B)	667.138	667.138	725.124	690.124	690.124

Titel 3 Overige leges (evenementen en horeca)	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	38.147	38.147	33.376	33.376	33.376
Overhead	12.121	13.016	13.016	13.016	13.016
BCF - BTW	-	-	-	-	-
Totaal lasten (A)	50.268	51.163	46.392	46.392	46.392
Legesopbrengsten	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal baten (B)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000

Totaal lasten titel 1 t/m 3 (A)	2.120.042	2.700.751	2.955.567	2.958.014	2.960.514
Totaal baten titel 1 t/m 3 (B)	824.638	824.638	882.624	847.624	847.624
Totaal saldo titel 1 t/m 3 (A - B)	1.295.404	1.876.113	2.072.943	2.110.390	2.112.890
Totale kostendekkendheid titel 1 t/m 3 (B / A * 100%)	39%	31%	30%	29%	29%

Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Door de Raad van Laren is een voorstel vastgesteld om te komen tot een verdere verdieping aan het risicomanagement van de gemeente Laren. De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en het beschikbare weerstandsvermogen om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

- Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's;
- Inventarisatie van de risico's;
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de "Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie". Deze nota is door het college vastgesteld.

Begrippen

In de nota zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit zijn de middelen en de mogelijkheden waarover een gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
Risico's	Een risico is een kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang die niet voorzien is in de begroting van enig jaar.
Weerstandsvermogen	Dit is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die zich binnen de gemeente kunnen manifesteren
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Gekozen is voor een cyclische aanpak bij het risicomanagement. In de nota risicomanagement zijn de volgende fasen beschreven:

Fase	Activiteiten
1. Kaderstelling en strategie	Het vastleggen van de kaders in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen
2. Risico-analyse	Inventariseren van de potentiële risico's en deze vastleggen in een risicokaart. Een samenvatting van het resultaat wordt in deze paragraaf weergegeven. Per risico wordt inzicht gegeven in de kans dat een risico zich voordoet (verdeeld in 5 klassen) en het inschatten van het financiële gevolg (verdeeld in 5 klassen). De kans vermenigvuldigt met het financiële gevolg bepaalt de risico-score.

3. Beheersmaatregelen	Om de risico's af te dekken worden beheersmaatregelen gedefinieerd en wordt een risico-eigenaar benoemd. Voor het omgaan met risico's zijn een aantal basisstrategieën: Accepteren, reduceren, elimineren of overdragen/verzekeran
4. Monitoren en toetsen	In deze fase wordt informatie verstrekt, worden ontwikkelingen in beeld gebracht en resultaten beoordeeld.
5. Toezicht en toetsen	Risico's worden (mede in het kader van interne controle) in verband gebracht met de beheersmaatregelen en het beschikbare weerstandsvermogen.
6. Continue verbetering	Op basis van (tussentijdse) resultaten kan beleid en methodiek worden bijgesteld.

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:

- De raad stelt het beleid vast en stelt de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening vast.
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover.
- Het management en het ambtelijk apparaat van de gemeente zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormt.

Ratio weerstandsvermogen

Om het weerstandsvermogen in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

Beschikbare weerstandscapaciteit		= Ratio weerstandsvermogen
Benodigde weerstandscapaciteit		

De gemeente streeft er naar om deze ratio boven de 2 te houden. Dat betekent dat de gekwantificeerde risico's minimaal dubbel gedekt worden door het aanwezige weerstandsvermogen.

Inventarisatie van de risico's

Bij de inventarisatie van de risico's zijn 18 risico's geïdentificeerd. Hieronder worden alle risico's met een geschat financieel effect van € 20.000 of meer genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn. Het financieel effect is berekend door de kans te vermenigvuldigen met het ingeschatte financiële gevolg.

'KANS' * Financieel gevolg

Klasse	Kwantiteit	Klasse	Financiële gevolg
1	10%	1	€ 2.000
2	30%	2	€ 20.000
3	50%	3	€ 100.000
4	70%	4	€ 180.000
5	90%	5	€ 1.000.000

Hierbij is onderscheid gemaakt in structurele financiële gevolgen en incidentele financiële gevolgen. Als het nodig is kan van dit model worden afgeweken voor zover en als een bepaald risico de maximaal in dit model bereikbare waarde van € 900.000 overstijgt. Dit wordt separaat bij het benoemde risico aangegeven (zie risico inzake decentralisatie). Gezien de risico's zoals benoemd en de te verwachten omvang van deze risico's, ook afgezet tegen de omvang van de Larense reguliere begroting, is het niet waarschijnlijk dat een dergelijk risico zich zal voordoen.

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico-score	Financieel effect in €	
				Structureel	Incidenteel
Programma 1: Bestuurszaken					
Wachtgeld wethouders	Wethouders tot 65 jaar hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Risico doet zich m.n. voor op moment van eventuele ziekte, collegecrisis en bij het einde van de raadsperiode 2018-2022	Voorziening wachtgelden. Jaarlijkse actualisatie, is per balansdatum 2020 uitgevoerd.	3 * 4		90.000
Te weinig invloed als kleine gemeente op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen	Doordat Laren slechts een beperkt stemrecht heeft, kan zij majeure ontwikkelingen niet tegenhouden. Hierbij is het van belang dat Laren zich sterk blijft profileren in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen door gezamenlijk optreden van de Gooise gemeenten. Waar mogelijk gezamenlijk optreden met andere kleine partijen. Extra aandacht voor relatief nieuwe GR-en en wijzigingen, m.n. qua bijdrage en stemrecht.	2 * 5	300.000	
Effecten Corona	De in 2020/2021 opgetreden Corona-pandemie zal naar alle waarschijnlijkheid in 2022 nog haar sporen nalaten in de Larense economie en daarmee verbonden instellingen.	Monitoren of de voorzieningen te Laren (musea, zwembad, cultuurhuis, bibliotheek) in staat blijken economisch voort te blijven bestaan en / of ondersteuning nodig hebben.	2 * 5		300.000
Programma 3: Openbare orde en veiligheid					
Rampen	Risico dat op grondgebied van Laren zich een ramp voordoet	Verzekeringen en adequate crisisbeheersings-organisatie, waardoor we gevolgen kunnen beperken.	1 * 5		100.000
Programma 7: Sociaal Domein					
Decentralisatie Jeugdzorg, AWBZ, Regeling onderkant arbeidsmarkt	Op veel gebieden laten deze voorzieningen nog een stijgende trend zien. Tekort 2019 bedroeg circa € 700.000,=. De prognose voor 2020 geeft daarboven nog een toename van circa € 300.000,=. Daarvan is echter onduidelijk of dit structureel is, gezien de coronacrisis. Om die reden is deze stijging niet in de begroting opgenomen.	Van het totaal netto-budget ad circa 7,35 miljoen lasten, zoals opgenomen in de begroting 2022, wordt een risico gezien van 25%; zijnde een bedrag van € 1.750.000,-		500.000	1.750.000

Open-einde regelingen	Vanuit de economische situatie is in het recente verleden het aantal aanvragen op diverse verstrekkingen toegenomen.	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen. Monitoren of het ministerie SZW de regeling voor het eigen risico niet verder gaat wijzigen.	2 * 5	300.000	
Sociaal Domein Invoering nieuw woonplaatsbeginsel	Met ingang van 1 januari 2022 is het nieuwe woonplaatsbeginsel jeugdigen van toepassing. Gezien het feit dat nog niet alle gemeenten klaar zijn met inventarisatie van de verplaatsingen, is nog niet geheel in te schatten wat de financiële gevolgen zullen zijn.	Monitoren of de algemene uitkering dekkend is en blijft.	2 * 3		€ 30.000
Sociaal Domein Niet behalen van de lokale besparingsmaatregelen op sociaal domein.	In het voorjaar 2021 zijn de lokale bezuinigingsmaatregelen gepresenteerd aan de Raad. Deze maatregelen zijn voortvarend ter hand genomen en een aantal resultaten zijn al zichtbaar. Op een aantal onderdelen dient nog nader onderzoek plaats te vinden. Dat maakt dat er nog geen volledige zekerheid is over de realisatie van het totale bezuinigingspakket.	Periodiek monitoren van de maatregelen en de bijbehorende besparingen.	3 * 4		€ 90.000
Sociaal Domein Complexe verblijfszorg sociaal domein.	Door kleine gemeenten zijn hoge lasten van complexe en/of dure verblijfszorg niet te dragen. Er wordt voor een aantal zorgvragen onderzoek gedaan of deze naar een andere zorgvorm kunnen worden overgezet. Het is nu nog niet in te schatten of dit gaat lukken.	Bewaken of de aanvraag wordt gehonoreerd en monitoren zorgkosten	5 * 4		€ 162.000
Kwijtschelding m.b.t. gemeentelijke belastingen	Door de economische crisis (mede door Corona-pandemie) kan het beroep op kwijtschelding toenemen. Dit risico is gelet op de huidige economische situatie onduidelijkheid rondom werkloosheid wellicht aan het toenemen.	Goede inschatting aantal kwijtscheldingen.	3 * 3	50.000	

Wmo verstrekkingen	De Wmo verstrekkingen betreffen een open einde regeling. De verstrekking van huishoudelijke hulp, vervoermiddelen, rolstoelen, woonvoorziening worden jaarlijks geraamd op basis van de uitgaven van achterliggende jaren. In enig jaar kunnen de lasten echter de begrote bedragen overschrijden, zonder dat de gemeente dit kan beïnvloeden.	Inzetten op verdere vraag-gestuurde gesprekken met de klant waarbij de kracht van de omgeving optimaal benut wordt. Adequate monitoring ontwikkeling van de aanvragen en afgegeven beschikkingen. Monitoren en evt. aanpassen begroting o.b.v. berichtgeving over "Eigen bijdragen".	2 * 4	54.000	
Programma 8: Bouwen, wonen, milieu en duurzaamheid					
Planschade	Het risico van planschade is momenteel beperkt. Vooraf wordt op basis van een inschatting bepaald wat de eventueel mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient verdisconteerd te worden in bijv. de aankoop prijs van de grond door derden. Planschade kan daardoor een financiële risicofactor blijven. In Laren valt hierbij momenteel te denken aan ontwikkelingen rond een tankstation.	Voor ieder particulier initiatief zal een anterieure overeenkomst worden afgesloten waarin in ieder geval de kosten voor eventuele planschade zijn opgenomen voor rekening van de initiatiefnemer. Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke plan-schade opgenomen worden. Deze inschatting van schade zal in de aankoop prijs van de grond opgenomen moeten worden.	1 * 5		100.000
Bodemverontreiniging	Bij herontwikkeling van "binnenstedelijke locaties" is er kans op het aantreffen van bodemverontreiniging. Daarnaast geeft het stroomgebied van de Gooiergracht extra risico's. In het buitengebied /bos- wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort van gevaarlijke stoffen. De niet te verhalen kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteit kaart moeten up-to-date zijn. Afstemming met betrokkenen over de afhandeling van de verontreiniging van de gronden en Gooiergracht vanuit de GR GVE. Door waterschap wordt verontreiniging ter hand genomen. Er wordt onderzoek gedaan naar stroomgebied Gooiergracht.	1 * 4	18.000	18.000

Ontwikkeling Crailo noord/zuid	Door gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren (10% aandeel) zijn de genoemde locaties van de provincie Noord Holland overgenomen om deze te ontwikkelen. De koopsom heeft circa 33 miljoen (te betalen over 12 jaar), bedragen. Gronden zijn in 2020 door-geleverd aan GEM Crailo B.V. onder gelijke betaalcondities.	Inrichten goed projectmanagement binnen GEM Crailo B.V. Strakke ontwikkel- en verkoopplanning opstellen. Regelmatig beoordelen jaarplannen / GREX.			PM zie toelichting separaat **
Programma Algemene dekkingsmiddelen					
Garanties Sociale woningbouw	Na de overdracht van het gemeentelijk woning-bedrijf aan de plaatselijke woningbouwverenigingen zijn ook leningen onder dit woningbezit overgenomen door de WbV's. Deze leningen heeft de gemeente Laren voor 100% als 2e achtervang geborgd. Het betreft, inclusief nieuw aangegane waarborgen een bedrag van circa € 22,71 mln.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting. Risico is als klein aan te merken, 1e achtervang is bij Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) met een omvangrijk vermogen.	3 * 3		50.000
Algemene Uitkering uit gemeentefonds	De exacte hoogte van de algemene uitkering (AU) wordt pas na afsluiten van het rekeningjaar bekend. Dit houdt in dat wij altijd met ramingen moeten werken, hetgeen inherent een risico inhoudt. Zelfs tussen opeenvolgende officiële bekendmakingen doen zich grote fluctuaties voor. Vanaf wellicht 2023 komt er een extra risico bij vanuit invoering van het herijkt verdeelmodel.	Bewaking en actualisatie van de parameters die de hoogte van de algemene uitkering bepalen. Berichtgeving uit Den Haag over de ontwikkelingen rond het gemeentefonds nauwlettend volgen. Proberen invloed te krijgen op het beleid Den Haag (Rijk) inzake AU, door continue vraag aandacht voor penibele financiële situatie gemeenten.	2 * 5	300.000	
Programma Overhead					

Aansprakelijkheid	Het bestuur wordt aansprakelijk gesteld voor schade die ontstaat ten gevolge van nalatigheid in de uitvoering van haar publieke taak. Dit kan op verschillende terreinen zich voordoen.	Goede bedrijfsvoering en goede inspectie. Mediation. Goede communicatie met de inwoners aan de voorkant. Aansprakelijkheidsverzekering.	1 * 5		100.000
Belastingen	Bij toepassing van de belastingwetgeving (BTW, BCF Loonheffing (WKR) etc.) kunnen verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus. Gelet op de steeds wijzigende regels kan de gemeente een naheffing opgelegd krijgen (incl. boete).	Door P&C (btw) en P&O (Loonheffing) goed volgen van wijzigingen in de belastingregels. Afstemmen met belastingdienst over het t.z.t. eventueel regelen van "horizontaal toezicht" o.b.v. met hen te maken afspraken.	2 * 4		54.000
				1.522.000	2.904.000

**** GEM Crailo B.V.**

Achtergrond

De colleges van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben in 2017 onderzocht of zij gezamenlijk de gronden van Crailo konden aankopen van de provincie Noord-Holland t.b.v. een mogelijke planontwikkeling.

In de raadbijeenkomst van 18 december 2017 heeft de raad zich positief uitgesproken over de aankoop van Crailo door de drie gemeenten. De gemeenteraden van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben *het Ambitiedocument: Buurtschap Crailo en de Intergemeentelijke grondexploitatie Crailo*, met inachtneming van de moties en amendementen, als kaders voor de gebiedsontwikkeling vastgesteld en hun zienswijzen en bedenkingen op *de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo* en de oprichting van GEM Crailo B.V. kenbaar gemaakt.

Op 21 december 2017 hebben gemeenten onderling *de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo* gesloten en *de Koopovereenkomst Locatie Crailo* getekend, waarmee de gronden van Crailo zijn aangekocht van de provincie Noord-Holland. De volledige koopprijs wordt uiterlijk voldaan op 31-12-2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen. De gemeenten zijn aan de provincie de eerste 6 jaar (2018-2023) een rente van 0% per jaar verschuldigd over het openstaande bedrag van de koopsom. De gemeenten zijn aan de provincie over de tweede 6 jaar (2024-2029) een rente van 0,4% per jaar verschuldigd over het openstaande bedrag van de koopsom.

De gebiedsontwikkeling zal in opdracht van de gemeenten worden uitgevoerd door GEM Crailo B.V. GEM Crailo B.V. is – met het passeren van *de Akte van oprichting* bij de notaris – op 1 mei 2018 opgericht om de samenwerking tussen de drie gemeenten in het kader van de gebiedsontwikkeling Crailo te faciliteren. De gemeenten zijn (enig) aandeelhouders van deze besloten vennootschap. Op 1 mei 2018 is tevens de directeur-bestuurder van GEM Crailo B.V. aangesteld.

De juridische relatie tussen de drie gemeenten en GEM Crailo B.V. is in 2018 nader geregeld in:

- *de Aandeelhoudersovereenkomst* (17 juli 2018)
- *de Akte van toetreding* (17 juli 2018), waarmee GEM Crailo B.V. is toegetreden tot *de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo*. In artikel 4 van *de Akte van toetreding* is volmacht aan de directeur van GEM Crailo B.V. verstrekt is om feitelijke en rechtshandelingen te verrichten met betrekking tot de gemeentelijke eigendommen gelegen in het plangebied.

Na oprichting heeft GEM Crailo in 2018 een kredietfaciliteit van 20 mln. aangevraagd bij de BNG-bank. De BNG heeft deze kredietfaciliteit aan GEM Crailo B.V. verstrekt. De gemeente Gooise Meren en de gemeente Hilversum staan ieder voor 9 miljoen borg en de gemeente Laren voor 2 miljoen o.b.v. aandeel in de GEM Crailo B.V.

In december 2020 is aan de raden gevraagd om in te stemmen met de doorlevering van de gronden vanuit de gemeenten aan GEM Crailo B.V. waardoor er vanuit de GEM sneller geschakeld kan worden wanneer er grondleveringen e.d. gerealiseerd kunnen worden. Door re. daden in besloten de gronden onder dezelfde condities door te leveren zoals overgekomen zijn met de Provincie Noord Holland (m.n. rentevergoedingsclausule en betaaltermijn).

Samenvatting

- De gemeente Laren heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Hilversum de gebiedsontwikkeling Crailo met een waarde van grofweg 75 mln. ter hand genomen (lasten plusminus 75 mln., baten iets hoger en derhalve een te verwachten klein winstgevend resultaat).
- De gemeente Laren is voor 10% aandeelhouder in de uitvoerende besloten vennootschap GEM Crailo B.V.
- De gronden en opstallen in het plangebied zijn vanaf 1 januari 2021 in eigendom van de GEM Crailo B.V.
- De gemeente Laren staat voor 10% (2 mln.) borg voor de door GEM Crailo B.V. bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit.

Risico's

1. Strikt genomen beperkt het Larense risico zich tot de deelneming in de BV (10%). Het risico van deze deelneming hangt nauw samen met (het resultaat van) *de intergemeentelijke grondexploitatie*, de daarin opgenomen risico- en gevoeligheidsanalyse en de door GEM Crailo B.V. ter zake genomen en te nemen beheersmaatregelen incl. de (nadere) inrichting van de governance structuur.

- A. De op 23 januari 2019 door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) als onderdeel van *het Jaarplan 2019* vastgestelde geactualiseerde grondexploitatie kent een winstgevende eindwaarde per 31 december 2029 van 1,85 miljoen en een winstgevende contante waarde per 1 januari 2019 van 1,49 miljoen.
- B. In *de intergemeentelijke grondexploitatie* is een risico- en gevoeligheidsanalyse opgenomen. Op de risico's (kansen en bedreigingen) is een zogenaamde Monte-Carlo analyse toegepast, waarin aan elk risico een bandbreedte en een kansverdeling is toegekend. De Monte-Carlo analyse is daarmee een integrale simulatie van alle benoemde kansen en bedreigingen. GEM Crailo B.V. beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen ter dekking van financiële consequenties van zich manifesterende risico's. In 2020 is hier aan toegevoegd op verzoek van de gemeenten de "Risman- methodiek" waarmee de risico-analyse verder verdiept is.
- C. De governance-structuur van GEM Crailo B.V. lijkt in overeenstemming met de fase, waarin de operationalisering van GEM Crailo B.V. en planontwikkeling en –uitvoering op 1 januari 2019 verkeren (zie verder punt 3c).

2. Onverlet de risico's genoemd onder 1a t/m 1c melden wij het volgende:

- A. (Fiscale) grondrouting
Rekening houdend met de op grond van het nog vast te stellen bestemmingsplan uitteefbare (rode) gronden en niet uitteefbare gronden (grijs voor wegen en pleinen etc. en blauw/groen voor plantsoenen en waterpartijen etc.) zijn vele scenario's denkbaar met betrekking tot de grondrouting. Er is immers sprake van 3 fiscale regimes (BTW, BTW-compensatiefonds en Overdrachtsbelasting) en van diverse partijen (Provincie, gemeenten, GEM Crailo B.V., projectontwikkelaar en eindafnemer/belegger). Veel scenario's leiden mogelijk tot onnodige complexiteit (en evt. kosten); reden waarom GEM Crailo B.V. nader overleg zal plegen met de belastingdienst. Dit overleg kan mogelijk leiden tot een "ruling" met de Belastingdienst.

Momenteel is er overleg gaande met de belastingdienst over deze “ruling”.

B. Beheer gemeentelijke gronden

Voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gronden heeft GEM Crailo B.V. in 2019 een beheersovereenkomst opgesteld. Deze overeenkomst dient zowel rekening te houden met de mogelijke risico's (fiscaal, juridisch, verzekeringstechnisch etc.), die de gemeenten als grondeigenaar lopen, als met de mogelijke lasten en baten die daaruit voortvloeien. Deze lasten en baten van beheer en onderhoud zijn overigens voorzien in *de intergemeentelijke grondexploitatie*. De gemeenten kunnen deze lasten en baten dan ook declareren bij GEM Crailo B.V.

C. Verlengd boekjaar en governance

Gem Crailo B.V. heeft een verlengd 1^e boekjaar gekend. Dit impliceert dat de eerste jaarrekening van GEM Crailo B.V. betrekking heeft op de kalenderjaren 2018 en 2019 en derhalve pas in 2020 voorzien van een accountsverklaring het daglicht heeft gezien. On maart 2021 is de jaarrekening 2021 opgesteld en door het bestuur vastgesteld. Terzake heeft de directeur van GEM Crailo B.V. in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) toegezegd:

- i. dat hij de aan te stellen accountant van GEM Crailo B.V. zal opdragen periodiek te adviseren over de inrichting van de bedrijfsvoering en informatie-huishouding van GEM Crailo B.V.,
- ii. dat hij deze adviezen, waar nodig zal delen met het Bestuurlijk Overleg en de Aandeelhoudersvergadering en;
- iii. dat hij in dit licht de accountant expliciet zal vragen naar zijn oordeel (eventueel in de vorm van een tussentijds toetsmoment) over opzet, bestaan en werking van de brede governance, waaronder nadrukkelijk de inrichting van de administratieve organisatie, de risico's, de in de processen van de administratieve organisatie verweven beheersmaatregelen m.b.t. de risico's en de interne controle binnen GEM Crailo B.V.

De risico's (en beheersmaatregelen) vermeldt onder de punten 3a t/m 3c kunnen op basis van het door GEM Crailo B.V. beschikbaar gestelde materiaal niet nader gekwantificeerd worden in termen van *kans* maal *impact*. Om deze reden vermelden wij het totale risico van de deelneming in GEM Crailo B.V. als PM.

In 2021 is aan de aandeelhoudersvergadering de jaarrapportage 2020 voorgelegd, voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring als ook een geactualiseerde versie van de Intergemeentelijke grondexploitatie waarmee de risico's geminimaliseerd lijken te zijn.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) bestaat uit de volgende onderdelen:

Nr	Post	Bedrag
1	Onroerende Zaakbelasting (onbenutte belastingcapaciteit)	€ 2.320.000
2	Rioolrechten	€ 0
3	Afvalstoffenheffing	€ 0
4	Leges en andere heffingen	€ 0
5	Onvoorzien	€ 10.000
Totaal structureel weerstandsvermogen		€ 2.330.000

Toelichting

1. Onroerende Zaakbelasting

De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente. Voor de maximale belastingtarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor het zogenaamde artikel 12-beleid. Een gemeente met een artikel 12-status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een "redelijk peil eigen heffingen", willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun. De actuele normen voor dit artikel 12-beleid staan steeds in de circulaire Gemeentefonds. Voor het jaar 2022 is dit percentage berekend op 0,1800%.

Categorie	Rekentarieven OZB	Gemiddeld tarief OZB Laren
Eigenaren woning	0,1800	0,1241

Het verschil van 0,0559 afgezet tegen de totale waarde van de woningen en niet-woningen ten bedrage van € 4.151.042.000 geeft een onbenutte capaciteit in 2022 van € 2.320.000. Theoretisch biedt dit ruimte voor een extra tariefsverhoging.

2. Rioolrechten

De heffing rioolrechten is op basis van 100% kostendekkend. Eventuele overschotten en tekorten worden verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

3. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is nagenoeg 100% kostendekkend. Eventuele overschotten en tekorten worden verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

4. Leges en andere heffingen

De tarieven voor de bouwleges en overige legesheffingen geschieden op basis 100% kostendekkendheid.

5. Onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien voor incidentele uitgaven ad € 10.000 opgenomen. Er mag alleen van de post onvoorzien gebruik gemaakt worden als er sprake is van de drie O's: Onvoorzienbaar, Onvermijdelijk en Onuitstelbaar.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag wat in de reservepositie vrij aanwendbaar is. In het onderstaande overzicht wordt de stand gegeven conform de jaarrekening 2020, met daaronder de toelichting daarop.

Nr.	Reserve	Stand 31/12/2020
1	Algemene reserve (na bestemming jaarresultaat 2019)	€ 4.604.647
2	Bestemmingsreserves (niet geormerkt)	€ 0
Totaal reserves		€ 4.604.647
3	Stille reserves	€ 7.841.372
Totaal incidenteel weerstandsvermogen		€ 12.446.019

Toelichting

1. Algemene reserve

Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven voortvloeiende uit:

- opkomende verplichtingen
- calamiteiten
- het opvangen van rekeningtekorten

Per 31 december 2020 is de berekende stand (ultimo april 2021) algemene reserve: € 4.604.000,-.

2. Vrij besteedbare deel van de bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves nemen een bijzondere plaats in. De raad heeft de bestemming van deze reserves vastgelegd. In die zin kunnen de saldi niet zondermeer bij het beschikbare weerstandsvermogen worden opgeteld. Anderzijds is de raad bevoegd om de bestemming van reserves te wijzigen. Bij grote calamiteiten, waarbij het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve niet toereikend is, kan de raad besluiten ook bestemmingsreserves anders in te zetten. Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt voorgesteld alleen reserves mee te nemen die niet beklemd (vanwege rentetoerekening) of geormerkt zijn.

3. Stille reserves

De stille reserves betreffen een aantal onroerende zaken die (voor een groot deel) zijn afgeschreven. Per object wordt de WOZ-waarde (peildatum 1 januari 2020), gecorrigeerd met aanwezige boekwaarden vermeld:

Nr	Bezittingen gemeente Laren tbv Stille reserve Object	Boekwaarde 1-1-2021 €	WOZ-waarde per 1-1-2020 €	Vershil = reserve €
1	Gemeenteboerderij nr 29 (oudheidskamer)	0	293.000	293.000
2	Sporthal "Klaas Bout hal"(excl. zwembad)	0	1.930.000	1.930.000
3	Gemeentehuis incl. deel renovatie	2.200.654	2.533.000	332.346
4	Stalling/kantoor Rollybus (Gr.Gerritsweg 2a)	0	40.000	40.000
5	Kinderdagopvangverblijf Humanitas	62.176	368.000	305.824
6	Hertenkamp (inclusief schuur)	0	160.000	160.000
7	Aula begraafplaats	23.767	161.000	137.233
8	Gemeentetoren Naarderstraat	0	25.000	25.000
9	Museum Hoffland	0	649.000	649.000
10	Brandweerkazerne (G.Gerritsweg 2)	0	1.280.000	1.280.000
Totaal stille reserves verkooptermijn > 1jaar		2.286.596	7.439.000	5.152.404
11	Gemeenteboerderij nr 27 (boerderij)	0	483.000	483.000
12	Ambtswoning verkocht ultimo 2020)	0	0	0
13	Huurwoningen brandweer (4, 4a 4b 4c)	352.059	1.562.000	1.209.941
14	Kerklaan 1 (monumentale woning)	282.735	999.000	716.265
15	Grond Gooiergracht (Eemnes)	33.630	637.000	603.370
16	Diverse (Engh)gronden	0	14.000	14.000
17	Volkstuinencomplex 2e Ruiteweg	0	130.000	130.000
18	Overige grondposities grondadministratie (deels) ***	278.550	1.976.000	1.697.450
19	Politiepost nw in BRW-kazerne	139.750	271.201	131.451
20	Grond ligweide vm zwembad de Biezem	0	1.599.300	1.599.300
Totaal verkooptermijn < 1jaar		1.086.724	7.671.501	6.584.777
Getaxeerde kunstbezittingen ult. 2020 gemeente Laren				1.256.595
Totaal stille reserves verkooptermijn < 1jaar		1.086.724	7.671.501	7.841.372
Totaal Stille Reserves gemeente Laren		3.373.320	15.110.501	12.993.776
18 Overige grondposities grondadministratie (deels) *** - Betreft diverse percelen alsmede kadastrale nummers in Eemnes (niet Gooiergracht): gelegen aan de Zuid ervenweg (benoemd als grasland) 112.385 M ² (p/mtr € 5,34) gelegen aan de geerenweg (benoemd als grasland) 20.034 M ² (p/mtr € 5,34) parkeerterrein gelegen aan de Hein Keverweg 1				

Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen

In het volgende overzicht worden de hierboven genoemde risico's in verband gebracht met het beschikbare weerstandsvermogen.

Overzicht beschikbare weerstandsvermogen	Structureel	Incidenteel
Geïnterpreteerde risico's	€ 1,5 mln	€ 2,9 mln
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 2,3 mln	€ 12,4 mln
Saldo	+/- € 0,8 mln	+/- € 11,8 mln

De ratio kan met betrekking tot de incidentele posten als volgt berekend worden:

$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$	$\frac{€ 12,4 \text{ mln}}{€ 2,9 \text{ mln}} = 4,3$
---	--

De norm is vastgesteld boven de 2. De feitelijke uitkomst is daarmee boven de norm. Structureel is er nog ruimte beschikbaar, echter wordt met name veroorzaakt door niet gebruikte belastingcapaciteit

Financiële kengetallen

Toetsingskader financiële kengetallen

Bij de invoering van de kengetallen is door de wetgever een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Het is aan gemeenten zelf om ervoor te kiezen de kengetallen te normeren. De raad kan het college opdragen maatregelen te treffen als de gemeente de gestelde normen niet haalt. Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid.

Voor de toezichthouder (provincie) hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente. De toezichthouder hanteert dus geen normering, maar maakt zo nodig gebruik van onderstaande signaleringswaarden³.

Signaleringswaarden financiële kengetallen		Minst Risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1	Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%
2	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	< 90%	90-130%	> 130%
3	Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
4	Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
5	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
6	Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Financiële kengetallen gemeente Laren

De voor de programmabegroting 2022 berekende financiële kengetallen bedragen als volgt:

Kengetallen	Realisatie 2020	Begr. 2021 na wijz.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1 Netto schuldquote	127,5%	141,6%	153,9%	163,8%	168,8%	162,0%
2 Netto schuldquote gecorr. voor alle leningen	62,9%	82,1%	98,2%	108,0%	113,8%	108,1%
3 Solvabiliteitsratio	12,6%	8,5%	5,2%	4,8%	5,0%	5,5%
4 Grondexploitatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
5 Structurele exploitatieruimte	-6,1%	-2,6%	-1,3%	-2,1%	0,1%	1,3%
6 Belastingcapaciteit	152,8%	159,0%	185,8%	172,2%	171,7%	171,3%

Algemene toelichting financiële kengetallen

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente. Hieronder zijn de kengetallen toegelicht.

Netto schuldquote

De netto schuldquote is de verhouding van de netto schuld ten opzichte van de totale baten (exclusief mutatie reserves). In het algemeen ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Een netto schuldquote van tussen de 100% en 130% is hoog en wanneer de netto schuldquote boven de 130% uitkomt bevindt een gemeente zich in de gevarezone. Voor de gemeente Laren bedraagt de netto schuldquote 153,9% in 2022. In de meerjarenbegroting loopt deze op tot 162,0%. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de vaste schulden door de grote financieringsbehoefte die met name voortvloeit uit de investeringsplanning. Hiermee bevindt Laren zich in het hoogste risicoprofiel.

De oplopende schuldquote is vooralsnog geen probleem gezien de geringe druk van de rentelasten op de gemeentelijke exploitatie door de lage rente op de geld- en kapitaalmarkt (zie paragraaf financiering).

³ Bron: Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) 2020

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen laat een iets positiever beeld zien en bedraagt 98,2% in 2022 en loopt op tot 108,1% in 2025.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit is het percentage van het vermogen dat uit eigen vermogen bestaat. Deze ratio geeft een goed beeld van de mate waarin bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen of vreemd vermogen. De norm voor de solvabiliteit ligt doorgaans tussen de 25% en 40%. De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 5,2% in 202 (oplopend tot 5,5% in 2025) waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De verslechterende solvabiliteit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van het eigen vermogen terwijl de totale schuldenpositie in de meerjarenbegroting sterk toeneemt. In het laatste begrotingsjaar verbetert de solvabiliteit zich iets ten opzichte van het jaar ervoor doordat er in de laatste twee boekjaren sprake is van een klein begrotingsoverschot. Verder herstel van de solvabiliteit blijft de jaren na 2025 wel gewenst.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. Aangezien de gemeente Laren momenteel geen eigen grondexploitaties heeft doen zich daar ook geen risico's voor.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte die lager is dan nul geeft aan dat de structurele baten van de gemeente lager zijn dan de structurele lasten. In 2022 bedraagt de structurele exploitatieruimte 1,3% negatief waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De meerjaren-begroting laat daarbij een herstel van de structurele exploitatieruimte zien vanaf 2024. Ook is de negatieve exploitatieruimte in 2022 en 2023 geen direct probleem aangezien er nog sprake is van voldoende reserves waarmee deze incidentele tekorten gedekt kunnen worden alsmede plannen waarmee incidentele middelen gegenereerd kunnen worden. De komende jaren blijft een structureel sluitende begroting een aandachtspunt gezien het gewenste herstel van de eigenvermogenspositie.

Belastingcapaciteit

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB-belasting op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente, de rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden en de afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden. De belastingcapaciteit wordt berekend door deze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een percentage betekent dit dat de belastingcapaciteit van Laren 185,8% bedraagt in 2022. Dit is een behoorlijke stijging ten opzichte van de begroting 2021. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in de begroting 2022 rekening is gehouden met een verhoging de afvalstoffenheffing alsmede de rioolheffing. Beide verhogingen zijn noodzakelijk om de (meerjaren)begroting sluitend te krijgen. Voor een verder inzicht op de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen

Het beheer van kapitaalgoederen is belangrijk, omdat het de publieke ruimte betreft en het direct invloed heeft op het leef-, woon- en werkklimaat van iedereen. Ten behoeve van de openbare ruimte heeft de gemeente Laren een groot aantal kapitaalgoederen in beheer. De kwaliteit en het onderhoudsniveau zijn bepalend voor het voorzieningenniveau binnen de gemeente. Het beheer van deze kapitaalgoederen brengt financiële consequenties met zich mee. Hierbij gaat het dan om de kosten van beheer en instandhouding van wegen, riolering, water, groen, speelvoorzieningen en gebouwen. De beheerdata voor wegen, groen, bomen, speelplaatsen, openbare verlichting en riolering zijn opgenomen in integraal beheerdatasysteem Greenpoint. De beheerdata voor riolering zijn geactualiseerd opgenomen in het databaseersysteem Kikker van Riodesk.. Het beleid van de gemeente Laren voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de volgende nota's:

- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), inclusief uitvoeringsplan;
- Beleids- en actieplan Wateroverlast;
- Wegenbeheerplan 2017-2021;
- Beleids- en beheerplan Openbare Verlichting;
- Groenbeleidsplan;
- Speelplaatsenplan, speelvoorzieningen Laren;
- Beleid maatschappelijk vastgoed, een toetsingskader 2013 en
- Actualisatie onderhoud gemeentelijk vastgoed 2017.

Financieel overzicht kapitaalgoederen

Beheerplan	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Openbare verlichting (93210002)						
Kapitaallasten	60.319	56.859	61.543	61.543	48.543	48.543
Investeringsplanning	0	2.600	2.000	4.740	6.280	6.280
Onderhoudsbudget	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Groen (93570000)						
Onderhoudsbudget	447.010	91.100	94.100	97.100	100.100	100.100
Kapitaallasten	3.988	3.950	6.990	9.990	6.990	6.990
Riolering (93720000)						
Onderhoudsbudget	50.000	80.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Kapitaallasten	188.144	171.880	284.406	254.918	254.918	254.918
Investeringsplanning	0	7.218	95.218	137.868	218.772	205.273
Wegen (93210000)						
Onderhoudsbudget	174.000	212.000	178.000	178.000	178.000	178.000
Kapitaallasten	612.348	583.557	501.171	410.406	429.874	416.111
Investeringsplanning	1.125	22.916	18.774	57.987	95.535	76.761
Speelplaatsen (93570006)						
Onderhoudsbudget	8.300	8.300	8.300	8.300	8.300	8.300
Gebouwen (vastgoed)						
Onderhoudsbudget	243.950	309.900	198.200	198.200	198.200	198.200
Kapitaallasten	426.658	432.794	430.630	417.488	417.488	417.488
Investeringsplanning	0	262.000	0	0	0	0

Civiele kunstwerken

De gemeente heeft één kunstwerk in beheer en onderhoud. Dit betreft het viaduct Rijksweg West. In 2019 is dit viaduct gerenoveerd. Het viaduct wordt opgenomen in het regulier beheer en onderhoud waarbij iedere twee jaar een volledige inspectie zal plaatsvinden.

Schoolgebouwen

Per 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen naast het onderhoud binnen ook verantwoordelijk geworden voor het buitenonderhoud van de schoolgebouwen. Zij ontvangen daarvoor financiering van het Rijk.

Mutaties overige gebouwen voor begroting 2021-2024

Kerklaan 1, huurwoning Toon de Jong

De huurder van de huurwoning aan de Kerklaan 1 is beging 2020 vertrokken. De woning is daarna opgekappt om geschikt te maken als ambtswoning, as zodanig ook ingericht en in gebruik genomen.

Bij den Toren 2, Kerktoren

De toren van de Johannes Kerk wordt in het kader van het 500-jarig bestaan gerestaureerd in 2020 en 2021. De raad heeft hiervoor een krediet beschikbaar gesteld van € 192.000. Het rijk en de provincie Noord Holland hebben hiervoor subsidie verleend. In 2021 is rtenovatie gered gekomen, her- ingebruikname september 2021.

Burgemeester van Nispen van Sevenaerstraat 27 en 29, Schaap/Hollander en Historische Kring

De raad heeft een krediet van € 70.000 beschikbaar gesteld voor vervanging van de rieten kap van het pand Burgemeester van Nispen van Sevenaerstraat 27 en 29 hetgeen in januari / februari 2021 heeft plaats gevonden.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

In 2016 is een start gemaakt met het opstellen van nieuwe (meerjaren)onderhoudsplannen, dit is in 2017 afgerond. De onderhoudsplannen betreffen de bouwkundige elementen (extern en intern), de gebouw gebonden installaties, de terreininstallaties en de bouwkundige inventaris. De werkzaamheden zijn onderverdeeld naar jaarlijks uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en vervanging en groot onderhoud dat niet jaarlijks, maar wel periodiek plaats dient te vinden. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd.

Het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de gemeentelijke gebouwen wordt jaarlijks intern geactualiseerd. In 2019 zijn installatietechnische en bouwkundige herinspecties uitgevoerd op diverse gemeentelijke panden. De resultaten daarvan zijn verwerkt in de bijgestelde meerjaren- onderhoudsplannen. De benodigde dotatie aan de voorzieningen MJOP zijn voor de begroting 2022-2025 hierop herrekend.

Het jaarlijks installatietechnisch en klein bouwkundig onderhoud van alle vastgoedobjecten van de BEL- gemeenten, inclusief BEL-gebouwen, is grotendeels via contracten bij externe partijen ondergebracht. De kosten hiervan worden jaarlijks geactualiseerd.

Het meerjarenonderhoud (vervanging en groot onderhoud) wordt in regie opgedragen.

De kosten van jaarlijks terugkerende werkzaamheden worden begroot in de exploitatie. Vervanging en groot onderhoud worden gedekt via een onderhoudsvoorziening. Deze voorziening wordt ingezet als een egalisatievoorziening om de kosten voor het onderhoud gelijkmatig te spreiden op basis van een 10- jaarlijks voortschrijdend gemiddelde. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op berekeningen van (meerjaren)onderhoudsplannen van de gemeentelijke gebouwen, de daadwerkelijk uitgegeven lasten worden hierop verrekend.

In 2019 zijn alle panden opnieuw getaxeerd voor actualisatie van de verzekerde opstalwaarde. Het effect op de te betalen premies is verwerkt in de begroting 2022-2025.

Riolering

Naam beheersplan	GRP 2018 – 2022	Jaar vaststelling	2018
Naam Voorziening		Actualisatie	2022
Te onderhouden kapitaalgoederen	Het gehele gemeentelijk rioolstelsel, inclusief bergbezink- en overstortvoorzieningen en de drukriolering, inclusief alle pompgemalen en bijbehorende zaken. De gemeente Laren heeft 75 kilometer vrijval rioolring in beheer. Daarnaast zijn er 29 drukrioolgemalen met ongeveer 2,6 kilometer persleiding en circa 4.250 straatkolken in beheer. In 2010 is een bergbezinkbassin in de Gooiergacht aangelegd met een inhoud van 650 m3. Er was al een bergbezinkbassin van 1300m3.		
Doel	Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) geeft inzicht in de noodzakelijke onderhoud- en nieuwbouwwerkzaamheden en de daartoe benodigde budgetten over de planperiode. De planmatige opzet van het GRP vormt tevens de basis voor de raming van de jaarlijkse lasten en daarmee voor de bepaling van de hoogte van het rioolrecht. In het GRP is een lijst van investeringen opgenomen die noodzakelijk zijn om de riolering op het vereiste kwaliteitsniveau te houden. Deze lijst bevat investeringen voor rioolvervanging, riool reparatie, rioolrenovatie en maatregelen nieuw beleid.		
Beleidskader	In 2015 is het Beleids- en actieplan Wateroverlast vastgesteld. Daarmee ligt de focus op de realisatie van maatregelen in het kader van de wateroverlast. In 2017 is een nieuw GRP voor de planperiode 2018 t/m 2022 opgesteld. Hierbij zijn toekomstige visie, ambitie en beleidsspeerpunten van het bestuur vastgesteld. Op basis van het meerjarige GRP wordt een Beheerplan Riolering en elk jaar een Uitvoeringsprogramma GRP opgesteld. Hierbij wordt nader beschreven welke activiteiten en maatregelen in het betreffende jaar uitgevoerd moeten worden. Het kwaliteitsniveau is volgens de richtlijnen van RIONED en relevante NEN- normen.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Het algemeen onderhoud en rioolvernieuwingen worden gedaan met behulp van de jaarlijkse inspecties, het geautomatiseerde rioleringsbeheersysteem en het Uitvoeringsprogramma GRP. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met het kwaliteitsniveau conform de richtlijnen van RIONED en de NEN-3398-2015. De budgetten zijn afgestemd op het vereiste kwaliteitsniveau.		

Groen

Naam beheersplan	Groenbeleidsplan	Jaar vaststelling	1998
Naam Voorziening		Actualisatie	2021
Te onderhouden kapitaalgoederen:	De gehele groene inrichting van het gemeentelijk openbaar gebied, te weten: bomen, hagen, heesters, gazons, ruw gras, plantsoenen, bosplantsoenen, perken, bermen etc.		
Doel	Het groenbeleidsplan bevat een voorgestelde groenstructuur en beheervisie en dient als leidraad voor een verdere meer gedetailleerde uitwerking van het groenbeleid.		
Beleidskader	Het onderhoud van het openbaar groen vindt plaats op basis van het groenbeleidsplan en het groenbeheersplan. Per 1 januari 2020 is het onderhoud grotendeels ondergebracht in 1 integraal bestek. dit wordt uitgevoerd door een externe partij. Daarbij wordt kwaliteitsniveau "B" volgens kennisplatform CROW gehanteerd. Het centrum en de begraafplaats worden op niveau A onderhouden door de eigen dienst.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Het onderhoud van het openbaar groen wordt zowel door derden als in eigen beheer uitgevoerd. De budgetten zijn afgestemd op de vereiste niveaus: kwaliteit A in centrum en op begraafplaats en kwaliteit B in de rest van de gebieden.		

Wegen

Wegenbeheerplan 2017-2021	Regulier- en groot onderhoud	Jaar vaststelling	2016
Naam Voorziening		Actualisatie	2021
Te onderhouden kapitaalgoederen	De grijze inrichting van het gemeentelijk openbaar gebied, te weten: wegen (zand, asfalt en klinkers), trottoirs, fiets- en voetpaden, pleinen, parkeerplaatsen, tunnels etc. De gemeente Laren heeft circa 98 km verharde wegen, fiets- en voetpaden in haar beheer. Bij het onderhoud van de wegen in Laren wordt onderscheid gemaakt tussen het algemeen (reguliere) onderhoud en groot onderhoud (reconstructies). Het reguliere, vaak kleine, onderhoud wordt gefinancierd met middelen vanuit de lopende exploitatie. Onder dit reguliere onderhoud vallen beperkte en vaak plaatselijke reparaties van wegen met de asfalt- en/of elementenverhardingen. Herstel en onderhoud van de fiets- en voetpaden valt hieronder. Het groot onderhoud omvat meer ingrijpende werkzaamheden waarbij vaak de riolering ook wordt hersteld. Bekostiging vindt plaats aan de hand van de door de raad vastgestelde meerjarenbegroting.		
Doel	Goed beheer en onderhoud van het wegennet in Laren. In 2016 is het wegenbeheerplan 2017-2021 opgesteld. De doelstelling hierbij is om inzicht te krijgen in de complete onderhoudsstaat van de wegen en de benodigde budgetten voor het uitvoeren van het onderhoud en de reconstructies over de planperiode.		
Beleidskader	Het beleidskader wordt bepaald door enkele wetten, als de Wegen en Verkeerswet, Wet Herverdeling Wegenbeheer, het BW en de Wet Milieubeheer. Er is ook een relatie met andere beleidsterreinen, zoals riolering (gezamenlijke aanleg), verkeersveiligheid, milieu en sociale veiligheid, ruimtelijke ordening, nieuwbouwprojecten etc. Met ingang van 2017 wordt er gewerkt conform het wegenbeheerplan.		
Financiële situatie begrotingsjaar	De onderhoudswerkzaamheden worden gefinancierd uit de jaarlijkse exploitatie begroting. De reconstructies en de aanleg van wegen vallen onder de investeringen en worden in 40 jaar afgeschreven. De investeringen worden geactiveerd (incl. ambtelijke uren) en de kapitaallasten daarvan worden eveneens in de exploitatiebegroting opgenomen. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".		

Gebouwen

Naam beheersplan	Beleid maatschappelijk vastgoed, een Toetsingskader	Jaar vaststelling	2013
Naam voorziening	Instandhouding gemeentelijk vastgoed	Actualisatie	Jaarlijks
Te onderhouden kapitaalgoederen	Het integrale onderhoud van alle vastgoedobjecten van de BEL-gemeenten, inclusief BEL-gebouwen, wordt intern beheerd door het Cluster Vastgoed en Grondzaken en de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling.		
Doel	De gebouwen planmatig en naar behoren te onderhouden met het beschikbaar gesteld budget. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd.		
Beleidskader	In 2016 is een start gemaakt met het opstellen van nieuwe (meerjaren)onderhoudsplannen, dit is in 2017 afgerond. De werkzaamheden zijn onderverdeeld naar jaarlijks uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en vervanging en groot onderhoud dat niet jaarlijks, maar wel periodiek plaats dient te vinden. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd. Het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de gemeentelijke gebouwen wordt jaarlijks intern geactualiseerd. In 2019 zijn installatietechnische en bouwkundige herinspecties uitgevoerd op diverse gemeentelijke panden. De resultaten daarvan zijn verwerkt in de meerjarenonderhoudsplannen		
Financiële situatie begrotingsjaar	Ultimo 2020 bedraagt de hoogte van de voorziening € 829.219,=.		

Openbare verlichting

Naam beheersplan	Openbare verlichting	Jaar vaststelling	2014
Naam Voorziening		Actualisatie	2024
Te onderhouden kapitaalgoederen	Lichtmasten		
Doel	Gemeente Laren heeft in totaal circa 2.800 lantarenpalen in haar beheer. De meeste lichtmasten dateren uit jaren tachtig. De afgelopen decennia is een klein aantal lichtmasten vervangen door een nieuwe mast.		
Beleidskader	De Raad heeft in 2014, het nieuwe Beleids- en beheerplan openbare verlichting vastgesteld voor de planperiode 2015-2024.. Als kwaliteitsnorm geldt hoofdzakelijk het kwaliteitsniveau "B" volgens CROW standaard kwaliteitsniveaus voor het onderhoud. Tijdens de wegreconstructies worden de lichtmasten naar behoefte vervangen. Dit gebeurt ook bij grote schadegevallen.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Met het onderhoudsplan is het actuele meerjarenperspectief op het onderhoud van de OVL in Laren vastgesteld en zijn de nodige investeringen inzichtelijk gemaakt. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".		

Speelplaatsen

Naam beheersplan	speelplan	Jaar vaststelling	2008
Naam Voorziening		Actualisatie	2024
Te onderhouden kapitaalgoederen	Alle gemeentelijke speelplaatsen		
Doel	De algehele onderhoudsstaat van de speelplaatsen en de benodigde budgetten voor het uitvoeren van het onderhoud.		
Beleidskader	De speelplaatsen zijn in 2008 en 2009 vrijwel allemaal gerenoveerd. Als kwaliteitsnorm wordt het kwaliteitsniveau "B" volgens CROW standaard kwaliteitsniveaus voor het onderhoud gehanteerd. Dit is ook als zodanig door de Raad vastgesteld. De meeste toestellen gaan ca. 10 jaar mee, dus is het nuttig een speelplaatsenplan op te stellen om inzicht te krijgen in de benodigde budgetten voor vervangingen.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Voor de verplichte inspecties en het regulier onderhoud van de speeltoestellen is een jaarlijks € 8.300 beschikbaar. Tot op heden is dit budget toereikend geweest. De speelplaatsen conform het renovatieplan 2008 en 2009 zijn vrijwel allemaal gerenoveerd. Er is geen extra budget begroot voor vervangingen. De jaarlijkse lasten voor renovatie en onderhoud worden ten laste gebracht van de exploitatie. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".		

Paragraaf D - Financiering

In de paragraaf Financiering wordt de financieringsfunctie van de gemeente Laren uiteengezet voor de jaren 2022 - 2025. Dit gebeurt in een onderdeel 'algemene ontwikkelingen' en een onderdeel financiering gemeente Laren. Onder de algemene ontwikkelingen komen de renteontwikkelingen en ontwikkelingen in de wet- en regelgeving aan de orde. In het onderdeel financiering gemeente Laren geven we een toelichting op de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente.

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het belangrijkste rentetarief van de ECB (herfinancieringsrente) is in 2016 verlaagd naar 0% en sindsdien ongewijzigd gebleven. Hoe de rente zich in de toekomst gaat ontwikkelen is moeilijk te voorspellen. De verwachting is dat de huidige lage rentestand nog zeker een tijdje aanhoudt. Voor kasgeldleningen (looptijd < 1 jaar) is de rente op dit moment zelfs negatief. Voor langlopende geldleningen (> 1 jaar) bedraagt de te betalen rente over de uitstaande schuld momenteel 0% en bij de laatst aangetrokken 10-jaarslening met een rente van -/-0,46% . Hieronder zijn de rentepercentages weergegeven waarmee we hebben gerekend voor de nieuw aan te trekken leningen.

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Rente kasgeldleningen (< 1 jaar)	0%	0%	0%	0%
Rente langlopende leningen (> 1 jaar) ⁴	0%	0%	0%	0%

Financiering gemeente Laren

Treasurystatuut gemeente Laren

Per 1 januari 2001 geldt de Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden). Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is het beheersen van risico's. Dat uit zich in een tweetal randvoorwaarden. De eerste is dat het aangaan en verstrekken van leningen evenals het verlenen van garanties alleen zijn toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak. De tweede houdt in dat uitzettingen en derivaten een prudent karakter moeten hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatige risico's. Verder uit het beheersen van risico's zich in de kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide beogen de renterisico's te begrenzen die verbonden zijn aan financiering door middel van achtereenvolgens korte schuld en lange schuld. In 2014 is het treasurystatuut voor het laatst herzien in verband met het invoeren van het schatkistbankieren eind 2013.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de wet FIDO).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft tot doel de renterisico's op kortlopende (opgenomen) geldleningen te beperken. Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag een gemeente mag financieren met kortlopende geldleningen: de kasgeldlimiet. Het betreft een percentage (8,5%) van het totaal van de begroting. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld. Door het jaar heen kan er wel, goedkoop, kort geld worden geleend. Bij de financiering wordt er rekening mee gehouden dat deze kasgeldlimiet niet structureel wordt overschreden. De gemeente Laren zal incidenteel van deze mogelijkheid gebruik moeten maken wanneer liquiditeitsschommelingen een negatief saldo veroorzaken. Op de volgende pagina is de kasgeldlimiet voor de begroting 2022 weergegeven.

⁴ Op basis van een lening met een looptijd van 10 jaar, rentevast en aflossing in gelijke delen.

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Kasgeldlimiet gemeente Laren	2.291.070	2.222.298	2.210.160	2.209.682

Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rentetypische looptijd vanaf één jaar). Het renterisico met betrekking tot de renterisiconorm heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en de aflossingen op de vaste schuld. Het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt in een jaar getoetst aan de renterisiconorm. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20%) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal. Hieronder is de toetsing aan de renterisiconorm voor de begroting 2022 opgenomen.

Renterisiconorm programmabegroting 2022 – 2025		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
a.	Renteherzieningen	-	-	-	-
b.	Aflossingen	+	2.210.000	2.210.000	2.010.000
c.	Renterisico (a + b)		2.210.000	2.210.000	2.010.000
d.	Begrotingstotaal		26.953.761	26.144.686	26.001.885
e.	Percentage regeling	*	20%	20%	20%
f.	Renterisiconorm (c * d)		5.390.752	5.228.937	5.200.371
g.	Ruimte onder risiconorm (f > c)		3.180.752	3.018.937	3.190.377
h.	Overschrijding renterisiconorm (c > f)		-	-	-
	Overschrijding renterisiconorm?		Nee	Nee	Nee

Zoals te zien is er geen sprake van een incidentele overschrijding van de renterisiconorm. (zie hiertoe ook gegeven inzake de leningenportefeuille).

Leningenportefeuille gemeente Laren

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Hieronder staat het verloopoverzicht van de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer. Eind 2022 heeft de gemeente Laren nog voor circa € 20,5 miljoen aan langlopende leningen (exclusief financieringsbehoefte). Lening Provincie inzake aankoop grond wordt via GEM Crailo voldaan t.z.t.

Onderhandse leningen	Oorspr. bedrag	Einde Lening	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025
BNG 40.106861	4.200.000	2031	2.100.000	1.890.000	1.680.000	1.470.000	1.260.000
BNG 40.108366	2.000.000	2023	400.000	200.000	-	-	-
Triodos Bank	5.000.000	2024	1.500.000	1.000.000	500.000	-	-
ING/Nat. Ned.	4.500.000	2044	3.450.000	3.300.000	3.150.000	3.000.000	2.850.000
BNG 40.110951	3.000.000	2036	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
BNG 40.110952	3.000.000	2036	2.250.000	2.100.000	1.950.000	1.800.000	1.650.000
BNG 40.111659	4.000.000	2021	-	-	-	-	-
WB=1-30839	10.000.000	2031	10.000.000	9.000.000	8.000.000	7.000.000	6.000.000
Totaal onderhandse leningen	34.453.518		22.700.000	20.490.000	18.280.000	16.270.000	14.760.000

Langlopende leningen zonder aflossings- en renteverplichtingen:

Provincie Noord-Holland (Crailo)	8.617.384	2029	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384
Stichtingskapitaal Singer	136.134	n.v.t.	136.134	136.134	136.134	136.134	136.134

Financieringsbehoefte (nieuw aan te trekken leningen)

De financieringsbehoefte is berekend per begin van het dienstjaar. Voor de nieuw aan te trekken leningen is uitgegaan van leningen met een looptijd van 10 jaar, rentevast en een aflossing in gelijke delen. In 2021 is voor € 10 miljoen aan langlopende leningen aangetrokken met een rentepercentage van -/- 0,46% met hier tegenover staand de aflossing van een fixed-lening ad € 4 miljoen. De financieringsbehoefte over de gehele meerjarenbegroting bedraagt circa € 30,0 miljoen, inclusief eventuele herfinancieringen.

De vraag naar externe financiering komt met name door de voorgenomen investeringen (grotendeels Laren Regenklaar en de reconstructie van wegen) en de aflossing van enkele lopende fixed leningen. Met de aflossingen en rentelasten van de nieuwe leningen hebben we in de begroting 2022 rekening gehouden. Ook zijn de aflossingen meegenomen in de berekening van de renterisiconorm.

Financieringsbehoefte	Oorspr. bedrag	Einde Lening	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025
Financiering 2020	3.000.000	2030	2.700.000	2.400.000	2.100.000	1.800.000	1.500.000
Financiering 2021	10.000.000	2031	10.000.000	9.000.000	8.000.000	7.000.000	6.000.000
Financiering 2022	5.500.000	2032	-	5.500.000	4.950.000	4.400.000	3.950.000
Financiering 2023	6.000.000	2033	-	-	6.000.000	5.400.000	4.800.000
Financiering 2024	4.500.000	2034	-	-	-	4.500.000	4.050.000
Financiering 2025	1.000.000	2035					1.000.000
Totaal financieringsbehoefte	30.000.000		12.700.000	16.900.000	21.050.000	23.100.000	21.300.000

Uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer:

De gemeente Laren kent enkele uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer. Over deze uitzettingen wordt een rentevergoeding ontvangen. Voor deze uitzettingen zijn geen specifieke geldleningen aangetrokken. Het verloop van de uitgezette geldleningen is als volgt:

Uitzettingen	Oorspr. bedrag	Einde Lening	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025
Pastoor Hartmanstichting	2.450.000	2052	1.650.000	1.650.000	1.650.000	1.650.000	1.650.000
St. Binnensportaccomm. Laren	4.891.000	2045	3.913.228	3.750.195	3.587.162	3.424.128	3.261.095
SV Laren '99	90.000	2028	50.422	43.596	36.770	29.944	23.105
SBC/LMHC	400.000	2029	285.377	285.377	235.145	184.416	184.416
Totaal uitzettingen	7.831.000		6.068.799	5.729.168	5.509.076	5.288.488	5.118.616

Rentemethodiek en renteresultaat

Renteresultaat

De gemeente heeft uitstaande geldleningen waaruit rentebaten voortvloeien. Deze rente komt ten goede aan het exploitatieresultaat op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen). Daarnaast heeft de gemeente langlopende geldleningen afgesloten waarvoor een rentevergoeding betaald moet worden. Het verloop van de rentebaten en rentelasten ziet er als volgt uit:

Renteresultaat	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025
Externe rentelasten (onderhandse leningen)	231.803	214.770	199.684	186.022
Externe rentelasten (financieringsbehoefte)	-	-	-	-
a. Totaal rentelasten	231.803	214.770	199.684	186.022
Externe rentebaten (uitzettingen)	195.694	182.357	177.101	172.096
b. Totaal rentebaten	195.694	182.357	177.101	172.096
Saldo rentelasten en rentebaten (a -/- b)	36.109	32.413	22.583	13.926

Ondanks de verwachte toename van de vaste schulden zien we de externe rentelasten juist afnemen. Dit wordt met name veroorzaakt door de aflossing van enkele leningen waarover de gemeente een boven de markt rentevergoeding verschuldigd was. De verwachting is ook dat de nog aan te trekken

leningen afgesloten kunnen worden met een rente van 0% en minder. Hierdoor zien we geen toename van de externe rentelasten.

Renteomslag

Door toepassing van de rente-omslagmethode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de prestaties in de programmabegroting. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast groter wordt dan 25% dient de gehanteerde omslagrente aangepast te worden. Op de volgende pagina is de berekening van de renteomslag opgenomen.

Renteschema programmabegroting 2022 – 2025			Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
a.	De externe rentelasten voor de korte en lange financiering		231.803	214.770	199.684	186.022
b.	De externe rentebaten voor de korte en lange financiering	-/-	195.694	182.357	177.101	172.096
Saldo rentelasten en rentebaten			36.109	32.413	22.583	13.926
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-	-	-	-
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-	-	-	-
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	-	-	-	-
Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente			36.109	32.413	22.583	13.926
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+	-	-	-	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+	-	-	-	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			36.109	32.413	22.583	13.926
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	14.134	15.010	14.378	14.378
Renteresultaat op het taakveld Treasury (0.5)			21.975	17.403	8.205	-1.548

Het resultaat op de rentebetaling versus rente-ontvangst is dermate klein dat er geen verdere renteomslag-verrekening naar beleidsproducten separaat is gemaakt.

Paragraaf E - Bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft als reikwijdte de gemeentelijke organisatie. De ambtelijke staf van Laren bestaat uit de gemeentesecretaris, griffie en bestuurssecretariaat. De gemeentelijke taken worden uitgevoerd door de BEL Combinatie.

Uitgangspunten bedrijfsvoering

Inwoners verwachten van de gemeente dat de gelden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden besteed, dat de gemeente een betrouwbare partner is en transparant handelt. Deze verwachtingen vormen de leidraad voor de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de programma's. Het welslagen van de programma's is zodoende in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Er is ook een samenhang tussen het programma Bestuur en de paragraaf Bedrijfsvoering. Het programma Bestuur richt zich met name op de relatie tussen inwoner en gemeente. De paragraaf Bedrijfsvoering richt zich op de reguliere, operationele kaders voor de bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering

Voor wat betreft de bedrijfsvoering binnen de BEL Combinatie wordt verwezen naar het programma bedrijfsvoering van de begroting van de BEL Combinatie. Binnen dit programma wordt de focus in 2022 vanuit de gemeente bepaald door de volgende onderwerpen:

Gemeenteraadsverkiezingen

In maart 2022 worden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Dit zal leiden tot een nieuwe gemeenteraad, een nieuwe coalitie en een nieuw college. Gelet hierop zal een inwerkprogramma worden opgesteld voor zowel gemeenteraad als nieuw college/nieuwe wethouders. Onderdeel daarvan is de kennismaking van de nieuwe gemeenteraad met de medewerkers van de BEL Combinatie. Dit zal voor de 3 gemeenten gezamenlijk worden georganiseerd. De BEL Combinatie stelt zichzelf ook in 2022 het doel haar dienstverlening verder te verbeteren en de programma's van de BEL-gemeenten efficiënt en effectief uit te voeren. Een blijvende opgave voor de organisatie is om de interne bedrijfsvoering op orde te brengen en houden. Naast de interne bedrijfsvoering zal de focus ook worden gericht op het realiseren van doelen voor onze inwoners en bestuurders.

Gemeenschappelijke regeling BEL

In 2020 is besloten om de Gemeenschappelijke regeling van de BEL Combinatie aan te passen. Daarmee is de samenwerking tussen de gemeenten en de BEL Combinatie ook veranderd. De BEL combinatie is nu een Bedrijfsvoerings-organisatie met een ongeleed bestuur, bestaande uit de 3 burgemeesters en 3 wethouders vanuit de 3 gemeenten.

De gemeentesecretarissen en de algemeen directeur van de BEL Combinatie zijn samen verantwoordelijk voor de verbinding tussen de BEL Combinatie en de besturen en bewaken samen met het systeem van het "BEL model" (systeemverantwoordelijkheid). Begin 2022 zal een evaluatie hiervan plaatsvinden.

Dienstverleningsovereenkomst BEL Combinatie

De gemeentelijke taken worden uitgevoerd door de BEL Combinatie. De capaciteit wordt naar rato van de dienstverlening ingezet voor de gemeenten Blaricum, Eemnes en Laren. Hiertoe worden jaarlijks Dienstverleningsovereenkomsten gesloten tussen de gemeenten en de BEL Combinatie. *Opdrachtgever en opdrachtnemer (OGON en DVO)*

- Het doel van OGON is om gestructureerd samen resultaten te bereiken zoals vooraf en met elkaar is afgesproken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.
- De gemeentesecretaris is opdrachtgever namens het college.
- De algemeen directeur is opdrachtnemer namens de bedrijfsvoerings-organisatie.
- Jaarlijks wordt een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) tussen opdrachtgever en opdrachtnemer opgesteld.

- In de Dienstverleningsovereenkomst wordt de uitvoering van alle taken door de gemeente conform de begroting, collegeprogramma en andere relevante documenten opgenomen. Tevens is een urenraming van de teams opgenomen en de te bereiken resultaten en de wijze waarop deze tot stand komen.

- Ten aanzien van de monitoring van de DVO vindt 4 – maandelijks rapportage en overleg daarover plaats tussen opdrachtnemer (de BEL Combinatie) en de opdrachtgever (de gemeente). In 2021 is dit bij wijze van proef uitgewerkt en toegepast. In 2022 e.v. zal deze wijze van monitoring en rapportage verder worden verbeterd. Doel is om regelmatig vinger aan de pols te houden voor wat betreft het realiseren van de afgesproken opgaven van de gemeenten, en kan zo nodig worden bijgestuurd.

Ten aanzien van de kostenverdeling zijn er in 2020 nieuwe afspraken gemaakt en zijn de percentages aangepast met ingang 1 januari 2021, uitwerkende op: Blaricum 33,73 %, Eemnes 30,02 % en Laren 36,25 %.

De DVO-bijdrage van de gemeente Laren aan de BEL Combinatie is voorcalculatorisch vastgesteld op basis van de actuele begroting 2022 van de BEL Combinatie. De werkelijke verdeling van de DVO bijdrage aan de programma's en taakvelden vindt plaats op basis van de begrote verdeling. Het voordeel van deze systematiek is dat het verschil tussen begrote en gerealiseerde DVO-bijdrage nagenoeg nihil is.

De ontwikkelpunten die in het programma bedrijfsvoering centraal staan wil de BEL Combinatie op korte termijn ook daadwerkelijk implementeren en borgen. In 2021 zal de kwaliteits-verbeterslag van Heffen en Waarden voortgezet worden en zullen er voorstellen opgesteld worden voor het uitbesteden van de taken. Daarnaast is eind 2019 en begin 2020 de huidige werkwijze binnen team C&F geëvalueerd. De evaluatie geeft inzicht op welke punten via een concreet plan op korte termijn - in ieder geval nog in 2021 - geïntervenieerd zal gaan worden om de ambities van een stevige robuuste bedrijfsvoering te kunnen waarmaken.

Paragraaf F - Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden partijen krijgt eenvoudiger voorwaarden, zeker als een nota Verbonden Partijen is opgesteld kan deze paragraaf beperkt blijven. Wel moet een duidelijke indeling gemaakt worden tussen gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen, vennootschappen en coöperaties. In de begrotingsprogramma's moeten vooral de risico's van deelname aan de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente terugkomen.

Kader verbonden partijen

1.1 Beleid verbonden partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een financieel en/of bestuurlijk belang heeft. Met een verbonden partij zet de gemeente Laren één of meerdere taken op afstand. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn een subsidie of een garantstelling. De gemeente Laren heeft een strategische visie rondom verbonden partijen opgesteld. Deze visie kan op basis van de geformuleerde uitgangspunten als ook de financiële spelregels een inzicht geven in de status van de verbonden partij. De spelregels horen bij drie verschillende fasen die een verbonden partij kent:

- Oprichten: In deze fase komen vragen aan de orde als 'Wanneer wordt een verbonden partij opgericht' en: 'Welke rechtsvorm heeft de verbonden partij'.
- Beheersen: In deze fase wordt beschreven welk beheer instrumentarium wordt gehanteerd voor het risicomanagement en toezicht op verbonden partijen. In dit kader is het ook goed aan te geven dat er door het College, in goede afstemming met de GR-en zelf, ondersteunende spelregels inzake financiën, weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn gemaakt.
- Evalueren en beëindigen: In deze fase wordt ingegaan op de evaluatie van verbonden partijen en de vraag of voortzetting van de samenwerking in de huidige vorm nog het meest passend is.

1.2 Beheer verbonden partijen

Met het op afstand zetten van één of meerdere taken van de gemeente in verbonden partijen moet de gemeente Laren het toezicht op verbonden partijen inrichten. De ene verbonden partij heeft meer risico's dan de andere, waardoor het benodigde toezicht per verbonden partij verschilt. Na oprichting van een verbonden partij wordt het risicoprofiel van de verbonden partij bepaald en daarmee bepalen we of de verbonden partij een hoog, gemiddeld of laag risicoprofiel heeft. Bij een hoog risicoprofiel wordt het toezicht op de verbonden partij intensiever dan bij een laag risicoprofiel. Bij een hoog risicoprofiel wordt minimaal twee keer per jaar een risicoanalyse uitgevoerd, terwijl bij een laag risicoprofiel een analyse van de begroting en de jaarrekening volstaat.

1.3 Risicoanalyse verbonden partijen

Het risicoprofiel van een verbonden partij wordt bij oprichting bepaald en periodiek geëvalueerd. Aan de hand van een vragenlijst worden de risico's van de verbonden partijen op een gestandaardiseerde wijze in kaart gebracht. De vragen variëren van 'harde' bestuurlijke en financiële gegevens tot meer zachte informatie zoals ziekteverzuim en de organisatie van het toezicht. De vragen zijn samengevat in dertien indicatoren die gezamenlijk een beeld geven van het risicoprofiel van een verbonden partij. Onderstaand is een overzicht van de indicatoren opgenomen en waarom deze vragen iets zeggen over het risico van een partij:

Bestuurlijke indicatoren

- Op dit onderdeel wordt gekeken naar de stemverhouding en aanvullende bevoegdheden die zijn vastgelegd in statuten of een gemeenschappelijke regeling. Daarnaast wordt gekeken in hoeverre verbonden partijen aan eventuele nog op te stellen kaderstellende spelregels voldoen.

Financiële indicatoren

- Baten: Er wordt gekeken naar de afhankelijkheid van subsidies, het aandeel van de gemeente in subsidies en de hoogte van de inkomsten uit kernactiviteiten.
- Lasten: Er wordt gekeken naar het percentage vaste lasten dat wordt gedekt door de vaste inkomsten en het exploitatieresultaat.
- Vermogenspositie: Er wordt gekeken naar de liquiditeit en solvabiliteit van de organisatie.
- Planning en control: Er wordt gekeken naar de aanwezigheid van tussentijdse rapportages voor de sturing van de organisatie.

Politieke indicatoren:

- Bij het politieke belang staat de publieke en maatschappelijke betrokkenheid van een verbonden partij centraal. Het gaat hier bijvoorbeeld om de substantiële werkgelegenheid die de verbonden partij biedt in de gemeente Laren of om de vraag of de verbonden partij zich bijvoorbeeld richt op kwetsbare groepen in de samenleving of op de veiligheid van de burger. Bij dit deelgebied wordt ook een inschatting gemaakt over de kans op imagoschade voor de gemeente Laren.

Omgevingsindicatoren:

- Omgevingsfactoren die een rol spelen zijn:
 - is de verbonden partij gevoelig voor economische bedreigingen (bijvoorbeeld recessie, ontwikkelingen arbeidsmarkt)
 - afhankelijkheid van veranderende wet- en regelgeving
 - risicomanagement: zijn er veel niet beheersbare risico's? Wat is de kans dat deze zich voordoen?

Overige indicatoren:

- Toezicht: Er wordt gekeken naar de periodieke bijeenkomsten van het toezicht en de specialismen (o.a. financieel, vakinhoudelijk, juridisch) in het toezicht.
- Directie en management: Er wordt gekeken naar de voortijdige wisselingen op sleutelposities, de termijn dat sleutelposities worden bekleed (zeer kort/zeer lang) en het aantal personen dat deelneemt binnen de directie/dagelijkse leiding.
- Personeel: Er wordt gekeken naar het ziekteverzuimpercentage, het verloop onder het personeel en de omvang van het personeel dat in vaste dienst is.
- Bedrijfsvoering: Er wordt gekeken naar de aanwezigheid van tussentijdse rapportages en de aanwezigheid van een meerjarenbegroting.
- Concurrentiepositie: Er wordt gekeken naar de concurrentiepositie en de toenemende concurrentie.
- Fusie/verhuizing/reorganisatie: Er wordt gekeken naar de ontwikkelingen rondom fusies, verhuizingen en/of reorganisaties.

Deze risicoprofilering wordt stelselmatig geactualiseerd en beheerd gaan worden zodat een inzicht ontstaat in het risicoprofiel alsmede de ontwikkeling daarin. Het aangaan van banden met derde partijen komt voort uit het publieke belang. Verbindingen met derde partijen is een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Dit betekent dat deze partijen veelal beleid uitvoeren dat ook door de gemeente zelf gedaan zou kunnen worden, maar om allerlei redenen aan deze partijen wordt 'overgelaten'.

De kaderstellende en controlerende taak blijft wel bij de gemeente liggen. Deze laatste taak is vanuit het financieel controlerende oogpunt belangrijker aan het worden, mede door de vanuit de Single information / Single audit (SiSa) aangescherpte Wet- en regelgeving alsmede de vanaf 2017 nieuwe / meer gespecificeerde regelgeving vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), aan welke de GR-en zelf ook onderworpen zijn.

1.4 Ontwikkelingen in Wet- en regelgeving m.b.t. Gemeenschappelijke Regelingen

De nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is op 8 juli 2014 door de Eerste Kamer aangenomen.

Met de nieuwe wet wordt de positie van gemeenteraden rond het bestuur en het beleid van de gemeenschappelijke regeling versterkt. Het traject inzake vaststelling van de begroting en begrotingswijzigingen wordt aangepast om de deelnemers meer sturing en invloed te geven op het openbaar lichaam:

- Het dagelijks bestuur stuurt uiterlijk voor 1 augustus de vastgestelde begroting aan Gedeputeerde Staten (art. 34 Wgr). Dit vloeit voort uit de verlengde zienswijzetermijn voor de deelnemers van zes naar acht weken (art. 35 Wgr);
- Uiterlijk op 15 april van het lopende jaar biedt het dagelijks bestuur de conceptbegroting en de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten aan, zodat de raden deze informatie beschikbaar hebben ten behoeve van de zogeheten zomernota

Verder krijgen gemeenten binnen de Wgr een mogelijkheid erbij om een lichte vorm van samenwerking met elkaar aan te gaan door invoering van een bedrijfsvoeringorganisatie met rechtspersoonlijkheid. Er bestaat al geruime tijd behoefte aan een samenwerkingsvorm die wel rechtspersoonlijkheid heeft, maar geen geëld bestuur met een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter, met alle bestuurlijke drukte die daarmee samenhangt.

Binnenkort kunnen gemeenten die met elkaar een samenwerkingsverband willen aangaan en daarvoor de Wgr gebruiken kiezen uit een openbaar lichaam, een gemeenschappelijk orgaan of een bedrijfsvoeringorganisatie (zoals de GEM Crailo BV).

De wijzigingen in de wet geven aanleiding tot wijziging van de bestaande gemeenschappelijke regelingen. De gemeente Laren ziet er mede op toe dat deze wijzigingen tijdig worden doorgevoerd.

1.5 Bepaling / berekening van aan GR verbonden risicoprofiel

Een hoog risicoprofiel bij een gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam wordt vaak veroorzaakt door een grote financiële bijdrage in de gemeenschappelijke regeling door de gemeente Laren. In een aantal gevallen wordt dit beeld nog verzaamd door een beperkte invloed in het Algemeen Bestuur (stemverhouding). Daarnaast spelen factoren een rol als recessie, bezuinigingen en politieke gevoeligheid, maar ook veranderende Wet- en regelgeving en decentralisatie van taken vanuit het Rijk.

Een hoog risicoprofiel bij privaatrechtelijk verbonden partijen wordt vaak veroorzaakt door het financieel belang van de gemeente Laren in de verbonden partij heeft. Aandelenkapitaal, maar ook leningen en garantstellingen, spelen een rol. Ook hier is de recessie van belang: als het economisch minder gaat, kopen bedrijven en burgers minder gronden en huizen. De verbonden partij kijkt dan vaak naar andere mogelijkheden om de omzet te verhogen, maar hier is toezicht vanuit de aandeelhouders van belang. Als het gaat om risicovolle projecten of projecten buiten de eerder vastgestelde doelstellingen, wordt door de gemeente Laren extra risico gelopen.

Hieronder wordt weergegeven de onderwerpen waarop de betreffende verbonden partij in basis beoordeeld is en van een risicoprofiel / -waardering is voorzien:

Omrekeningstabel benoemde risico's GR-en / m.n. financieel en politiek / hestuurlijk benoemd:							
Klasse	Algemene items				financiële items		
	Bijdrage	Punten	politiek	range ratio	sovabiliteit	liquiditeit	
1 < 100.000		2	2	tot 20%	10	10	
2 < 250.000		5	4	tot 24%	8	8	
3 < 500.000		10	6	tot 28%	6	6	
4 < 1.000.000		15	8	tot 32%	4	4	
5 > 1.000.000		20	10	33% en groter	2	3	

Lijst van gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Laren deelneemt:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
Gemeenschappelijke regeling BEL	Kennisconcentratie, efficiencyvoordeel en behoud zelfstandigheid	Blaricum, Eemnes, Laren
Regio Gooi en Vechtstreek – voormalige Gewest Gooi en Vechtstreek	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Onvoldoende capaciteit in eigen huis. Kennis.	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Weesp en Wijdmeren
GR Veiligheidsregio (GR VGV)	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Kennis	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Weesp en Wijdmeren
Gemeentelijke bevolkingszorg ((GHOR) via GR VGV	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Kennis	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Weesp en Wijdmeren
Gemeenschappelijke regeling uitvoering sociale zaken (SoZa H-BEL)	Efficiencyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Eemnes (deels), Huizen en Laren
Tomingroep	Efficiencyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Weesp Wijdmeren en Almere
Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek	Efficiencyvoordeel. Kennis. Beter kunnen voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Gooise Meren, Laren Hilversum, Huizen, Weesp, Wijdmeren, 6 gemeenten Flevoland en provincies Flevoland en Noord Holland.
Rioolwaterzuiveringsinstallatie Gooiergracht en vizelgemaal Eemmeer	Efficiencyvoordeel. Kennis.	Blaricum, Laren

Lijst met stichtingen, waarin de gemeente participeert:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
Stichting Gooisch Natuurreservaat	Efficiencyvoordeel en kennisconcentratie	De Provincie Noord-Holland (25%), A'dam (10%) en de 5 Gooise gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren (65%) nemen deel in de uitbesteding van het landschap- en natuurbeheer

Lijst met vennootschappen, waarin de gemeente participeert:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
GEM Crailo BV	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Voor Laren komt daarbij (vanuit haar omvang) Efficiencyvoordeel en kennisconcentratie.	De gemeente Hilversum (45%), de gemeente Gooise Meren (45%) en de gemeente Laren (10%).

Laren - waardering Gemeenschappelijke Regelingen o.b.v. toegekende punten risicoprofiel:							Begr 2022
	totaal	12.733.698	PUNTEN vanuit ..		afh. Ext. Invloeden / omgeving		TOTAAL
gemeenschappelijke regelingen	Omv bijdrage	bijdrage	Politiek	stemverhouding	ov externe invl	PUNTEN	
GR BEL Combinatie	7.804.112	20	10	2	8	40	
GR Regio G&V	2.079.088	20	10	4	2	36	
GR veiligheidsregio G&V (GR VGV)	893.790	15	8	4	4	31	
GR Bevolkingszorg (Onderdeel GR VGV)	53.405						
GR SoZa HBEL	1.388.686	20	8	6	6	40	
GR TOMIN werkvoorzieningsschap (via Rijk)	284.000	10	6	4	6	26	
GR Omgevingsdienst Flevoland Gooi Vechtstreek	114.827	2		10	2	14	
GNR	115.790	2		2	6	10	

Indeling Verbonden Partijen (GR-en) in risicoprofiel				
Financieel belang	€ 1.000.000,=			<u>GR Belcombinarie (40)</u> <u>GR Regio G&V (36)</u> <u>GR SoZa HBEL (40)</u> <u>GR Veiligheidsregio G&V (31)</u>
	€ 100.000,=	GR OFGV (14) GNR (10)	GR Werkvoorzieningschap TOMIN (26)	
	€ 5.000,=		GR GVE / RWZI (16)	
		tot 15	tot 30	tot 50
			RISICOSCORE	

Gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie gemeente Blaricum, Eemnes en Laren

De Gemeenschappelijk Regeling BEL Combinatie is 1 januari 2008 operationeel geworden waarbij per dezelfde datum al het operationele en beleid makende personeel van de deelnemende gemeenten in dienst van de gemeenschappelijke regeling is getreden. Bij de gemeenten zelf is de gemeentesecretaris met de inzet van een controller, griffier en griffiemedewerkster en bestuurssecretariaat achtergebleven.

Door de BEL Combinatie worden de gezamenlijke werkzaamheden voor de drie deelnemende (samen circa 30.000 inwoners) met een personeelsbestand van circa 190 fte uitgevoerd met de uitwerking van het onderzoek naar hoe de topstructuur van de BEL Combinatie ingericht moet worden en zal op basis van een benchmark gekeken worden naar de desbetreffende personeelsbezettingen.

Ontwikkelingen

De huidige structuur en aansturing van de BEL Combinatie en de relatie met de gemeenten vanuit de opdrachtgever / opdrachtnemer rollen, hebben aanleiding gegeven tot een doorontwikkeling - en procesmodel aanpassing. Hierbij zijn de rol en positie van de beleidsregie van de respectievelijke gemeenten herbezien. Deze functionarissen zijn naar de BEL Combinatie overgeheveld en vervullen daar, naast de meegenomen taken vanuit de staven, extra werkzaamheden waarmee de BEL Combinatie verder versterkt is.

In 2018 heeft de Doorontwikkeling van de BEL Combinatie als werkapparaat van de gemeenten een vervolg gekend in het meerjarenprogramma Organisatieontwikkeling. Als gemeentelijke

werkorganisatie is wendbaarheid nodig om producten en dienstverlening aan te kunnen blijven sluiten op wat lokale en landelijke maatschappelijke ontwikkelingen en Wet- en regelgeving van ons vragen. Het einde van de Arhi procedure in oktober 2018 heeft rust gebracht in de gemeentelijke werkorganisatie. De ontwikkeling van de organisatie krijgt op verschillende niveaus vorm: bij de teamleiders, de teams en de medewerkers. Hiernaast loopt er onderzoek hoe de topstructuur van de BEL Combinatie moet worden en zal op basis van een benchmark gekeken worden naar de desbetreffende personeelsbezettingen. Momenteel wordt de verdere uitwerking van alle uit de doorontwikkeling voortkomende voorgenomen wijzigingen binnen financiën verder uitgewerkt in het plan "Duidelijkheid & Aandacht".

Opleidingen en trainingen zijn essentiële instrumenten in de cultuurverandering die is ingezet richting een eigentijdse wendbare organisatie. Medewerkers, teams en teamleiders worden met opleidingen en ontwikkelingsaanbod optimaal gefaciliteerd in hun professionele en persoonlijke ontwikkeling. Hier wordt in toenemende mate gebruik van gemaakt. Het is de verwachting dat deze trend zich de komende jaren zal voortzetten. Vanuit de gemeentelijk organisatie wordt hieraan richting de achtergebleven ambtelijke staf ook gewerkt.

Bestuurlijk belang

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de collegeleden van de drie gemeenten en heeft volledige zeggenschap. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door 1 vertegenwoordiger (de financiële portefeuillehouder) vanuit de drie gemeenten aangevuld met de namens de directie van de BEL aangestelde portefeuillehouder.

Basisgegevens BEL Combinatie

Gemeenschappelijke Regeling BEL Combinatie							GR BEL
Algemene gegevens:					Ratio:		
Balanstotaal				23.651.534	Solvabiliteit		0,49%
Eigen vermogen				114.719			
Kort vreemd vermogen				2.270.671	Liquiditeiten		250.000
Omvang totale begroting GR 2022				22.379.031			
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume				7.804.112			
Werkelijke lasten 2020 gemeente Laren				7.839.119			
Exploitatieresultaat realisatie 2020				-319.000			
Stemaandeel /-verhouding				33,33%	Risicopunten		40

Financieel belang

De drie gemeenten staan financieel garant voor de werkorganisatie. Door de gemeente Laren is bij de werkorganisatie via een dienstverleningsovereenkomst een werkpakket inclusief bijkomende door te belasten kosten ter waarde van € 7.804.112,= begroot. Begroot bedrag 2021 bedroeg € 7.685.020,=. In deze bijdrage is overigens mede versleuteld de toename van de kosten door de indexaties en cao effecten.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de GR BEL Combinatie zijn verantwoord onder alle voorkomende programma's, de BEL Combinatie werkt namelijk als het gemeentelijk werkapparaat voor de gemeente Laren.

Regio Gooi en Vechtstreek

De GR Regio is een samenwerkingsverband van de 7 gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek. De Regio GV voert regionale taken uit, ontwikkelt beleid en behartigt de belangen van de zeven regiogemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeeren) die ze gezamenlijk willen oppakken of afstemmen. De Regio heeft als centrale opdracht van de gemeenten om ervoor te zorgen dat in Gooi en Vechtstreek een evenwichtige en harmonische ontwikkeling

plaatsvindt. In het kader van werkzaamheden Sociaal Domein heeft de gemeente Eemnes de voor haar benodigde werkzaamheden(deels) bij de GR Regio ingekocht.

De dienstverlening van GR Regio is grofweg te verdelen over 2 deelgebieden: het Sociaal- en Fysiek Domein. Deze worden overigens niet meer in separate programma's begroot vanwege de per 2018 ook voor de GR-en geldende gewijzigde regels vanuit het BBV. Daarnaast verleend zij ook medewerking aan bovenregionale initiatieven.

Ontwikkelingen

Vanuit het opgestelde rapport door de Regio inzake herijking regionale samenwerking "Meer samen; samen meer" is de zogenoemde Regionale Samenwerking Agenda (RSA) opgesteld. Deze is opgesteld vanuit inbreng van alle deelnemende gemeenten en in 2019, op basis van input nieuw gekozen raden en raadsleden aangepast, op basis van de door de raadsleden als belangrijk en uit te werken aandachtspunten geactualiseerd. Na vaststelling van de vernieuwde RSA in 2019 worden nu de in de agenda verwerkte initiatieven opgepakt en verder uitgewerkt. Hierbij valt te denken aan regionaal uit te voeren activiteiten zoals inrichten van een regionaal wandelnetwerk, voorbereiding op effecten Floriade 2022 Almere e.d. Daarnaast is er via de regio een eerste stap gemaakt op het aanhaken op activiteiten binnen de Metropool Regio Amsterdam (MRA) bijvoorbeeld bovenregionale zaken m.b.t. woonvisies. Door de Regio wordt regelmatig aan de betrokken raden, mede via de vanuit de raden aangestelde "ambassadeurs" informatie verstrekt over de voortgang en overige ontwikkelingen. De MRA behartigt ondertussen ook aangelegenheden welke onder de "MIRT" vallen waarbij MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Hiernaast is een nieuwe ontwikkeling de opstart van de Regio Vervoer BV welke vanaf 2021 actief gaat worden. Door het oppakken en uitwerken van deze activiteiten neemt de omvang van de begroting GR Regio G&V overigens verder toe.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur heeft 7 leden met stemrecht, te weten de hiervoor benoemde wethouders vanuit de 7 deelnemende Gooise gemeenten. Het Bestuur wordt voorgezeten door de burgemeester van de grootste gemeente (Hilversum), deze heeft echter geen stemrecht.

Basisgegevens GR Regio G&V

Gemeenschappelijke Regeling Regio Gooi en Vechtstreek							GR Regio
Algemene gegevens:					Ratio:		
Balanstotaal			80.359.000		Solvabiliteit		10,04%
Eigen vermogen			8.069.000				
Kort vreemd vermogen			17.219.000		Liquiditeiten		651.000
Omvang totale begroting GR 2022			92.800.000				
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume			2.079.088				
Werkelijke lasten 2020 gemeente Laren			1.889.410				
Exploitatieresultaat realisatie 2020			128.000				
Stemaandeel /-verhouding	7 deelnemers		14,29%				
	op inwonertal		4,51%		Risicopunten		36

Financieel belang

De bijdrage van de gemeente Laren aan de Regio Gooi- en Vechtstreek is voor 2022 begroot op een bijdrage van € 2.079.088,=, in 2021 bedroeg het begrote bedrag € 1.929.042,=.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

In grote lijnen komen de lasten voort uit de 2 aangegeven deelgebieden en zijn derhalve verantwoord in 2 programma's van de gemeentelijke begroting:

Programma 7 – Sociaal domein	€	847.473,=
Programma 9 – Bouwen en wonen (m.n. GAD)	€	1.231.615,=

Gemeenschappelijke regeling veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

De GR VGV is een gemeenschappelijke regeling waarin deelnemen de gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeren hun taken inzake veiligheid (m.n. brandweertaken) hebben ondergebracht. Hiernaast is de zogenoemde Gemeentelijke Bevolkingszorg als aandachtspunt onder deze GR gepositioneerd als bijkomende losse activiteit.

De samenwerking heeft tot doel een meer doelmatige, georganiseerde en gecoördineerde preventie en hulpverlening bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied te bewerkstelligen.

Zij heeft onder andere de navolgende taken:

- * het instellen en in stand houden van een regionale brandweeralarmcentrale,
- * het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel,
- * het voorbereiden van coördinatie bij de rampenbestrijding,
- * het verzamelen en evalueren van gegevens t.b.v. de waarschuwing en alarmering van de bevolking door middel van het sirenenet in geval van een ramp of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan,
- * het verkennen van gevaarlijke stoffen en het verrichten van ontsmetting,
- * het adviseren van besturen van de deelnemende gemeenten op het gebied van:
 - brandpreventie en bluswatervoorziening;
 - voorbereidende maatregelen t.b.v. de brandbestrijding en –beperking in bepaalde objecten;
 - het aanschaffen van materieel.

Ontwikkelingen

Na jaren van opgelegde bezuinigingen was de GR Veiligheidsregio aan de bodem van haar mogelijkheden terecht gekomen. In haar begroting over de jaren 2019 / 2020 waren veel autonome, en daarmee niet door de Veiligheidsregio beïnvloedbare, extra lasten opgenomen vanuit Brandweer Nederland en het IFV welke ook nog doorwerken in 2021 en 2022. De ontwikkeling in toename van de kosten in 2022 wordt geheel veroorzaakt door CAO- en pensioenpremieverhogingen.

Er wordt hard gewerkt aan de verregaande bestuurlijke samenwerking met de Veiligheidsregio Flevoland, zo is bijvoorbeeld de regiocommandant G&V ook regiocommandant Flevoland. Wetgeving houdt momenteel nog verdergaande fusie tegen, hierbij moet overigens ook aangetekend worden dat fusie met de Veiligheidsregio Utrecht naar verwachting meer efficiencyvoordelen zou kunnen opleveren. Dit is de basis van het project "Drieslag, echter vanuit de reeds aangegeven beperkingen vanuit de wetgeving is daar geen directe versnelling in te maken. Vanuit de verregaande samenwerking zijn er reeds kleine financiële meevallers in de begroting verwerkt.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur heeft 7 leden en 7 plaatsvervangers. De gemeente Laren is met 1 lid vertegenwoordigd in het bestuur.

Basisgegevens GR Veiligheidsregio G&V

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek						GR VGV
Algemene gegevens:					Ratio:	
Balanstotaal			17.750.593		Solvabiliteit	15,46%
Eigen vermogen			2.744.594			
Kort vreemd vermogen			2.500.000		Liquiditeiten	500.000
Omvang totale begroting GR 2022			26.119.572			
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume			947.145			
Werkelijke lasten 2020 gemeente Laren			889.177			
Exploitatieresultaat realisatie 2020			937.471		Netto schuldquote	39,98%
Stemaandeel /-verhouding	7 deelnemers		14,29%			
	op inwonertal		4,51%		Risicopunten	31

Financieel belang

Jaarlijks geeft de gemeente Laren een bijdrage aan de regionale brandweer en de bevolkingszorg. In 2022 is de bijdrage op de regionale brandweer begroot op € 893.740,= (2021 was € 875.628,=). Voor de bevolkingszorg, die ook bij de Veiligheidsregio wordt begroot, is in 2022 een bedrag van € 53.405,= begroot (2021 was € 49.161,=).

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de GR Veiligheidsregio GV is onder navolgende programma verantwoord:

Programma 3 – Openbare Orde en Veiligheid € 947.145,=

Gemeenschappelijke regeling uitvoering sociale zaken (SOZA H-BEL)

De gemeenten Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren werken via deze GR samen in de uitvoering van de regelingen in de sociale wetgeving. Daarbij is Huizen de centrumgemeente. Voor deze (maatwerk-) samenwerkingsvorm is tussen de gemeenten afgesproken dat de BEL gemeenten bijdragen in de apparaatskosten van Huizen. In feite betreft het hier een zogenaamde "Lege GR"; de werkorganisatie is de afdeling Sociale Zaken van de gemeente Huizen die tevens de werkzaamheden verbonden aan de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo), participatie, jeugdzorg en ouderenzorg ondersteunen.

Ontwikkelingen

Vanaf de begroting voor 2016 en meerjarig is door de GR SOZA HBEL rekening gehouden met een toename in het personeelbestand van 9 fte vanwege de nog almaar toenemende werkzaamheden vanuit de drie decentralisaties. Nog steeds staat de formatie onder druk en worden extra medewerkers aangetrokken, met name in het preventieve voorveld. Het idee is dat wanneer deze functie in het preventieve voorveld goed werkt er in de daadwerkelijke uitvoering van de kostbare zorgtaken minder middelen nodig zullen zijn. Daarnaast gaat HBEL participatietaken grotendeels zelf uitvoeren. Gemeente Huizen heeft daarom een formatieonderzoek laten uitvoeren. Uit dit onderzoek komt een kortlopende stijging van de lasten naar voren ("investeringen"), welke na 2021 naar verwachting weer gaan dalen.

In 2017 is een proces opgestart om te komen tot bijstelling van de GR SoZa HBEL in het kader van het vernieuwen van de GR-regeling alsmede de bijbehorende financiële afspraken en verantwoordingen. Dit proces verloopt moeizaam hetgeen mede veroorzaakt wordt door de almaar veranderende inhoud van de in het Sociale Domein behandelde en afgewerkte onderwerpen.

Bestuurlijk belang

De portefeuillehouder met Sociale Zaken heeft zitting in het bestuurlijk overleg.

Basisgegevens GR SoZa HBEL

Gemeenschappelijke Regeling Sociale Zaken Huizen en BEL gemeenten (app.kosten)						GR SoZa	
Algemene gegevens:						Ratio:	
Omvang totale begroting GR 2022			11.022.556				
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume			1.388.686				
Werkelijke lasten 2020 gemeente Laren			1.477.550				
Exploitatieresultaat realisatie 2020			-				
Aandeel procentueel in GR aandeel bechikkingen			12,60%			Risicopunten	40

Financieel belang

Jaarlijks worden de apparaatskosten die de GR SOZA HBEL maakt voor de uitvoering van sociale zaken door de gemeente Laren vergoed. In de begroting 2022 word rekening gehouden met apparaatskosten ter grootte van € 1.477.550,= (2021 was € 1.373.049,=).

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de GR SOZA HBEL is onder navolgende programma op diverse beleidsproducten verantwoord:

Programma 7 – Sociaal Domein € 1.477.550,=

Werkvoorzieningsschap Tomingroep

De gemeenschappelijke regeling 'Werkvoorziening Tomingroep' voorziet in de uitvoering van alle in de Participatiewet (de voormalige Wet sociale werkvoorziening) benoemde werkzaamheden. De Tomingroep voert wettelijke taken uit namens de gemeenten in de regio alsmede ten behoeve van de gemeente Almere. De hoofddoelstelling is het aanbieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden aan personen die kunnen en willen werken, maar die door een persoonlijke oorzaak (tijdelijk) geen kans hebben op een baan in het reguliere bedrijfsleven. Daarnaast heeft deze GR ook een belangrijke taak in het doorgeleiden van moeilijk bemiddelbare cliënten naar regulier werk. Vanuit de decentralisatie heeft de Tomingroep een extra taakstelling gekregen om de instroom maximaal te beperken alsmede te zorgen voor een zo groot mogelijke doorstroming naar regulier werk, mede ingegeven door de, via de gemeente, aan de sociale werkvoorzieningen opgelegde bezuinigingen.

Ontwikkelingen

Het Werkvoorzieningsschap Tomingroep, ook wel bekend als 'het Schap', is een deelneming onder de Tomingroep B.V. Complicerende factor is de transformatie in het kader van de decentralisaties in het sociale domein, en met name op het vlak van de Participatiewet per 1-1-2015. In 2015 is er meer duidelijk worden over de status en ontwikkeling van "het Schap" en de relatie met de Tomingroep. De opdracht vanuit de Wet aan het Schap is de realisatie van 30% uitstroom van mensen met een loonwaarde van 40%-80% en 80%-100%. Dit in samenwerking met het UWV.

Tevens is er een proces inzake Transformatie en herstructurering opgezet o.b.v. het "Bedrijfsplan Tomingroep 2015" en worden activiteiten uitgewerkt tot het versterken, vereenvoudigen en aanpassen van de governance van Tomingroep. De gemeenten hebben ernaar gestreefd om per januari 2018 de nieuwe governance van Tomingroep te hebben geïmplementeerd. Hiertoe is medio 2017 de besluitvorming opgestart om te komen tot herziening van de GR waarbij met name gekeken wordt naar stemrecht (op basis van 10 jaars-gemiddelde aantal werkzame WsW-ers per gemeente) waarbij deze verdeelsleutel ook van toepassing gaat worden op eventuele toekomstige verliesbijdragen vanuit de gemeenten maar ook op het recht van de door de BV uitgekeerde dividenden. In 2018 was nog uitgegaan van de oude situatie, dit is vanaf het jaar 2019 naar nieuwe inzichten aangepast.

Bestuurlijk belang

In het bestuur hebben alle 9 deelnemende gemeenten zitting. Bovendien zijn er twee externe adviseurs aan het bestuur toegevoegd. Vanuit Blaricum neemt 1 vertegenwoordiger deel in het bestuur van de Tomingroep.

Basisgegevens GR Werkvoorzieningsschap Tomingroep (Het Schap).

Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap TOMIN (onderdeel Tomingroep BV)					GR Tomin	
Algemene gegevens:					Ratio:	
Balanstotaal 2020 (exclusief Tomingroep BV)		10.436.000			Solvabiliteit (incl BV)	17,78%
Eigen vermogen 2020 (exclusief Tomingroep BV)		1.905.000				
Kort vreemd vermogen (het Schap)		2.156.000			Liquiditeiten (schap)	121.100
Omvang totale begroting GR 2022		24.640.000				
Aandeel gemeente Laren in begr. volume (via Rijk)		284.000				
Werkelijke lasten 2020 gemeente Laren		289.774				
Exploitatieresultaat realisatie 2020		-782.000				
Stemaandeel /-verhouding		9,09%			Risicopunten	26

Financieel belang

De gemeentelijke bijdragen aan het Schap is met de invoering van de nieuwe participatiewet per 1 januari 2015 vervallen. De financiering geschiedt vanuit de doorgestorte rijksbijdragen alsmede loonkostenvergoeding vanuit de Tomingroep BV alwaar het personeel werkzaam is. De getoonde bijdrage betreft de via het gemeentefonds, voorheen benoemd onder het sociale deelfonds, ontvangen bijdrage die 1:1 aan het Schap wordt doorbetaald. Voor de gemeente Laren betreft dit in 2022 een bedrag van € 284.000,=; in de begroting 2021 was de bijdrage geraamd op € 291.000,=. Een negatief jaarresultaat van het Schap zelf wordt afgedekt wordt door een extra bijdrage van de Tomingroep BV.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de werkvoorzieningsschap TOMIN is onder navolgende programma verantwoord:

Programma 7 – Sociaal Domein € 284.000,=

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

Sinds begin 2013 zijn de milieutaken voor de gemeente Laren en Blaricum ondergebracht bij de Gemeenschappelijk Regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). Naast Laren en Blaricum zijn 15 andere gemeenten en provincies uit de regio Flevoland en Gooi en Vechtstreek deelnemer van deze Gemeenschappelijke Regeling. De OFGV behandelt de milieutaken op het gebied vergunningverlening, toezicht en handhaving uit het omgevingsrecht.

Ontwikkelingen

Nu de opstart- en aanloopfase zijn afgerond is er een stabiele organisatie tot stand gekomen. Vanuit deze stabiele situatie is het nu mogelijk om te komen tot afspraken in het kader van zogenoemde dienstverlenings-overeenkomsten (DVO) en bepaling van kostprijstarieven voor de geleverde diensten aan de deelnemende gemeenten. Dit proces is opgestart in 2017 en is ondertussen geëvalueerd, waaruit bleek dat na invoering van deze systematiek de kleinere gemeenten duurder uit bleken te zijn. Dit heeft geleid tot bestuurlijk overleg waarin afgesproken werd dat er een overgangsregeling tot stand zou komen. In 2020 is op basis van een hernieuwde evaluatie de doorgevoerde systematiek opnieuw bekeken, zijn de kostprijzen opnieuw berekend en heeft als positief gevolg voor de gemeente Laren een dalende bijdrage opgeleverd, welke logischerwijs wel afhankelijk is van het door Laren afgenomen takenpakket bij de OFGV.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit 15 bestuurders van alle deelnemers en heeft volledige zeggenschap hierin.

Basisgegevens GR OFGV

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek						GR OFGV
Algemene gegevens:					Ratio:	
Balanstotaal			5.859.119		Solvabiliteit	15,68%
Eigen vermogen			919.000			
Kort vreemd vermogen			4.940.119		Liquiditeiten	4.895.615
Omvang totale begroting GR 2022			14.598.672			
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume			114.927			
Werkelijke lasten 2020 gemeente Laren			135.459			
Exploitatieresultaat realisatie 2020			-			
Stemaandeel /-verhouding	aandeel totaalbudget		1,10%		Risicopunten	14

Financieel belang

Door de gemeente Laren is het voorgenomen pakket af te nemen bij de OFGV in 2022 begroot op een bedrag van € 114.463,=. De begrote lasten voor 2021 waren geraamd op € 115.148,=.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de OFGV is onder navolgende programma verantwoord:
Programma 8 – Bouwen, Wonen, Milieu en Duurzaamheid € 114.463,=

Stichting Goois natuurreservaat

In 1932 is door de Gooise gemeenten (Blaricum, Bussum, Huizen, Laren, Naarden en Hilversum) samen met de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam de stichting Goois Natuurreservaat opgericht. Het statutaire doel van de Stichting Goois Natuurreservaat is:

- De instandhouding van het natuurschoon in 't Gooi door de verkrijging van de daar gelegen terreinen, om deze ten eeuwigden dagen ongeschonden als natuurreservaat te behouden;
- Het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.

Ontwikkelingen

Door de gemeente Amsterdam is aangegeven dat zij wilde gaan uittreden uit deze verbonden partij (stichting). Na verregaande juridische procedures is door de Hoge Raad uitgesproken dat de voorgenomen uittreding niet toegestaan is vanwege het eeuwigdurende karakter van de overeenkomst uit 1932. Daarmee dient de gemeente Amsterdam weer aan haar verplichtingen inzake het GNR te gaan voldoen, zij heeft echter wel aangegeven haar basisbijdrage te bevriezen op het niveau van het jaar 2016. In 2021 is gekomen tot een concept- overeenkomst over uittreden Amsterdam onder toezegging blijvende verbintenis en aandacht vanuit Amsterdam voor de Gooise natuur alsmede het betalen van een afkoopsom om daarmee de achterblijvende participanten te ondersteunen in het in stand houden van het GNR.

Vanuit de financiële en operationele continuïteit, en om het eventuele verlies van de bijdrage van de gemeente Amsterdam op te kunnen vangen, heeft het GNR een strategische toekomstvisie opgesteld. Vanuit deze visie bleek dat een uitbouw van de samenwerking met een strategische partner het verder onderzoeken waard was. Dit onderzoek heeft geleid tot aanpassing van de besturing van het GNR, een bijstelling van de financiering van het GNR, en het verder door ontwikkelen van het GNR. Dit om in de toekomst haar rol inzake natuurbeheer, - behoud en als aantrekkelijk gebied voor recreatie en toerisme te kunnen blijven vervullen. Als vervolg op alle ingezette acties is in 2017 het opgestelde transitieplan aan de gemeenteraden ter vaststelling aangeboden. Aan dit transitieplan is een projectplan toegevoegd met een inschatting van de projectkosten, hoe het GNR de nabij komende jaren (tot 2021) kan gebruiken en overleven om te komen tot een stabiele nieuwe GNR. Door de Provincie en de gemeente Amsterdam is aangegeven dat zij dit projectplan omarmen, maar dat zij dit als een uitdaging van de Gooise gemeenten zien en zij daar financieel niet aan bijdragen.

Overigens heeft de Provincie Noord-Holland recent ook aangegeven het GNR te willen verlaten waarbij zij aangeven dat de governance (met 2 petten op - en in het bestuur van het GNR te zitten en daarnaast als subsidieverstrekker betrokken zijn) de aanleiding voor dit besluit is. Momenteel wordt door de bestuurders bekeken hoe zij na het uittreden van Amsterdam het niet gewenste uittreden van de Provincie Noord Holland kunnen inregelen, de mindere opbrengsten kunnen gaan opvangen zodat de belangrijke natuurwaarde van het Gooise natuurgebied behouden kan blijven.

Bestuurlijk belang

Het bestuur bestaat uit leden van de verschillende colleges van B&W, en van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van Noord-Holland. Het bestuur heeft derhalve 7 leden, 2 externe adviseurs en een onafhankelijk voorzitter (deze 3 laatste bestuursleden hebben geen stemrecht). Hiernaast is de situatie rondom de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) GNR aan verandering onderhevig gezien de geuite wens van uittreden van de gemeente Amsterdam en de Provincie Noord Holland (mede vanuit de door hen gevoel dubbele pet als participant maar ook als bestuurder van het GNR). De SOK zal daarom t.z.t. na een akkoord op de voorgenoemde uittredingen bijgesteld moeten worden.

Basisgegevens Goois Natuur Reservaat (GNR)

Goois NatuurReservaat (participatie in stichting)							GNR
Algemene gegevens:					Ratio:		
Balanstotaal			2.216.600		Solvabiliteit		64,91%
Eigen vermogen			1.438.700				
Kort vreemd vermogen			563.000		Liquiditeiten		681.700
Omvang totale begroting GR 2022			6.143.805				
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume			115.790				
Werkelijke lasten 2020 gemeente Laren			102.112				
Exploitatieresultaat realisatie 2020			-				
Stemaandeel /-verhouding	statutair aandeel		5,00%		Risicopunten		10

Financieel belang

De Stichting Goois Natuurreservaat wordt via een vastgestelde verdeelsleutel door de deelnemende gemeenten gesubsidieerd. Voor 2022 is de bijdrage begroot op € 115.790,=, en exclusief de verrekening van de zgn. "doorschuif BTW". In begroting 2021 bedroeg de bijdrage bruto € 117.860,=.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan het GNR is onder navolgende programma verantwoord:
Programma 6 – Cultuur en Recreatie € 115.790,=

Gooiergracht en Vijzelgemaal Eemmeer

Deze gemeenschappelijke regeling (Blaricum en Laren) heeft in 1961 de opdracht gekregen de rioolwaterzuivering en bijbehorende afvoerleidingen te exploiteren. Al vrij snel werd de rioolwaterzuivering eigendom van het Waterschap. De gemeenschappelijke regeling draagt sindsdien nog wel zorg voor het exploiteren en het onderhouden van de afvoerleidingen, d.w.z. de Gooiergracht en het Vijzelgemaal aan het einde van voornoemde gracht wat statutair in 1986 is vastgelegd. In 2004 zijn besprekingen met het Waterschap AGV gestart met als doel de opheffing van de gemeenschappelijke regeling en overdracht van eigendommen en taken. In 2007 is er door het bestuur van het Waterschap een besluit genomen over de overname. Over deze principe overeenkomst (ook te vinden in besluitenlijst bestuur Waternet) heeft echter geen besluitvorming in de gemeenten Blaricum en Laren plaatsgevonden. In 2017 is de overeenkomst wel weer onder aandacht van het Waterschap gebracht, nadat zij de wens uitgesproken hebben de Gooiergracht te willen opwaarderen tot primaire watergang.

Het is de intentie van alle partijen om de voorbereiding voor de opheffing van de gemeenschappelijke regeling daadwerkelijk af te ronden waarbij het Waterschap de verantwoording en lasten voor de sanering van de Gooiergracht (met Rijkssubsidie) voor haar rekening neemt. Er is een onderzoek

uitgevoerd, door een externe partij, naar het stroomgebied van de Gooiergracht en nabije omgeving. Dit onderzoek wordt bekostigd door de 4 betrokken partijen, zijnde Blaricum en Laren met daarbij extra de gemeente Eemnes en het Waterschap. Het waterschap heeft een subsidie aanvraag bij het Rijk ingediend om een subsidie te verkrijgen voor sanering van de Gooiergracht.

Bestuurlijk belang

Van het algemeen bestuur is een lid van het College van B&W Blaricum voorzitter en de gemeentesecretaris van Blaricum secretaris. Verder maakt 1 raadslid deel uit van het algemeen bestuur. Laren is met eenzelfde aantal leden vertegenwoordigd.

Basisgegevens Gooiergracht en Vijzelgemaal Eemmeer (GR GVE)

Gemeenschappelijke Regeling Gooiergracht / Vijzelgemaal / Rioolwaterzuivering						GVE
Algemene gegevens:						Ratio:
Balanstotaal				201.071		Solvabiliteit 98,40%
Eigen vermogen				197.863		
Kort vreemd vermogen				3.209		Liquiditeiten 187.788
Omvang totale begroting GR 2022				28.504		
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume 2022				6.000		
Werkelijke lasten 2020 gemeente Laren				14.508		
Exploitatieresultaat realisatie 2020				-		
Stemaandeel /-verhouding				50,00%		Risicopunten 16

Financieel belang

De in de begroting 2022 weergegeven bijdrage bedraagt € 6.000, => Bijdrage begroting 2021 bedroeg € 14.508,=, was inclusief het kostenaandeel in onderzoek naar het stroomgebied Gooiergracht.

Verbonden partij inzake grondontwikkeling Crailo Noord en Zuid - GEM Crailo B.V.

De gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren hebben de handen ineengeslagen om het gebied Crailo Noord en Zuid in ontwikkeling te brengen voor woondoeleinden, bedrijvigheid maar ook inrichten natuurgebied. Daartoe is in 2017 een overeenkomst met de Provincie Noord Holland gesloten waarin de gezamenlijk partijen de grondpositie van de Provincie hebben gekocht onder verregaande voorwaarden zoals uitgestelde betaling grondovername als ook pas later ingaande renteverplichtingen. De drie gemeenten hebben hiertoe een samenwerking opgezet welke uitgemond is in een gezamenlijke BV om de genoemde doelstellingen te realiseren. Hiertoe is GEM Crailo B.V. opgericht waarbij de drie gemeenten als aandeelhouders functioneren.

Er is binnen de GEM Crailo BV gewerkt aan het opstellen van de verslaglegging over het verlengde boekjaar 2018 / 2019 en rapportage 2020. Deze is, inclusief accountantsrapportage, reeds aan de het Algemeen Bestuur aangeboden. Uit deze rapportage bleek dat de realisatie van de plannen en de uitvoering conform begroting en verwachting in de GREX zijn verlopen.

Momenteel is bij de GEM Crailo onderhanden de eerst globale uitwerking van inrichtingsplannen en bebouwing van het gehele terrein Crailo Noord / Zuid. In dat kader is het mede noodzakelijk na te denken over de overname van de gronden van de gemeenten (de zgn. "Grondrouting") Een belangrijke vraag hierbij is hoe de meest juiste en gewenste grondrouting, kan gaan worden, terreinen in 1 keer overnemen of in delen voor aanvang ontwikkeling deelgebied. Hierbij moet ook gekeken worden naar de hierbij te verwachten totale fiscale kosten in het kader van (deel)levering met BTW of overdrachtsbelasting. Besloten is door GEM Crailo BV in afstemming met de betrokken gemeenten de gronden ultimo 2020 over te nemen van de gemeenten.

GEM Crailo BV	GEM Crailo BV is opgericht op 1 mei 2018. De aandeelhouders zijn de gemeenten Hilversum (45%), Gooise Meren (45%) en Laren (10%). De wethouders Financiën vertegenwoordigen hun gemeente in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders). De wethouders Ruimtelijke Ordering (i.g.v. Hilversum de projectwethouder Crailo) vertegenwoordigen hun gemeente in het Bestuurlijk Overleg.	
Bestuurlijke deelname van de gemeente		
Partners	Gemeenten Hilversum en Gooise Meren	
Doel en openbaar belang	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.	
	2020	2021
Financiële belang van de gemeente	Zie toelichting	Zie toelichting
Financieel resultaat van de verbonden partij	Zie toelichting	Zie toelichting
Toelichting	In maart 2020 heeft de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als bijlage van de jaarrekening 2018/2019 van GEM Crailo BV vastgesteld. De omvang van de Intergemeentelijke grondexploitatie bedraagt circa € 75 mln waarbij de geprognostiseerde winst van de grondexploitatie op eindwaarde per 31 december 2029 € 1,85 mln bedraagt, conform eerdere verwachtingen (contante waarde per 1 januari 2019: € 1,49 mln). Het financieel resultaat van de verbonden partij vloeit voort uit de intergemeentelijke grondexploitatie, die jaarlijks geactualiseerd wordt.	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.000	€ 1.000
Vreemd vmogen van de verbonden partij	Zie toelichting	Zie toelichting
Toelichting	Het volgestorte aandeelekapitaal van Gem Crailo BV bedraagt (oprichting 1 mei 2018) € 1.000. Het Larens aandeel daarin is 10% (€ 100). GEM Crailo BV heeft een kredietfaciliteit bij de BNG Bank van € 20 mln., waarvan de maximale opnamelimiët tot 1 juli 2020 is vastgesteld op € 10 mln. De gemeente Hilversum staat voor 45% borg (gemeente Gooise Meren voor 45% en gemeente Laren voor 10%).	

Relevante beleidsinformatie	Richtinggevend is het Ambitiedocument, dat door de gemeenteraden van de drie gemeenten is vastgesteld op 18 december 2017. Ten behoeve van de gebiedsontwikkeling hebben de gemeenteraden van de drie deelnemende gemeenten eveneens op 18 december 2017 de intergemeentelijke grondexploitatie vastgesteld, die op 21 december 2017 is ondertekend. Op 19 december 2017 hebben de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten de samenwerkingsovereenkomst vastgesteld, waartoe GEM Crailo BV is toegetreden op basis van de op 17 juli 2018 door de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten vastgestelde akte van toetreding. Op initiatief van de gemeenteraden is de Verordening voor de Radenadviescommissie opgesteld. Met de Verordening wordt beoogd de controlerende rol van de gemeenteraad in de realisatiefase van de Gebiedsontwikkeling Crailo te versterken. Ondertussen is de opgestelde Milieu Effect Rapportage (MER) vastgesteld en wordt hard gewerkt op definitieve vaststelling van het Beestemmingsplan (BP) met bijkomende beslissingsdocumenten.
Risico's	In de vergadering van 18 december 2017 is de raad geïnformeerd over de risico's. In maart 2021 heeft de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als bijlage bij de jaarrekening 2020 van de GEM Crailo BV vastgesteld inclusief een risico- en gevoeligheidsanalyse. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is dit uitvoerig beschreven.
Programma Website	8. Bouwen en Wonen

Paragraaf G - Grondbeleid

Algemeen

Onder grondbeleid verstaan we het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om de ruimtelijke, en deels ook economische doelstellingen te realiseren. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

Grondbeleid van de gemeente

In Laren is de nog te vergeven ruimte zeer schaars, met weinig speelruimte voor ontwikkelingen. Het grondbeleid voor de gemeente, vastgelegd in de nota Grondbeleid (2020), is vooral gericht op de regisserende functie van de gemeente. De gemeente heeft een belangrijke taak op het gebied van het behoud van de leefbaarheid en het karakter van de gemeente en de versterking van de aanwezige kwaliteit. Hiermee wordt een vervolgstap gezet in de intensivering van het gemeentelijk grondbeleid.

De gemeente heeft naast de eigen beleidsregels natuurlijk ook te maken met de regelgeving van de overheid. In 2016 zijn de BBV-regels aangepast en geactualiseerd. In de Notitie faciliterend grondbeleid zijn de verslagleggingsregels aangepast. Dit komt voort uit de scherpere afbakening van de taken en ook door de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb).

In de notitie is het onderscheid tussen het actieve en het faciliterend grondbeleid nader toegelicht. Bij actief grondbeleid voert de gemeente zelf alle fasen uit. Aankoop, sloop, bouw- en woonrijp maken tot het uitgeven van de kavels aan toe. De gemeente heeft hierbij de gronden in bezit.

Bij faciliterend grondbeleid treedt de gemeente alleen op als overheid die de plannen van de particulier faciliteert. De daarmee gepaard gaande kosten zijn verhaalbaar. Dit op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordeningen (Bro) die het mogelijk maken de kosten op degene die daarvan profijt hebben, worden verhaald.

In de bovengenoemde notitie worden nog een aantal zgn. stellige uitspraken gedaan (vergelijkbaar met wetgeving, waarbij slechts gemotiveerd kan worden afgeweken). De belangrijkste hebben betrekking op de wijze dat de kosten en opbrengsten moeten worden verantwoord. Ook worden richtlijnen gegeven op de wijze waarop met de kosten (voorbereidingskosten, maximale termijn van kostenverhaal, informatievoorziening aan de raad) moet worden omgegaan.

Het beleid van de gemeente dient te worden aangepast aan het bepaalde in de BBV voorschriften. De regelgeving betekent niet dat de gemeente haar beleidsvrijheid geheel verliest. De BBV regelgeving is meer gericht op de wijze van uitvoering en verantwoording. De keuze te kiezen voor een actieve of faciliterende grondbeleid blijft toebehoren aan de raad.

Voor het grondbeleid zijn de doelstellingen als volgt geformuleerd:

1. het tijdig mogelijk maken van het maatschappelijk, en door de gemeente gewenst, ruimtegebruik. Hoofdzakelijk door het actueel maken en houden van de bestemmingsplannen;
2. het realiseren van nieuwe ontwikkelingen met een evenwichtige verdeling van kosten en opbrengsten;
3. het bevorderen van de kwaliteit van de openbare werken en de openbare ruimte;
4. het beleid moet, gezien de taakstelling van het bestuur en de beperkte ruimte voor ontwikkelingen, uitdrukkelijk gericht zijn op een regisserende rol van de gemeente.

In het kader van grondbeleid zijn drie typen projecten te onderscheiden:

1. projecten met een gemeentelijke grondexploitatie

Project Crailo

Het ontwerpbestemmingsplan met MER en beeldkwaliteitsplan heeft begin 2021 ter inzage gelegen voor zienswijzen. In juli 2021 is het bestemmingsplan met MER en beeldkwaliteitsplan voor de ontwikkeling van 590 woningen en 5 hectare bedrijvigheid aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden. Het college heeft in haar vergadering van juni 2021 de Beleidsregel Mobiliteit en parkeren Buurtschap Crailo, de Beleidsregel Natuurinclusief bouwen en inrichten Buurtschap Crailo en het Besluit Hogere grenswaarden bestemmingsplan Buurtschap Crailo vastgesteld. De grondexploitatie wordt eenmaal per jaar geactualiseerd aan de hand van de feitelijke en verwachte economische omstandigheden, waarbij de planeconoom in samenspraak met de projectleider de budgetten en de werkelijke bestedingen in kaart brengt. De raad is over de GREX 2021 in mei/juni 2021 geïnformeerd.

Ligweide Biezem

In 2015 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor de herontwikkeling van een deel van de voormalige ligweide van het zwembad naar woningbouw. Besloten is om de kosten te dekken met de verwachte opbrengsten. In december 2020 is hiervoor een grondexploitatie geopend. In de jaarrekening 2021 wordt deze exploitatie voor de eerste maal herzien.

2. projecten met een kostenverhaal (faciliterende rol)

De gewijzigde BBV-voorschriften biedt gemeenten de gelegenheid om gemeentelijke kosten te verhalen op een initiatiefnemer en/of grondeigenaar, wanneer de gemeente bij een ontwikkeling geen eigen grondbezit heeft. Het gaat hier niet alleen om kosten die te maken hebben met bijvoorbeeld bestemmingsplanwijziging, maar ook op het gebied van investeringen die de gemeente moet doen aan wegen, groen en water (riolering). De gemeente gaat er allereerst vanuit het kostenverhaal privaat te regelen, met een zogenaamde anterieure overeenkomst. Daarbij wordt zij nu gesteund door de wettelijke bepalingen. Voorbeelden hiervan zijn de herontwikkeling van Stationsweg 1 en Rabobank.

3. Voorbereidingskrediet

Wanneer in de aanloop naar het openen van een grondexploitatie gemeentelijke kosten worden gemaakt om de haalbaarheid van een ontwikkeling te onderzoeken, een ontwikkelstrategie te bepalen of contractering voor te bereiden, wordt budget aangevraagd.

Het budget wat hiervoor nodig is, wordt door de gemeenteraad gevoteerd in de vorm van een voorbereidingskrediet. Deze kosten kunnen (onder voorwaarden) worden opgenomen in de gemeentelijke grondexploitatie en worden verrekend. Op dit moment zijn er geen voorbereidingskredieten.

B. Financiële begroting

B.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting

B.1.1 Meerjarenbegroting 2022 – 2025

Omschrijving	Realisatie 2020	Begr. 2021 v. wijziging	Begr. 2021 na wijziging			Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Programma:	Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
1. Bestuurszaken	-383.226	979.668	977.598	-	1.022.770	1.022.770	1.023.430	1.023.430	1.023.430
2. Burgerzaken	202.472	484.358	484.358	-144.500	592.069	447.569	447.569	447.569	447.569
3. Openbare orde en veiligheid	1.241.761	1.315.870	1.362.870	-86.760	1.601.720	1.514.960	1.513.180	1.512.925	1.512.661
4. Wegen, groen, water en verkeer	2.679.805	2.673.306	2.950.053	-84.822	2.721.421	2.636.599	2.447.867	2.466.135	2.433.459
5. Onderwijs	458.028	431.124	459.004	-107.532	627.342	519.810	462.359	549.791	624.461
6. Cultuur, sport en recreatie	1.823.177	947.041	1.089.111	-374.088	1.268.132	894.044	794.018	786.038	910.398
7. Sociaal Domein	7.512.086	7.308.966	7.367.830	-2.258.811	9.612.352	7.353.541	7.227.044	7.084.292	7.045.824
8. Bouwen en wonen	214.353	184.828	253.428	-855.663	1.522.414	666.751	556.007	555.603	555.671
9. Milieu en duurzaamheid	-230.776	-301.412	-8.523	-2.904.452	2.624.941	-279.511	-594.297	-603.786	-578.375
10. Grondexploitatie, dorpsver, economie	170.140	141.227	141.227	-47.280	214.586	167.306	167.334	167.357	167.380
Totaal programma's	13.687.819	14.164.976	15.076.956	-6.863.908	21.807.747	14.943.840	14.044.510	13.989.353	14.142.478
Algemene dekkingsmiddelen	-17.094.038	-18.171.975	-17.292.135	-18.846.943	800.810	-18.046.133	-18.235.418	-18.352.506	-18.483.140
Overhead	4.619.532	4.544.577	4.644.577	-302.000	4.641.690	4.339.690	4.282.320	4.297.847	4.308.355
Onvoorzien	-	10.000	10.000	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geraamde saldo van baten en lasten	1.213.313	547.578	2.439.398	-26.012.851	27.260.247	1.247.396	101.412	-55.306	-22.308
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	-1.188.963	-303.069	-2.126.289	-169.912	-	-169.912	-29.156	-	-
Het geraamde begrotingsresultaat	24.350	244.509	313.109	-26.182.763	27.260.247	1.077.484	72.256	-55.306	-22.308

B.1.2 Effecten na programmabegroting 2021

Na de vaststelling van de programmabegroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 is voor de meerjarenbegroting 2023-2025 een aantal begrotingswijzigingen van toepassing. Voor een belangrijk deel heeft de raad zich daarover al uitgesproken in de kadernota 2022. Daarbovenop heeft zich een aantal nieuwe mutaties voorgedaan, hetzij door bestuurlijke besluitvorming, hetzij door autonome ontwikkelingen.

Toelichting DVO 2021

In de begroting 2022-2025 is de DVO 2021 uitgewerkt. De uitwerking hiervan levert verschillen per programma op. Deze verschillen kunnen groot zijn en heeft alles te maken met de verwachte werkzaamheden voor de komende jaren en onder welke programma's (taakvelden) deze werkzaamheden vallen. Per saldo heeft het vernieuwen van de onderliggende DVO saldo-technisch geen effect op het resultaat, het betreffen enkel verschuivingen in de uur-inzet op beleidsproducten.

Toelichting kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. De berekende rentelasten worden vanuit het taakveld treasury verdeeld over de activa, waardoor het rentedeel van de kapitaallasten neutraal over alle programma's door de begroting loopt. Het afschrijvingsdeel heeft echter wel effect op het resultaat. De rente is voor de begroting 2022 berekend op 0,20% (was in 2021 ook 0,2%). De verschillen in kapitaallasten worden dan ook voornamelijk veroorzaakt door een verschil in rentetoerekening, maar ook als het gevolg van wijzigingen in de investeringsplanning. In de uiteenzetting van de financiële positie is het totaal effect van de kapitaallasten gepresenteerd.

In onderstaande tabel worden alle nieuwe mutaties genoemd. De toelichting op deze verschillen zijn per programma opgenomen in het eerder gepresenteerde programmaplan waarbij daar waar noodzakelijk en mogelijk meer toelichtingen vermeld zijn.

Meerjarenperspectief 2022-2025	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Meerjarenbegroting programmabegroting 2021	459.333	-7.939	-317.368	-317.368
• Mutaties kadernota 2022 - 2025	296.689	6.895	41.980	22.054
Meerjarenbegroting kadernota 2022	756.022	-1.044	-275.388	-296.144
Nieuwe mutaties per programma na kadernota 2022				
Programma 1. Bestuurszaken				
• Verwerking DVO in begroting 2022	3.266	3.266	3.266	3.266
• Bijstelling personeelsbegroting	50.465	66.465	66.465	66.465
• Actualisatie kapitaallasten	5.771	5.771	5.771	5.771
• Nwe overeenkomst met accountant verlenging 2 jr	4.500	5.060	5.060	5.060
Totaal mutaties programma 1. Bestuurszaken	64.002	80.562	80.562	80.562
• Bijstelling personeelsbegroting	-208	-208	-208	-208
• Verwerking DVO in begroting 2022	-36.582	-36.582	-36.582	-36.582
Totaal mutaties programma 2. Burgerzaken	-36.789	-36.789	-36.789	-36.789
• Bijstelling budgetten onderhoud brandweerkazerne	15.800	15.800	15.800	15.800
• Verwerking DVO in begroting 2022	155.676	155.676	155.676	155.676
• Saldo van de overige verschillen	4.067	4.651	4.335	4.071
Totaal mutaties progr. 3. Openb. orde en veiligheid	176.443	176.127	175.811	175.547

Meerjarenperspectief 2022-2025	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
• Actualisatie investeringsplanning en rente-omslag	15.249	9.832	9.182	-12.706
• Verwerking DVO in begroting 2022	-163.480	-163.480	-163.480	-163.480
• Bijstelling budgetten inzake storkosten vuil OR	17.000	17.000	17.000	17.000
• Onderhoud groen /bomen op de Brink	15.000	-	-	-
• Bijstelling kapitaallasten geactiveerde kosten	50.714	6.498	19.189	8.400
• Saldo van de overige verschillen	75	75	75	75
Totaal mut. progr. 4. Wegen, groen, water en verk.	-95.940	-130.075	-118.035	-150.711
• Verwerking DVO in begroting 2022	1.980	1.980	1.980	1.980
• Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed	49.739	49.739	49.739	49.739
• Mutaties inzake leerlingenvervoer	10.466	10.466	10.466	10.466
• Saldo van de overige verschillen	1.146	-12.730	295	-34
Totaal mutaties programma 5. Onderwijs	63.330	49.455	62.480	62.150
• Incidentele mutatie gemeentelijke bijdrage Singer	10.000	-100.000	-100.000	30.000
• Bijstelling van subsidiepost sport 2022, reserve nul	-14.354	-	-	-
• DVO 2021 - BEL Combinatie	8.216	8.216	8.216	8.216
• Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed	-9.980	-8.880	-8.880	-8.880
• Vervallen incident. subs. Cultuureducatie met Kwal.	-	-	-	-8.844
• Saldo van de overige verschillen	-12.447	-13.145	-17.824	-14.619
Totaal mutaties programma 6. Cult., sport en recr.	-17.566	-113.810	-118.488	5.872
• Bijstand	-159.209	-3.209	12.791	12.791
• Participatie	-1.000	25.087	-1.000	-41.000
• Individuele voorzieningen WMO	33.300	33.300	33.300	33.300
• Maatwerkdienstverlening 18+				
• Maatwerkdienstverlening Jeugdzorg	257.700	257.700	257.700	257.700
• Verhoging budget jeugdzorg / reclassering	12.600	12.600	12.600	12.600
• DVO 2021 - BEL Combinatie	4.282	4.282	4.282	4.282
• Gemeentelijke vastgoed Brink 29 Cultuurhuis	-	-21.100	-21.100	-21.200
• Verlaging huursom Brink 29 aflossing PHS	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
• Regio Gooi en Vechtstreek	-4.301	591	-103	-372
• Apparaatskosten HBEL	100.686	85.503	94.244	95.803
• Saldo van de overige verschillen	190	-63	-310	-513
Totaal mutaties programma 7. Sociaal Domein	214.240	364.341	362.405	322.491
• DVO 2021 - BEL Combinatie	387.962	387.962	387.962	387.962
• Opstellen woonzorgvisie	20.000	-	-	-
• Beheer gemeentelijke vastgoed	8.285	8.285	8.285	8.285
• Inflatoire meeropbr. bouw-/omgevingsvergunningen	-50.000	-15.000	-15.000	-15.000
• Lagere last GR OFGV ivm uitstel omgevingswet	-11.860	-11.860	-11.860	-11.860
• Saldo van de overige verschillen	-301	-193	-101	-33
Totaal mutaties programma 8. Bouwen en wonen	354.086	369.194	369.286	369.354
• DVO 2021 - BEL Combinatie	-62.785	-62.785	-62.785	-62.785
• Actualisatie investeringsplanning en rente-omslag	-	-19.223	-11.754	-22.964
• Hogere inkomsten graf- en begraafrechten	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000

Meerjarenperspectief 2022-2025	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
• Kostendekkendheid heffing riool	155.575	67.963	60.463	93.763
• Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	143.259	25.186	8.879	25.107
• Toename kapitaallaten vanuit nwe investeringen	140.527	111.038	111.038	111.038
• Opstellen geluidskaart op aangeven afd. RO/OR	6.000	-	-	-
• Vervallen budget Masterplan 't Gooi	-16.200	-16.200	-16.200	-16.200
• Bijdrage aan de GR Gooiergracht Vijzelgemaal GVE	6.000	6.000	6.000	6.000
• Mutatie budgetten Regio Gooi & Vechtstreek	-10.130	-22.291	-9.279	-9.243
• Saldo van de overige verschillen	205	205	205	205
Totaal mut. programma 9. Milieu en duurzaamheid	322.450	49.884	46.566	85.389
• DVO 2021 - BEL Combinatie	25.666	25.666	25.666	25.666
• Saldo van de overige verschillen	413	441	461	487
Totaal mut. progr. 10. GREX, dorpsvern. en econ.	26.079	26.107	26.130	26.153
• Actualisatie rente-omslag 2021 – 2024 Treasury	16.754	12.871	-594	-5.211
• DVO 2021 - BEL Combinatie	105.766	105.766	105.766	105.766
• Bijstelling OZB-inkomsten o.b.v. nwe kengetallen	114.172	103.753	125.097	113.038
• Effecten meicirculaire 2020 (algemene uitkering)	-392.898	-325.201	-235.431	-291.580
• Extra bijdrage Rijk SD 1,314 mrd structureel Laren	-412.469	-	-	-
• Extra bijdrage Rijk SD 1,314 mrd 75% struct. Laren	-	-342.312	-321.359	-296.168
• Uitbesteden belastingtaken aan Huizen meerkosten	-	125.073	125.073	125.073
• Uitbesteden belastingtaken aan Huizen incidenteel	184.194	-	-	-
• Vrijval budgetten na uitb. belastingtaken aan Huizen	-	-34.950	-34.950	-34.950
• Saldo van de overige verschillen	-	-	-	-
Totaal mutaties algemene dekkingsmiddelen	-384.481	-355.000	-236.358	-284.032
• DVO 2021 - BEL Combinatie	-429.568	-429.568	-429.566	-429.568
• Gemeentelijke vastgoed / afst. Raadhuis	-	-49.600	-49.600	-49.600
• Taakmutatie Wet Openbaarheid Overheid Structureel	40.319	50.466	60.633	71.045
• Taakmutatie Wet Openbaarheid Overheid Incidenteel	47.893	47.987	48.180	48.602
• Actualisatie salarislsten, premies e.d.	-32.527	-32.527	-32.527	-32.527
• Beheer gemeentelijk vastgoed	21.235	21.235	21.235	21.235
• Mutatie n.a.v. bijstelling onderhoudsplannen	-25.400	-10.400	-10.400	-10.400
• Saldo van de overige verschillen	-652	-7.877	-1.441	-1.776
Totaal mutaties overhead	-378.754	-410.284	-393.487	-382.979
•	-	-	-	-
Totaal mutaties onvoorzien	-	-	-	-
• Actualisatie mutatie reserves	14.354	3.289	-	-
Totaal mut. toevoeg. en onttrekkingen reserves	14.354	3.289	-	-
Totaal nieuwe mutaties meerjarenraming	321.462	73.300	220.082	273.006
Meerjarenbegroting 2022 - 2025	1.077.484	72.256	-55.306	-22.308

B.1.3 Incidentele baten en lasten

Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting. Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die zich maximaal drie jaar achtereen voordoen. Hierbij hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als “structureel”.
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten. In het overzicht is dit vertaald door naast de incidentele last ook de mutatie uit de reserve te presenteren.
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan 3 jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan 3 jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.
- Daarnaast wordt gewerkt met de door de provincie aangeleverde handreiking “Verduidelijking Structurele en Incidentele Baten en Lasten”.

Incidentele baten en lasten per programma	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
A. Incidentele baten				
	-	-	-	-
Bijdrage t.b.v. verduurzaming Bomen Brink	-15.000	-	-	-
Vrijval reserve sport- en accommodaties	-85.646	-	-	-
Bijdrage t.b.v. preventief voorveld	-40.000	-3.179	-	-
Bijdrage t.b.v. uitvoering "Werken aan Werk"	-29.266	-25.977	-	-
	-	-	-	-
Onttrekkingen aan de reserves	-169.912	-29.156	-	-
Totaal incidentele baten	-169.912	-29.156	-	-
B. Incidentele lasten				
Bijdrage in oprichting Jeugdbrandweerkorps	1.875	-	-	-
1. Bestuurszaken	1.875	-	-	-
Verduurzaming Bomen Brink	15.000			
Extra inzet Bladcampagne	30.000			
Extra bestrijking Eiken Processessie Rups (EPR)	34.000			
4. Wegen, groen, water en verkeer	79.000	-	-	-
Kwaliteitskader Onderwijshuisvesting	-	-	75.000	150.000
5. Onderwijs	-	-	75.000	150.000
Feestweek Laren	15.000	-	-	-
Incidentele subsidie sport- en accommodaties	85.646	-	-	-
Incidenteel lagere bijdrage Singer	-110.000	-	-	-
Financiering project Cultuureducatie Met Kwaliteit II	8.844	8.844	8.844	-
Incidentele bijdrage inrichting gymzalen	30.000	-	-	-
6. Cultuur, sport en recreatie	29.490	8.844	8.844	-

Incidentele baten en lasten per programma	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
B. Incidentele lasten (vervolg)				
Uitgaven buursportcoaches	41.048	-	-	-
Uitvoeringsbudget buurtsportcoaches	5.000	-	-	-
Lokale besparingsmaatregel inzake bewindvoering	-	-	-2.000	-2.000
Project kansrijke start	4.290	-	-	-
Uitvoering "Werken aan Werk"	29.266	3.179	-	-
7. Sociaal Domein	79.604	3.179	-2.000	-2.000
Implementatiekosten Omgevingswet	123.800	-	-	-
Onderhoud Kraanbaan in plan Houtzagerij	-	-	1.600	1.600
Eenmalig opstellen Woonzorgvisie	20.000	-	-	-
Kostendekkendheid afval	-	2.576	7.953	29.434
Kostendekkendheid riool	-	14.541	5.209	45.037
9. Milieu en duurzaamheid	143.800	17.117	14.662	75.971
GR Regio G&V opgave meerkosten eenmalig	5.202	-	-	-
Opstellen geluidskaart incidenteel / eenmalig benodigd	6.000	-	-	-
10. Grondexploitatie, dorpsvernieuwing	11.2020	-	-	-
Overdracht belastingtaken naar Huizen bestandsopschoning "Schoon door de poort"	58.296			
Overdracht belastingtaken naar Huizen "Transitiekosten uitbesteding"	125.898			
Overhead	184.194	-	-	-
Totaal incidentele lasten	539.165	29.140	96.506	223.971
Saldo incidentele baten en lasten	369.253	-16	96.506	223.971

B.1.4 Structurele mutatie reserves

Een storting en/of onttrekking aan een reserve is per definitie incidenteel, tenzij er redenen zijn deze structureel te ramen (bijvoorbeeld ter dekking van rente- en afschrijvingslasten). In de begroting 2021 van Laren zijn geen structurele mutaties met de reserves opgenomen.

B.1.5 Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Structureel evenwicht

Structureel evenwicht betekent dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De incidentele lasten mogen worden gedekt door structurele en door incidentele baten. De raad heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. De financieel toezichthouder heeft de wettelijke taak om te beoordelen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk structureel. In de begroting moet daarom een limitatief overzicht van de incidentele baten en lasten worden gegeven (zie B.1.3).

Reëel evenwicht

Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn. De gemeente moet zich rekenschap geven van daadwerkelijk te verwachten groei of afname van baten en lasten.

Structureel en reëel begrotingsevenwicht gemeente Laren

Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat over blijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten). Voor de jaren 2021 en 2022 is dit nog niet het geval, maar voor de jaren vanaf 2023 is op basis van de ramingen wel sprake van een structureel evenwicht.

De te verwachte tekorten in 2021 en 2022 worden in beginsel gedekt vanuit de algemene reserve (de weerstandscapaciteit). Aangezien de verwachting is dat het evenwicht zich na deze jaren herstelt zijn verdere ombuigingen, naast de taakstellingen/bezuinigingen zoals reeds opgenomen in deze begroting, vooralsnog niet nodig. Hieronder is de berekening opgenomen van het structureel saldo voor de meerjarenbegroting 2021 – 2024.

Berekening structureel saldo		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Geraamd resultaat		1.077.484	72.256	-55.306	-22.308
-/-	Incidentele lasten	-539.165	-29.140	-96.506	-223.971
+	Incidentele baten	-	-	-	-
-/-	Incidentele toevoegingen reserves	-	-	-	-
+	Incidentele onttrekkingen reserves	169.912	29.156	-	-
Structureel saldo begroting		708.231	72.272	-151.812	-246.279
Structureel evenwicht?		Nee	Nee	Ja	Ja

B.2 Uiteenzetting financiële positie

B.2.1 Geprognosticeerde begin- en eindbalans

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 20; lid 1 b) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen onder de uiteenzetting van de financiële positie. Het meerjarig opnemen van de geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte

Geprognosticeerde balans	Realisatie 2020	Begr. 2021na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Activa						
(Im)materiële vaste activa	22.642.608	26.249.796	30.097.144	32.240.899	33.788.725	32.393.740
- Geactiveerde investeringen	22.642.608	26.249.796	24.805.003	23.374.988	21.980.130	20.844.674
- Investeringsplanning	-	-	5.292.141	8.865.911	11.808.595	11.549.066
Financiële vaste activa	15.486.269	14.992.089	14.828.206	14.664.323	14.500.440	14.336.557
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	6.319.738	3.411.985	5.646.227	5.498.531	4.068.620	2.326.122
Liquide middelen	-	20.657	145.087	176.539	176.539	43.338
Overlopende activa	2.079.937	2.079.937	2.079.937	2.079.937	2.079.937	2.079.937
Totaal activa	46.528.552	46.754.463	52.796.601	54.660.229	54.614.260	51.179.695
Passiva						
Eigen vermogen	5.839.648	3.962.040	2.723.042	2.646.778	2.719.270	2.827.746
- Algemene reserve	3.318.003	2.719.394	2.719.394	2.719.394	2.719.394	2.719.394
- Bestemmingsreserve(s)	2.545.995	1.058.964	888.052	858.696	858.696	858.696
- Te bestemmen resultaat (boekjaar)	-24.350	183.682	-1.068.086	-46.908	72.492	108.476
- Nog te bestemmen resultaat (cumulatief)	-	-	183.682	-884.404	-931.312	-858.820
Voorzieningen	1.728.711	1.605.529	1.196.183	1.196.075	1.037.614	804.573
Vaste schulden met looptijd > 1 jaar	26.687.482	29.699.518	37.390.000	39.330.000	39.370.000	36.060.000
- Langlopende leningen	26.687.482	23.699.518	20.490.000	18.280.000	16.270.000	14.760.000
- Nieuwe leningen (financieringsbehoefte)	-	6.000.000	16.900.000	21.050.000	23.100.000	21.300.000
Vlottende schulden met looptijd < 1 jaar	8.862.222	8.076.887	8.076.887	8.076.887	8.076.887	8.076.887
Overlopende passiva	3.410.489	3.410.489	3.410.489	3.410.489	3.410.489	3.410.489
Totaal passiva	46.528.552	46.754.463	52.796.601	54.660.229	54.614.260	51.179.695

B.2.2 Toelichting geprognosticeerde balans

(Im)materiële vaste activa

Alle (im)materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en eventuele bijkomende kosten), verminderd met de ontvangen subsidies, de direct gerelateerde bijdragen, de jaarlijkse afschrijvingslasten en de afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Ten behoeve van de berekening van het EMU-saldo is hierbij onderscheid gemaakt tussen activa dat reeds is geactiveerd en de nog te activeren en af te schrijven investeringen. De nieuwe investeringen inclusief afschrijvingslasten zijn opgenomen in de investeringsplanning.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor een gedetailleerd overzicht van de meerjarige financiële vaste activa wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Deze balanspost bestaat voornamelijk uit de uitzetting in 's Rijks schatkist en de debiteuren. In de geprognosticeerde balans is deze balanspost, in samenhang met de liquide middelen, gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva.

Liquide middelen

In de geprognosticeerde balans wordt deze balanspost gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva. Indien de balanspost groter is dan het limiet van het schatkistbankieren (€250.000) wordt het overtollig saldo toegevoegd aan de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

Overlopende activa

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2020.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Voor een overzicht van het verloop van reserveposities wordt verwezen naar de staat van reserves. Het geprognosticeerde begrotingsresultaat staat gepresenteerd in het overzicht van de meerjarenbegroting 2022-2025.

Vaste schulden

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de te verwachten aflossingen. Daarnaast is ook de externe financieringsbehoefte inzichtelijk gemaakt. Voor een gedetailleerd overzicht van de meerjarige vaste schulden wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2020 waarbij een correctie plaatsvindt voor het maximale kasgeld.

Overlopende passiva

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2020.

B.2.3 Investeringsplanning 2022 – 2025

Investeringsplan

De gemeente Laren investeert jaarlijks miljoenen euro's in fysieke infrastructuur, groenvoorzieningen, (onderwijs)huisvesting, ICT, bedrijfsmiddelen etc. Het kenmerk van deze investeringen is dat zij hun nut over meerdere jaren bewijzen. Daarom mogen de (kapitaal)lasten van een investering (rente en afschrijving) over meerdere jaren gespreid worden. Een investeringsbudget wijkt daardoor af van een regulier budget in de begroting. Een regulier budget beperkt zich tot één jaar en wordt aan het einde van het jaar via de jaarrekening afgerekend. Een investeringsbudget wordt veelal pas na meerdere jaren afgerekend en afgesloten.

De investeringen worden jaarlijks in een meerjareninvesteringsplan voor de komende vier jaar opgenomen. Het meerjareninvesteringsplan is een totaaloverzicht van alle voorgenomen investeringen, ongeacht de wijze waarop deze gedekt worden. Een investering kan geheel of gedeeltelijk worden gedekt uit inkomsten, zoals bijdragen uit reserves of bijdragen van rijk, provincie, of derden. De hardheid van de inkomsten moet echter wel verzekerd zijn. Het overgrote deel van de investeringen wordt gedekt door de investering over meerdere jaren af te schrijven en de kapitaallasten van de investering in de exploitatiebegroting op te nemen.

Het berekenen van de kapitaallasten vindt plaats door het maken van een reële inschatting van de cashflow van investeringen in de jaren (de kasuitgaven op een investering). Dat geldt voor de investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2022 - 2025 maar ook voor de lopende investeringen. Het meerjareninvesteringsplan wordt opgesteld volgens de bepalingen uit de financiële verordening van de gemeente Laren.

Ontwikkeling kapitaallasten

Het totaal van de kapitaallasten in de begroting 2022 - 2025 laat ten opzichte van de begroting 2021 een voordelige ontwikkeling zien.

Het voordelig verschil in kapitaallasten ontstaat voor een deel door vertraging en verschuivingen in de investeringsplanning. Het later afronden van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar latere boekjaren hetgeen zich kenmerkt doordat het verschil in kapitaallasten in de latere boekjaren weer kleiner wordt.

Het grootste voordeel in kapitaallasten ontstaat door een aanzienlijk lagere rentetoerekening aan de investeringen op basis van de herrekende rente-omslag (zie paragraaf financiering). De lagere rentetoerekening aan de programma's leidt overigens tot een nagenoeg gelijk nadeel op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen), waardoor het voordelig rente-effect voor de algehele begroting verwaarloosbaar is.

Meerjareninvesteringsplan

Alle investeringen voor de periode 2021 tot en met 2025 worden weergegeven in het meerjareninvesteringsplan.

Investeringsplanning 2022-2025	Invest.- bedrag	Afschrijf- termijn	Boekjaar 2022		Boekjaar 2023		Boekjaar 2024		Boekjaar 2025	
Investeringsjaar			Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente
Investeringen 2014										
Eemnesserweg VRI	15.000	15	-	-	-	-	1.000	8	1.000	7
Eemnesserweg infra verkeerslichten	45.000	40	-	-	-	-	1.125	23	1.125	22
Totaal investeringen 2014			-	-	-	-	2.125	30	2.125	29
Investeringen 2018										
Maatregelen w ateroverlast	137.515	40	-	-	3.438	138	3.438	67	3.438	65
Totaal investeringen 2018			-	-	3.438	138	3.438	67	3.438	65
Investeringen 2019										
Maatregelen w ateroverlast	175.000	40	-	-	-	-	4.375	88	4.375	85
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	150.000	25	-	-	6.000	150	6.000	72	6.000	69
Wateroverlast - afkoppeling gemeentelijke panden	26.000	25	-	-	1.040	26	1.040	12	1.040	12
Totaal investeringen 2019			-	-	7.040	176	11.415	172	11.415	166
Investeringen 2020										
Reconstructies w egen: (w egenschouw)	66.600	40	-	-	1.665	67	1.665	33	1.665	32
Reconstructies w egen: (rioolaandeel)	7.840	40	-	-	196	8	196	4	196	4
Maatregelen w ateroverlast	150.000	40	-	-	-	-	3.750	75	3.750	73
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	100.000	25	-	-	4.000	100	4.000	48	4.000	46
Project w ateroverlast (GRP)	412.000	40	-	-	10.300	412	10.300	201	10.300	196
Wateroverlast - afkoppeling gemeentelijke panden	48.000	25	-	-	-	-	1.920	24	1.920	23
Inrichten gymlokaal Standelkruid	44.106	10	-	-	4.411	44	4.411	20	4.411	18
Totaal investeringen 2020			-	-	20.572	631	26.242	405	26.242	392

Investeringsplanning 2022-2025	Invest.- bedrag	Afschrijf- termijn	Boekjaar 2022		Boekjaar 2023		Boekjaar 2024		Boekjaar 2025	
Investeringsjaar			Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente
Investeringen 2021										
Reconstructies wegen: (w egenschouw)	750.960	40	-	-	18.774	751	18.774	366	18.774	357
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	5.374	215	5.374	105	5.374	102
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	1.000	40	1.000	20	1.000	19
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	1.000	20	1.000	10	1.000	9
Project w ateroverlast (GRP)	2.100.000	40	-	-	52.500	2.100	52.500	1.024	52.500	998
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	100.000	25	-	-	4.000	100	4.000	48	4.000	46
Totaal investeringen 2021			-	-	82.648	3.226	82.648	1.572	82.648	1.530
Investeringen 2022										
Reconstructies wegen: (w egenschouw)	750.960	40	-	-	18.774	751	18.774	366	18.774	357
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	5.374	215	5.374	105	5.374	102
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	56.240	40	-	-	1.406	56	1.406	27	1.406	27
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	-	-	1.000	20	1.000	20
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	-	-	1.000	10	1.000	10
Project w ateroverlast (GRP)	2.100.000	40	-	-	-	-	52.500	1.050	52.500	1.024
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	100.000	25	-	-	4.000	100	4.000	48	4.000	46
Totaal investeringen 2022			-	-	29.554	1.122	84.054	1.626	84.054	1.584
Investeringen 2023										
Reconstructies wegen: (w egenschouw)	750.960	40	-	-	-	-	18.774	375	18.774	366
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	-	-	5.374	107	5.374	105
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	56.240	40	-	-	-	-	1.406	28	1.406	27
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	-	-	-	-	1.000	20
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	-	-	-	-	1.000	10
Project w ateroverlast (GRP)	2.100.000	40	-	-	-	-	-	-	52.500	1.050
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	100.000	25	-	-	-	-	4.000	50	4.000	48
Totaal investeringen 2023			-	-	-	-	29.554	561	84.054	1.626
Investeringen 2024										
Reconstructies wegen: (w egenschouw)	750.960	40	-	-	-	-	-	-	18.774	375
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	-	-	-	-	5.374	107
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	56.240	40	-	-	-	-	-	-	1.406	28
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal investeringen 2024			-	-	-	-	-	-	25.554	511

Investeringsplanning 2022-2025	Invest.- bedrag	Afschrijf- termijn	Boekjaar 2022		Boekjaar 2023		Boekjaar 2024		Boekjaar 2025	
Investeringsjaar			Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente
Investerings 2025										
Reconstructies wegen: (w egenschouw)	750.960	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	56.240	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal investeringen 2025			-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal investeringen			-	-	143.251	5.292	239.475	4.433	319.529	5.904

B.2.4 Staat van de reserves 2021 - 2024

	Begroting 2021	Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
Reserves	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
R.93000 Algemene reserve	2.719.394	-	-	2.719.394	-	-	2.719.394	-	-	2.719.394	-	-	2.719.394
Totaal algemene reserve	2.719.394	-	-	2.719.394	-	-	2.719.394	-	-	2.719.394	-	-	2.719.394
R.93023 Reserve exploitatie WSI	29.504	-	-	29.504	-	-	29.504	-	-	29.504	-	-	29.504
R.93028 Reserve Sociaal Domein	134.771	-	29.266	105.505	-	3.179	102.326	-	-	102.326	-	-	102.326
R.93029 Reserve versnelde aanpak asfaltwegen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.93030 Reserve voormalig personeel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.93032 Reserve preventief voorveld	65.977	-	40.000	25.977	-	25.977	-	-	-	-	-	-	-
R.93033 Reserve uitbesteding Larense kunst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.93034 Reserve sport- en accommodaties	85.646	-	85.646	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.93035 Reserve Brinkplan Laren	383.066	-	15.000	368.066	-	-	368.066	-	-	368.066	-	-	368.066
R.93036 Reserve sociale huurwoningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.93037 Reserve Centrumplan Laren	360.000	-	-	360.000	-	-	360.000	-	-	360.000	-	-	360.000
R.93038 Res. klimaat- en duurzaamheidsbeleid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.93039 Res. comp. inkomstenderv. precario	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R.93040 Res. Maatschappelijk fonds Corona	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal bestemmingsreserves	1.058.964	-	169.912	889.052	-	29.156	859.896	-	-	859.896	-	-	859.896
Totaal reserves	3.778.359	-	169.912	3.608.447	-	29.156	3.579.291	-	-	3.579.291	-	-	3.579.291

Toelichting reserves

Algemene reserve

Het doel van de algemene reserve is het afdekken van algemene risico's en onvoorzienbare, niet uitstelbare en onvermijdelijke uitgaven, voor zover daarvoor geen dekking kan worden gevonden binnen de exploitatie. De algemene reserve dient als buffer voor eventuele tekorten en maakt onderdeel uit van het weerstandsvermogen.

Reserve exploitatie WSI

In de raad van 23 september 2009 is besloten om middelen beschikbaar te stellen voor toekomstige exploitatietekorten van het Warrekam-, Schering- en Inslag-project (WSI-project).

Reserve Sociaal Domein

Met ingang van 2015 (de decentralisaties) is één programma Sociaal Domein gecreëerd en daarbij is één reserve gevormd waarmee overschotten en tekorten van het programma Sociaal Domein opgevangen kunnen worden. Zolang de reserve beschikt over voldoende middelen ontstaat er feitelijk een gesloten (budgettair) systeem binnen de begroting van de gemeente Laren. De nog in de reserve aanwezige middelen zijn nu enkel nog bestemd voor uitgaven voor het Werken aan Werk. De middelen voor overschrijdingen binnen het Sociaal Domein bedraagt nihil.

Reserve preventief voorveld

Uit het rekeningresultaat 2016 is een specifieke reserve ingesteld voor innovatieve investeringen in het preventief voorveld binnen het Sociaal Domein. Met name nieuwe initiatieven in de vorm van incidentele subsidies of bewonersprojecten komen voor financiering uit deze reserve in aanmerking. Onttrekking aan de reserve vindt plaats aan de hand van daadwerkelijk gerealiseerde bijdragen of kosten, tot een maximum van het oorspronkelijk geraamde begrotingsbedrag.

Reserve sport- en accommodaties

Uit het rekeningresultaat 2017 is de reserve sport en sportaccommodaties gevormd ten behoeve van investeringen in sport en sportaccommodaties. Het restant van de reserve valt in 2022 vrij, bij niet besteding, ten gunste van het begrotingsresultaat.

Reserve Brinkplan Laren

Bij het besluit van de begroting 2019 is voorgesteld om deze bestemmingsreserve in te stellen ten laste van de algemene reserve. De reserve is bedoeld voor uitgaven in het door de raad vastgestelde Brinkplan.

Reserve sociale huurwoningen

Vanuit de verkoop van gemeentegrond in 2020 is de reserve sociale huurwoningen gevormd. Deze reserve kan ingezet worden voor de bouw van sociale huurwoningen in de gemeente Laren.

Reserve Centrumplan Laren

Bij het besluit van de jaarstukken 2019 is voorgesteld om deze bestemmingsreserve in te stellen ten laste van het te bestemmen rekeningresultaat. De reserve is bedoeld voor uitgaven in het door de raad vastgestelde Centrumplan (2017).

Reserve compensatie inkomstenderving precarioheffing

Bij het besluit van de jaarstukken 2019 is voorgesteld om deze bestemmingsreserve in te stellen ten laste van het te bestemmen rekeningresultaat. Deze reserve is bestemd voor de compensatie van de lagere precario inkomsten in de jaren 2020 en 2021 en kan daarna via de Raad worden opgeheven.

Reserve maatschappelijk fonds Corona

Bij het besluit in december 2020 is voorgesteld om deze bestemmingsreserve in te stellen ten laste van het een ontvangen incidentele bate ten behoeve van bestrijden nadelige gevolgen van de Corona-pandemie. Deze reserve is bestemd voor de compensatie van de verlaging huren en pachten ondernemers, matchingsbijdragen maatschappelijke instellen en ander hulp nodig hebbende instellingen zoals sportverenigingen e.d. Na uitgaven jaar 2020 is restant vrijgevalen naar exploitatie 2021 om daarin de overige verrekeningen te laten plaats vinden en kan daarna via de Raad worden opgeheven.

B.2.5 Staat van de voorzieningen 2021 - 2024

		begroting 2021 na wijz.	Begroting 2022			Begroting 2023		
Voorzieningen		Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
V.93200	Toekomstige pensioenen voormalig bestuurders	379.728	-	79.931	299.798	-	79.931	219.867
V.93209	Voorziening wachtgeld voormalig wethouders	113.869						
Voorzieningen toekomstige verplichtingen		493.597	-	79.931	299.798	-	79.931	219.867
V.93300	Eemnesserweg 19, Gemeentehuis	100.439	49.600	150.000	39	-	-	39
V.93302	Groene Gerritsenweg 2, Brandweergarage	67.572	72.900	191.156	-50.684	72.900	21.654	562
V.93303	Mendes da Costalaan 28, Kinderdagverblijf	34.713	21.100	5.419	50.394	21.100	10.128	61.366
V.93304	Van Nispen Seven 27, Schaap Hollander	15.463	1.800	10.087	7.176	1.800	-	8.976
V.93305	Van Nisen Seven 29, Historische Kring	19.740	-	215	19.525	-	1.920	17.605
V.93306	Hilversumseweg 51a, Aula	28.052	7.500	-	35.552	7.500	3.434	39.618
V.93307	Stationsweg 5, Hertenkamp	21.566	1.800	-	23.366	1.800	6.600	18.566
V.93308	Bij den Toren 2, Kerktoren	23.155	500	-	23.655	500	-	24.155
V.93309	Kerklaan 1, Huurwoning	35.448	7.900	14.714	28.634	7.900	-	36.534
V.93310	Brink 29, Brinkhuis	160.039	21.200	20.883	160.356	-	-	160.356
V.93311	Eemnesserweg 15a, Muziekcentrum	10.670	8.200	-	18.870	8.200	2.519	24.551
V.93312	Eemnesserweg 15, Kinderdagverblijf	134.555	5.700	21.373	118.882	5.700	3.636	120.946
Voorzieningen ter egalisatie van kosten		651.412	198.200	413.847	435.765	127.400	49.891	513.274
V.93202	Voorziening riolering	-	-	-	-	2.314	-	2.314
V.93207	Voorziening grafrechten	460.620	-	-	460.620	-	-	460.620
V.93208	Voorziening afvalstoffenheffing	-	-	-	-	-	-	-
Voorzieningen gelden derden, gebonden bestemming		460.620	-	-	460.620	2.314	-	462.934
Totaal voorzieningen		1.605.629	198.200	493.778	1.196.183	129.714	129.822	1.196.075

		Begroting 2024			Begroting 2025		
Voorzieningen		Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
V.93200	Toekomstige pensioenen voormalig bestuurders	-	79.931	139.937	-	79.931	60.006
V.93209	Voorziening wachtgeld voormalig wethouders						
Voorzieningen toekomstige verplichtingen		-	79.931	139.937	-	79.931	60.006
V.93300	Eemnesserweg 19, Gemeentehuis	-	-	39	-	-	39
V.93302	Groene Gerritsenweg 2, Brandweergarage	72.900	73.380	82	72.900	52.420	20.562
V.93303	Mendes da Costalaan 28, Kinderdagverblijf	21.100	12.744	69.722	21.100	36.320	54.502
V.93304	Van Nispen Seven 27, Schaap Hollander	1.800	2.563	8.213	1.800	9.934	79
V.93305	Van Nisen Seven 29, Historische Kring	-	5.893	11.712	-	11.373	339
V.93306	Hilversumseweg 51a, Aula	7.500	843	46.275	7.500	53.582	193
V.93307	Stationsweg 5, Hertenkamp	1.800	-	20.366	1.800	22.074	92
V.93308	Bij den Toren 2, Kerktoren	500	-	24.655	500	17.474	7.681
V.93309	Kerklaan 1, Huurwoning	7.900	-	44.434	7.900	27.041	25.293
V.93310	Brink 29, Brinkhuis	-	110.995	49.361	-	25.541	23.820
V.93311	Eemnesserweg 15a, Muziekcentrum	8.200	-	32.751	8.200	25.214	15.737
V.93312	Eemnesserweg 15, Kinderdagverblijf	5.700	958	125.688	5.700	22.507	108.881
Voorzieningen ter egalisatie van kosten		127.400	207.376	433.298	127.400	303.480	257.218
V.93202	Voorziening riolering	-	-	2.314	-	-	2.314
V.93207	Voorziening grafrechten	-	-	460.620	-	-	460.620
V.93208	Voorziening afvalstoffenheffing	1.445	-	1.445	22.970	-	24.415
Voorzieningen gelden derden, gebonden bestemming		-	-	462.934	-	-	462.934
Totaal voorzieningen		128.845	287.307	1.037.614	150.370	383.411	804.573

Toelichting voorzieningen

Voorziening toekomstige pensioen voormalig bestuurders

Deze voorziening is in 2012 gevormd om te voorzien in de pensioenaanspraken die voormalige wethouders of hun nabestaanden hebben op de gemeente. Indien hier geen voorziening voor wordt gevormd, wordt de exploitatie belast met forse lasten vanaf het moment dat het pensioen moet worden uitbetaald of vanaf het moment dat de voormalig wethouder een verzoek doet tot waardeoverdracht naar een ander pensioenfonds. Jaarlijks vindt een actualisatie plaats van de te betalen pensioenen en de te hanteren rekenrente.

Voorzieningen onderhoud gemeentelijke gebouwen

Het opstellen van onderhoudsplannen van de gemeentelijke gebouwen is sinds 2004 uitbesteed aan een extern bureau. Dit bureau actualiseert jaarlijks alle gemeentelijke meerjarenplannen onderhoud. Deze voorziening wordt ingezet als egalisatievoorziening om de kosten voor het onderhoud gelijkmatig te verspreiden op basis van een tienjarig voortschrijdend gemiddelde. De dotatie is gebaseerd op de berekening van de meerjarenplannen onderhoud van de gemeentelijke gebouwen.).

Voorziening riolering

In november 2014 is de notitie riolering van de commissie BBV gepubliceerd. Op basis hiervan wordt het jaarlijkse overschot op de kapitaallasten toegevoegd aan deze voorziening. Daarnaast kan deze voorziening ook worden ingezet voor tariefegalisatie (door vrijval ten gunste van taakveld riolering).

Voorziening grafrechten

Het is nabestaanden toegestaan om grafrechten en het onderhoud van graven voor meerdere jaren af te kopen. De ontvangen afkoopsommen vormen een verplichting aan degene die de afkoopsom heeft betaald. Dit bedrag wordt door de gemeente in de voorziening afkoop grafrechten gestopt en wordt van daaruit gelijkmatig vrijgegeven om te besteden aan het onderhoud van de betreffende graven.

Voorziening afvalstoffenheffing

De voorziening afvalstoffenheffing wordt in 2021 gevormd en kan worden ingezet voor tariefegalisatie (door vrijval ten gunste van taakveld afval).

B.2.6 EMU-saldo 2021 -2024

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeenten. Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Toelichting

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen. Om de gemeente een beeld te geven van hun aandeel in het gezamenlijke EMU-tekort worden jaarlijks individuele referentiewaarden gepubliceerd door het Ministerie van BZK. Wanneer het berekende EMU-saldo onder de referentiewaarde valt is de bijdrage van de gemeente aan het totale EMU-saldo geen aandachtspunt, mits de andere overheden zich aan hun referentiewaarden houden. Als het berekende EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt. Een of meer andere overheden moeten onder hun referentiewaarde blijven, om ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid als geheel onder de EMU-norm van 3% blijft. Zie hieronder de berekening van het EMU-saldo voor de gemeente Laren.

Berekening EMU-saldo (bedragen x €1.000)	Begr. 2021 na wijz.	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Periode	T-1	T	T+1	T+2	T+3
A. Geraamd exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-2.439	-1.247	-101	55	22
B. Mutatie (im)materiële vaste activa	3.607	3.847	2.144	1.548	-1.395
C. Mutatie voorzieningen	-123	-409	-0	-158	-233
D. Mutatie voorraden	-	-	-	-	-
E. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
F. Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)	-6.169	-5.504	-2.245	-1.651	1.184
G. EMU-saldo referentiewaarde 2021	-889	-889	-889	-889	-889
H. Verschil EMU-saldo & referentiewaarde (F-G)	-5.280	-4.615	-1.356	-762	2.073

Het berekende EMU-saldo van de gemeente Laren voor 2022 komt uit op -/- € 5.504.000, wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 5.504.000 groter zijn dan de inkomsten. Met dit tekort overschrijdt de gemeente Laren ook de individuele EMU-referentiewaarde. Overigens betreft het aandeel in het EMU-tekort een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort. Pas als nationaal blijkt dat gemeenten het plafond van het EMU-tekort gaan overschrijden, kan van gemeenten worden gevraagd het individuele EMU-tekort van de lopende begroting te verminderen.

Bijlagen

Bijlage 1. Baten en lasten per taakveld (taakveldindeling)

Taakveld overzicht		Realisatie 2020	Begr. 2021 v. wijziging	Begr. 2021 na wijziging			Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.1	Bestuur	-383.226	979.668	977.598	-	1.022.770	1.022.770	1.023.430	1.023.430	1.023.430
0.2	Burgerzaken	202.472	484.358	484.358	-144.500	592.069	447.569	447.569	447.569	447.569
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	61.059	66.147	66.147	-114.163	241.123	126.960	122.461	119.465	119.465
0.4	Overhead	4.619.532	4.544.577	4.644.577	-302.000	4.641.690	4.339.690	4.282.320	4.297.847	4.308.355
0.5	Treasury	5.727	11.031	11.031	-195.694	217.669	21.975	17.403	8.205	3.548
0.61	OZB woningen	-3.371.991	-3.655.564	-3.655.564	-3.985.795	425.658	-3.560.138	-3.753.786	-3.826.059	-3.903.033
0.62	OZB niet-woningen	-772.372	-939.881	-939.881	-867.230	9.622	-857.609	-874.953	-892.645	-910.690
0.64	Belastingen overig	-845.860	-802.906	-802.906	-74.000	12.470	-61.530	-61.530	-61.530	-61.530
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-12.740.709	-12.814.527	-12.814.527	-13.679.224	-	-13.679.224	-13.528.468	-13.459.574	-13.490.532
0.8	Overige baten en lasten	631.165	39.872	919.712	-45.000	145.392	100.392	-24.084	-110.903	-110.903
0.10	Mutatie reserves	-1.188.963	-303.069	-2.126.289	-169.912	-	-169.912	-29.156	-	-
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-24.350	-244.509	-201.991	-703.842	-2.737	-706.579	-472.345	162.512	471.938
0.0	Bestuur en ondersteuning	-13.807.514	-12.634.803	-13.437.735	-20.281.360	7.305.725	-12.975.635	-12.851.139	-12.291.683	-12.102.383
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	972.770	992.743	992.743	-71.760	1.108.288	1.036.528	1.034.697	1.034.399	1.034.103
1.2	Openbare orde en veiligheid	268.991	323.127	370.127	-15.000	493.432	478.432	478.483	478.526	478.558
1.0	Veiligheid	1.241.761	1.315.870	1.362.870	-86.760	1.601.720	1.514.960	1.513.180	1.512.925	1.512.661
2.1	Verkeer en vervoer	1.531.510	1.507.443	1.532.443	-53.750	1.537.042	1.483.292	1.411.388	1.429.971	1.397.294
2.2	Parkeren	76.111	10.932	10.932	-8.500	15.991	7.491	6.941	6.401	6.401
2.5	Openbaar vervoer	4.451	7.563	206.410	-	-	-	-	-	-
2.0	Verkeer, vervoer en waterstaat	1.612.072	1.525.938	1.749.785	-62.250	1.553.033	1.490.783	1.418.329	1.436.372	1.403.695
3.1	Economische ontwikkeling	130.007	143.150	143.150	-	143.563	143.563	143.591	143.614	143.637
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	3.558	-6.823	-6.823	-47.280	39.158	-8.122	-8.122	-8.122	-8.122
3.4	Economische promotie	368	4.900	4.900	-	31.865	31.865	31.865	31.865	31.865
3.0	Economie	133.933	141.227	141.227	-47.280	214.586	167.306	167.334	167.357	167.380

Taakveld overzicht		Realisatie 2020	Begr. 2021 v. wijziging	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022			Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
4.1	Openbaar basisonderwijs	6.769	9.006	9.006	-	9.081	9.081	9.081	9.081	9.081
4.2	Onderwijshuisvesting	323.695	277.096	304.976	-532	345.241	344.709	313.933	387.790	462.399
4.3	Onderwijsbeleid leerlingenzaken	127.564	145.022	145.022	-107.000	273.020	166.020	139.344	152.920	152.980
4.0	Onderwijs	458.028	431.124	459.004	-107.532	627.342	519.810	462.359	549.791	624.461
5.1	Sportbeleid en activering	377.764	331.219	461.219	-10.000	137.947	127.947	42.301	42.301	42.301
5.2	Sportaccommodaties	658.259	227.272	227.272	-218.466	446.756	228.290	228.846	228.689	228.116
5.3	Cultuur presentatie, -productie en - participatie	69.950	95.595	105.595	-2.950	87.791	84.841	84.841	84.841	75.997
5.4	Musea	438.550	-23.097	-23.097	-53.797	239.378	185.581	185.681	185.680	315.714
5.5	Cultureel erfgoed	24.129	17.651	19.721	-24.106	24.071	-35	-63	-125	-143
5.6	Media	236.415	239.017	239.017	-18.630	235.009	216.379	216.379	216.379	216.379
5.7	Openbaar groen	1.085.843	1.206.752	1.259.652	-68.711	1.265.567	1.196.856	1.065.571	1.058.036	1.061.797
5.0	Sport, cultuur en recreatie	2.890.910	2.094.409	2.289.379	-396.660	2.436.520	2.039.860	1.823.556	1.815.802	1.940.162
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.165.490	1.289.431	1.328.295	-288.811	1.524.345	1.235.534	1.123.222	1.122.074	1.120.870
6.2	Wijkteams	945.402	1.054.749	1.089.749	-	1.259.271	1.259.271	1.234.424	1.225.955	1.227.529
6.3	Inkomensregelingen	614.888	721.100	721.100	-1.833.000	2.404.891	571.891	633.891	649.891	649.891
6.4	Begeleide participatie	304.814	301.064	301.064	-	287.605	287.605	284.605	256.605	216.605
6.5	Arbeidsparticipatie	273.212	187.360	187.360	-77.000	277.036	200.036	226.207	170.924	170.977
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	197.941	119.000	119.000	-60.000	218.000	158.000	158.000	158.000	158.000
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.612.296	1.374.412	1.339.412	-	1.105.740	1.105.740	1.045.322	985.837	985.971
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	1.749.984	1.577.896	1.577.896	-	1.831.915	1.831.915	1.825.590	1.817.819	1.817.884
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	13.920	15.322	15.322	-	25.321	25.321	25.346	25.368	25.383
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	211.913	217.079	217.079	-	207.184	207.184	207.412	207.690	207.897
6.0	Sociaal domein	7.089.859	6.857.413	6.896.277	-2.258.811	9.141.306	6.882.495	6.764.017	6.620.161	6.581.006
7.1	Volksgezondheid	422.227	451.553	471.553	-	471.046	471.046	463.028	464.131	464.819
7.2	Riolering	-463.798	-447.524	-447.524	-1.085.189	748.430	-336.759	-473.068	-473.068	-447.629
7.3	Afval	-40.038	-266.621	-266.621	-1.556.524	1.345.168	-211.356	-350.772	-350.880	-348.063
7.4	Milieubeheer	234.293	249.805	506.141	-	235.924	235.924	202.921	199.618	199.654
7.5	Begraafplaatsen	38.767	162.928	199.481	-262.739	295.419	32.680	26.622	20.544	17.663
7.0	Volksgezondheid en milieu	191.451	150.141	463.030	-2.904.452	3.095.987	191.535	-131.270	-139.655	-113.556

8.1	Ruimtelijke ordening	99.124	250.542	319.142	-30.000	505.744	475.744	351.993	352.035	352.066
8.2	Grondexploitatie	36.207	-	-	-	-	-	-	-	-
8.3	Wonen en bouwen	54.171	-131.861	-131.861	-711.500	775.546	64.046	81.552	84.102	84.139
8.0	Volkshuisv., ruimtelijke ord. en stedelijke vernieuwing	189.501	118.681	187.281	-741.500	1.281.290	539.790	433.545	436.137	436.205
	Totaal resultaat taakvelden	-	-	111.118	-26.886.605	27.257.510	370.905	-400.089	107.206	449.630

Bijlage 2. Baten en lasten per taakveld (programma indeling)

Taakvelden per programma		Realisatie 2020	Begr. 2021 v. wijziging	Begr. 2021 na wijziging			Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.1	Bestuur	-383.226	979.668	977.598	-	1.022.770	1.022.770	1.023.430	1.023.430	1.023.430
Totaal programma 1. Bestuurszaken		-383.226	979.668	977.598	-	1.022.770	1.022.770	1.023.430	1.023.430	1.023.430
0.2	Burgerzaken	202.472	484.358	484.358	-144.500	592.069	447.569	447.569	447.569	447.569
Totaal programma 2. Burgerzaken		202.472	484.358	484.358	-144.500	592.069	447.569	447.569	447.569	447.569
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	972.770	992.743	992.743	-71.760	1.108.288	1.036.528	1.034.697	1.034.399	1.034.103
1.2	Openbare orde en veiligheid	268.991	323.127	370.127	-15.000	493.432	478.432	478.483	478.526	478.558
Totaal programma 3. Openbare orde en veiligheid		1.241.761	1.315.870	1.362.870	-86.760	1.601.720	1.514.960	1.513.180	1.512.925	1.512.661
2.1	Verkeer en vervoer	1.531.510	1.507.443	1.532.443	-53.750	1.537.042	1.483.292	1.411.388	1.429.971	1.397.294
2.2	Parkeren	76.111	10.932	10.932	-8.500	15.991	7.491	6.941	6.401	6.401
2.5	Openbaar vervoer	4.451	7.563	206.410	-	-	-	-	-	-
5.7	Openbaar groen	1.067.733	1.147.368	1.200.268	-22.572	1.168.388	1.145.816	1.029.538	1.029.764	1.029.764
Totaal programma 4. Wegen, groen, water en verkeer		2.679.805	2.673.306	2.950.053	-84.822	2.721.421	2.636.599	2.447.867	2.466.135	2.433.459
4.1	Openbaar basisonderwijs	6.769	9.006	9.006	-	9.081	9.081	9.081	9.081	9.081
4.2	Onderwijshuisvesting	323.695	277.096	304.976	-532	345.241	344.709	313.933	387.790	462.399
4.3	Onderwijsbeleid leerlingenzaken	127.564	145.022	145.022	-107.000	273.020	166.020	139.344	152.920	152.980
Totaal programma 5. Onderwijs		458.028	431.124	459.004	-107.532	627.342	519.810	462.359	549.791	624.461
5.1	Sportbeleid en activering	377.764	331.219	461.219	-10.000	137.947	127.947	42.301	42.301	42.301
5.2	Sportaccommodaties	658.259	227.272	227.272	-218.466	446.756	228.290	228.846	228.689	228.116
5.3	Cultuur presentatie, -productie en -participatie	69.950	95.595	105.595	-2.950	87.791	84.841	84.841	84.841	75.997
5.4	Musea	438.550	-23.097	-23.097	-53.797	239.378	185.581	185.681	185.680	315.714
5.5	Cultureel erfgoed	24.129	17.651	19.721	-24.106	24.071	-35	-63	-125	-143
5.6	Media	236.415	239.017	239.017	-18.630	235.009	216.379	216.379	216.379	216.379
5.7	Openbaar groen	18.110	59.384	59.384	-46.139	97.180	51.041	36.034	28.272	32.034
Totaal programma 6. Cultuur, sport en recreatie		1.823.177	947.041	1.089.111	-374.088	1.268.132	894.044	794.018	786.038	910.398

Taakvelden per programma		Realisatie 2020	Begr. 2021 v. wijziging	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022			Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.165.490	1.289.431	1.328.295	-288.811	1.524.345	1.235.534	1.123.222	1.122.074	1.120.870
6.2	Wijkteams	945.402	1.054.749	1.089.749	-	1.259.271	1.259.271	1.234.424	1.225.955	1.227.529
6.3	Inkomensregelingen	614.888	721.100	721.100	-1.833.000	2.404.891	571.891	633.891	649.891	649.891
6.4	Begeleide participatie	304.814	301.064	301.064	-	287.605	287.605	284.605	256.605	216.605
6.5	Arbeidsparticipatie	273.212	187.360	187.360	-77.000	277.036	200.036	226.207	170.924	170.977
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	197.941	119.000	119.000	-60.000	218.000	158.000	158.000	158.000	158.000
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.612.296	1.374.412	1.339.412	-	1.105.740	1.105.740	1.045.322	985.837	985.971
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	1.749.984	1.577.896	1.577.896	-	1.831.915	1.831.915	1.825.590	1.817.819	1.817.884
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	13.920	15.322	15.322	-	25.321	25.321	25.346	25.368	25.383
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	211.913	217.079	217.079	-	207.184	207.184	207.412	207.690	207.897
7.1	Volksgezondheid	422.227	451.553	471.553	-	471.046	471.046	463.028	464.131	464.819
Totaal programma 7. Sociaal Domein		7.512.086	7.308.966	7.367.830	-2.258.811	9.612.352	7.353.541	7.227.044	7.084.292	7.045.824
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	61.059	66.147	66.147	-114.163	241.123	126.960	122.461	119.465	119.465
8.1	Ruimtelijke ordening	99.124	250.542	319.142	-30.000	505.744	475.744	351.993	352.035	352.066
8.3	Wonen en bouwen	54.171	-131.861	-131.861	-711.500	775.546	64.046	81.552	84.102	84.139
Totaal programma 8. Bouwen en wonen		214.353	184.828	253.428	-855.663	1.522.414	666.751	556.007	555.603	555.671
7.2	Riolering	-463.798	-447.524	-447.524	-1.085.189	748.430	-336.759	-473.068	-473.068	-447.629
7.3	Afval	-40.038	-266.621	-266.621	-1.556.524	1.345.168	-211.356	-350.772	-350.880	-348.063
7.4	Milieubeheer	234.293	249.805	506.141	-	235.924	235.924	202.921	199.618	199.654
7.5	Begraafplaatsen	38.767	162.928	199.481	-262.739	295.419	32.680	26.622	20.544	17.663
Totaal programma 9. Milieu en duurzaamheid		-230.776	-301.412	-8.523	-2.904.452	2.624.941	-279.511	-594.297	-603.786	-578.375
3.1	Economische ontwikkeling	130.007	143.150	143.150	-	143.563	143.563	143.591	143.614	143.637
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	3.558	-6.823	-6.823	-47.280	39.158	-8.122	-8.122	-8.122	-8.122
3.4	Economische promotie	368	4.900	4.900	-	31.865	31.865	31.865	31.865	31.865
8.2	Grondexploitatie	36.207	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 10. Grondexploitatie, dorpsver, economie		170.140	141.227	141.227	-47.280	214.586	167.306	167.334	167.357	167.380

Taakvelden per programma		Realisatie 2020	Begr. 2021 v. wijziging	Begr. 2021 na wijziging	Begroting 2022			Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.5	Treasury	5.727	11.031	11.031	-195.694	217.669	21.975	17.403	8.205	3.548
0.61	OZB woningen	-3.371.991	-3.655.564	-3.655.564	-3.985.795	425.658	-3.560.138	-3.753.786	-3.826.059	-3.903.033
0.62	OZB niet-woningen	-772.372	-939.881	-939.881	-867.230	9.622	-857.609	-874.953	-892.645	-910.690
0.64	Belastingen overig	-845.860	-802.906	-802.906	-74.000	12.470	-61.530	-61.530	-61.530	-61.530
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-12.740.709	-12.814.527	-12.814.527	-13.679.224	-	-13.679.224	-13.528.468	-13.459.574	-13.490.532
0.8	Overige baten en lasten	631.165	29.872	909.712	-45.000	135.392	90.392	-34.084	-120.903	-120.903
Totaal Algemene dekkingsmiddelen		-17.094.038	-18.171.975	-17.292.135	-18.846.943	800.810	-18.046.133	-18.235.418	-18.352.506	-18.483.140
0.4	Overhead	4.619.532	4.544.577	4.644.577	-302.000	4.641.690	4.339.690	4.282.320	4.297.847	4.308.355
Totaal Overhead		4.619.532	4.544.577	4.644.577	-302.000	4.641.690	4.339.690	4.282.320	4.297.847	4.308.355
0.8	Overige baten en lasten	-	10.000	10.000	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal Onvoorzien		-	10.000	10.000	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
0.10	Mutatie reserves	-1.188.963	-303.069	-2.126.289	-169.912	-	-169.912	-29.156	-	-
Totaal Toevoegingen en onttrek aan de reserves		-1.188.963	-303.069	-2.126.289	-169.912	-	-169.912	-29.156	-	-
Totaal resultaat taakvelden		24.350	244.509	313.109	-26.182.763	27.260.247	1.077.484	72.256	-55.306	-22.308

Bijlage 3. Toelichting algemene uitkering

Algemeen

De algemene uitkering van het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. Periodiek verschijnen vanuit het Rijk uitgebreide circulaire met daarin de jongste ontwikkelingen. De meicirculaire is de meest bekende en is tevens de richtinggevende circulaire voor de opstelling van de nieuwe begroting voor het volgende jaar. Daarnaast verschijnen er in september en in december circulaire.

In deze toelichting zijn alle effecten opgenomen van de huidige meerjarenraming van de algemene uitkering ten opzichte van de meerjarenraming van de begroting 2021. Kortom, het is een vergelijking van de meicirculaire 2021 ten opzichte van de meicirculaire 2020.

De algemene uitkering is opgebouwd uit een zeer uitgebreide set van uiteenlopende maatstaven zoals bijvoorbeeld het aantal inwoners, aantal woningen, aantal uitkeringsgerechtigden, oppervlak land en dergelijke. Vanaf 2019 is die maatstaven-set fors uitgebreid omdat de 3D's niet langer via afzonderlijke integratie-uitkeringen worden vergoed. Daarvoor zijn maatstaven ontwikkeld die gerelateerd zijn aan de sociale demografie. Denk bijvoorbeeld aan aantallen huishoudens met laag inkomen, gemiddeld inkomen en langdurig medicijngebruik. Dit zijn maatstaven die gemeenten zelf niet kunnen meten en waarvoor het verloop dus ook moeilijker is in te schatten voor de gemeentelijke meerjarenbegroting.

De BEL-gemeenten maken gebruik van de applicatie PAUW om de omvang van het gemeentefonds te berekenen en om te analyseren wat de gevolgen zijn van nieuwe ontwikkelingen. Met deze applicatie is de meerjarenraming 2022-2025 berekend.

Na de junicirculaire is de raad met een raadsinformatiebrief over geïnformeerd over de recente ontwikkelingen: de nieuwe gegevens van de meicirculaire en de extra mutatie voor 2020 als gevolg van corona en de 1^e doorrekening van extra budget vanuit Rijk in het kader van de Jeugdzorg in het Sociale Domein. Onderstaande informatie komt hiermee grotendeels overeen.

Nieuwe ontwikkelingen

Recentelijk (augustus 2021) heeft het rijk bericht verzonden met aanvullende maatregelen om gemeenten te compenseren voor de extra kosten door de coronacrisis (aanvullend op de maatregel voor de eerste helft van 2021). Deze maatregelen hebben voor een deel betrekking op 2021 / 2022. Vooralsnog is de hoogte hiervan nog niet precies bekend. Ook de effecten van corona voor 2021 zijn nog niet bekend. Daarom zijn vooralsnog in de begrotingscijfers achterwege gebleven. Ook overige maatregelen die in de septembercirculaire van 2021 opgenomen zullen worden, zijn niet meegenomen. Deze hebben meestal met name betrekking op het lopende jaar, dus 2021.

Herijking gemeentefonds

In maart 2019 is een onderzoek gestart of het huidige verdeelstelsel recht doet aan de kosten die door de gemeenten worden gemaakt. Per 2023 worden de uitkomsten van dit onderzoek verwerkt in de Algemene Uitkering. De definitieve herverdeeleffecten worden per mei 2022 bekend gemaakt. Op 12 augustus jongstleden is de meest recente prognose over de uitwerking van de herverdeeleffecten bekend gemaakt. In Laren werd vanuit de eerste doorrekening een groot negatief herverdeeleffect verwacht (circa € 100,= per inwoner minder), maar uit de meest recente prognose blijkt dat de effecten voorlopig iets minder negatief lijken uit te vallen. De huidige doorrekening is gemaakt op gegevens basis 2019 waarbij het negatieve resultaat per inwoner gezakt is naar € 80,=. Ook is er meer duidelijkheid over verwerking van het effect bij invoering, deze zal met tranches van € 15,= verminderd gaan worden op de AU met een maximum van € 60,=. Voor Laren betekent dat bij de huidige voorgenomen basis en invoering (ter info ook effecten voor Blaricum en Eemnes weergegeven):

	2023	2024	2025	2026	2027
Blaricum	-168.030	-275.736	-275.736	-275.736	-275.736
Eemnes	-136.695	-273.390	-410.085	-546.780	-546.780
Laren	-167.925	-335.850	-503.775	-671.700	-671.700

In afwachting van de meer definitieve cijfers zijn de herverdeeffecten nog niet opgenomen in de begroting, conform advies van de provinciaal toezichthouder.

Ontwikkelingen op (meerjaren)begroting 2021-2024

Op 31 mei jl. is de meicirculaire 2021 van het Gemeentefonds gepubliceerd. Hiermee informeert het Ministerie van Binnenlandse Zaken de gemeenten over de ontwikkelingen in de uitkering van het gemeentefonds. De uitkering uit het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. Voorliggende informatiebrief beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen vanuit de circulaire voor de gemeente Laren en de nieuwe financiële standen vanuit de uitkering, voor zowel 2021 als het meerjarenperspectief 2022-2025.

Financiële stand gemeentefonds na verwerking circulaire

Laren	2021	2022	2023	2024	2025
Meerjarenraming o.b.v. begroting '21	-	-	-	-	-
	12.814.527	12.966.458	12.969.531	12.988.685	12.988.685
Mutaties septembercirculaire '20	11.144	104.821	128.996	120.398	120.398
Mutaties decembercirculaire '20	128.744	-13.220	-20.419	-34.497	-34.497
Kadernota 2022	n.v.t.	-	-	-	-
		12.874.857	12.860.955	12.902.784	12.902.784
Mutaties meicirc '21	-337.744	-392.898	-325.201	-235.431	-291.580
Stand na meicirculaire '21	-	-	-	-	-
	13.292.159	13.267.755	13.186.156	13.138.215	13.194.364

Uitgangspunten berekening (meerjaren)begroting 2022-2025

Bij de berekening van de algemene uitkering wordt zoveel mogelijk uitgegaan van eigen inzichten op het verwacht toekomstig verloop. Zo wordt de ontwikkeling van aantallen inwoners, huishoudens, woningen en WOZ-waarden ingeschat op basis van woningbouwprogramma's.

Verder worden veel maatstafaantallen ingeschat op basis van ervaringscijfers uit de afgelopen 5 jaar en andere prognoses, zoals leerlingaantallen en aantallen uitkeringstrekkers.

Bij maatstaven waar we zelf niet beschikken over ervaringscijfers of andere inzichten maken we gebruik van de door het Rijk gemiddeld verwachte ontwikkelingscijfers. Dit doet zich voor bij de nieuwe maatstaven zoals gemiddeld inkomen, laag inkomen, medicijngebruik e.d.

Voor de berekening van de algemene uitkering is evenals vorige jaren uitgegaan van de uitkeringsfactor in constante prijzen. Dit houdt in dat we geen rekening houden met mogelijke inflatie.

Schattingsrisico's

Zoals altijd bevatten schattingen het risico op afwijking van daadwerkelijke cijfers. Ten tijde van de berekeningen voor de begroting 2022 (juni 2021) is gebruik gemaakt van de werkelijke cijfers per 1-1-2021 voor zover die bekend zijn. Hiervoor maken we ook gebruik van de meest recente betaalspecificatie die het Rijk verstrekt, betaalspecificatie 2021-05. Deze betaalspecificatie bevat, zoals gebruikelijk, nog weinig definitieve maatstafaantallen per 1-1-2021. Dit betekent dat ook de basiscijfers 2021 ten behoeve van de nieuwe begroting 2022-2025 grotendeels gebaseerd zijn op schattingen en geactualiseerd ook onderliggend onder deze begroting liggen. Hierdoor zijn enkele slecht duidbare mutaties ontstaan.

Op Prinsjesdag is de miljoenennota aangeboden met de daarbij behorende septembercirculaire. Door de late publicatie en doorrekening hiervan is het niet mogelijk effecten daaruit in de begroting 2022-2025 te kunnen verwerken, waarbij tevens ook nog kwam dat de gepubliceerde meicirculaire 2021 fouten bevatte die ondertussen hersteld zijn. Een voorlopige inschatting van het effect van de septembercirculaire 2021 op de Algemeen Uitkering voor de gemeenten geeft een totaal toename te zien van 270 miljoen, waarvan Laren o.b.v. de maatstaven haar deel (omvang nog niet in te schatten) zal krijgen.